

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

D E T T E

for

et almindeligt Brand-Assurance-Compagnie
paa Vahre og Effecter i Kongerigerne Danmark
og Norge, samt Hertugdømmerne, Staden
Kiøbenhavn undtagen.

Kiøbenhavn, den 4de April 1798.

K i ø b e n h a v n .

Trykt hos Directeur Johan Freder
Kongelig og Universitets-Bogtr

Om
erholke
at paa lige
Eien-

KGL. BRAND
1798 · 1948

BRANDEN I KØBENHAVN DEN 5., 6. OG 7. JUNI 1795
EFTER KOBBERSTIK AF G. L. LAHDE

AKTIESELSKABET

Det kongelige octroierede almindelige Brandassurance-Compagni

*Traek af Compagniets Historie
gennem 150 Aar*

UDGIVET I ANLEDNING AF COMPAGNIETS 150 AARS JUBILÆUM

4. APRIL 1948

Si Christian
den Syvende,
af Guds Raade,
Konge til Danmark og Norge,
de Benders og Gothers, Hertug
i Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dit-
marshen og Oldenborg, gjøre alle bitterligt:

At Vi have taget i Betragtning, at der i Vore Riger og Lande savnes en almindelig Indretning, hvorved alle Vore kiære og troe Undersaatter i begge Vore Kongeriger og Førstendommene kunne erholde Sikkerhed imod Tab, ved Ildsvaade, af deres rørlige Eiendomme. Vel ere der i Førstendommene indrettede nogle saa kaldte Menbel-Gilder; men formedelsf deres allene til locale Omstændigheder sigtende Indretning ere de deels alt for indskrænkede til dette Viemed, og deels ikke byggede paa rigtige Grundsætninger. Da det er vigtigt for Landmænd, Kiobmænd, Fabrikanter og Manufacturister, at de, uden at søge udenlands Forsikkring, kunde i Vor egen Stat finde en Sikkerhed for deres rørlige Eiendomme, som, ved mere offentlig Tiltroe, end den, som udenlandske Assurancer almindeligen have, kunde baane dem Vei til at erholde en, med den forøgede Production og Flid forholdsmæssig, Credit paa flige Eiens

Eiendomme, til større Udvidelse af deres Virkekraft: Saa have Vi, saavel af fornævnte Marsag, som og med Hensyn til at Præmierne for detslige Forsikringer kunde forblive i Vore Riger og Lande, fundet for godt allernaadigst at oprette og octroyere et almindeligt Brand Assurance-Compagnie for Vare og Effecter overalt i Vore Riger og Førstendømmer (Staden Kiøbenhavn undtagen, hvor saadan Indretning allerede er bleven stiftet), og til den Ende for dette Compagnie allernaadigst at fastsætte følgende Bestemmelser, Regler og Benaadninger:

Med disse Indledningsord bekendtgjordes den 4. April 1798 den af Kong Christian den VII under 28. Marts 1798 stadfæstede Octroi for „et almindeligt Brand-Assurance-Compagnie for Vare og Effecter overalt i Vore Riger og Førstendømmer, Staden Kiøbenhavn undtagen“, og hermed var Grundlaget skabt for Danmarks ældste eksisterende Brandforsikringsselskab for Løsøre: **AKTIESELSKABET DET KONGELIGE OCTROI-EREDE ALMINDELIGE BRANDASSURANCE-COMPAGNI** — i Dag bedre kendt under det korte og fyndige Navn: **KGL. BRAND.**

Naar det nyoprettede Compagni ikke maatte tegne Forsikringer i Hovedstaden, var Grunden den, at København allerede 20 Aar forinden havde faaet sit eget Selskab: **DET KONGELIGE OCTROYEREDE KJØBENHAVNSKE BRANDASSURANCE-COMPAGNI PAA VARE OG EFFECTER**, der var oprettet ved en kongelig Kabinettsordre af 6. Maj 1778.

Medens sidstnævnte Compagni ved Octroien havde faaet Monopol paa Tegning af Forsikringer i København, var der ved det almindelige Compagnis Octroi kun givet dette Selskab Tilsagn om, at det paa sit Omraade altid skulde være blandt de mest begunstigede Selskaber.

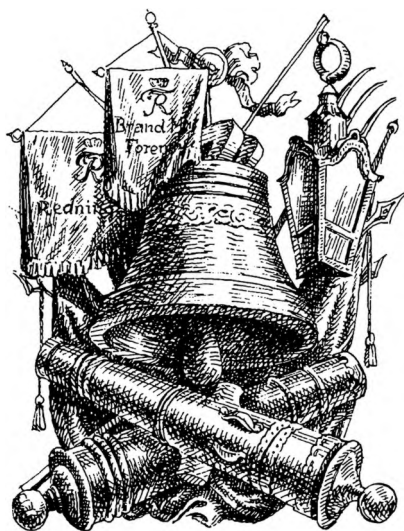
I næsten 100 Aar arbejdede de to Selskaber Side om Side, men efter forskellige Forsøg lykkedes det i 1891 at gennemføre en Sammenslutning, saaledes at det almindelige Compagni overtog Arv og Gæld efter det kjøbenhavnske Compagni og førte begge Selskabers Forretning videre. Det vil derfor være naturligt, naar der paa de efterfølgende Sider i Anledning af Kgl. Brand's 150 Aars Jubilæum gives en kort Skildring af dette Compagnis Historie, ogsaa at medtage lidt om det kjøbenhavnske Compagnis Stiftelse og dets Udvikling i de første Aar. Dette lille Skrift skulde saaledes kaste Strejflys over dansk Løsørebrandforsikrings Udvikling gennem 170 Aar, en Udvikling, der har ført Forsikringsvæsenet ud af Monopolets Spændetroje og frem til et frit og mere livskraftigt privat Forsikringsvæsen, som det vi kender i Dag.

Om begge Compagnier gælder det, at de saa Dagens Lys indenfor den Periode i vort Lands økonomiske Historie, der almindeligt betegnes som den „glimrende Handelsperiode“.

I Aarene 1770—1800 blomstrede Handel, Industri og Skibsfart som ingensinde før. Landet havde i disse Aar den Lykke ved den enevældige Konges Side at have kloge og fremsynede Statsmænd som Schimmelmann, Bernstorff og Reventlow, der havde aabent Øje for Betydningen af, at Statsmagten skabte Erhvervslivet de bedst mulige Vilkaar at virke under, og som indsaa, at en nødvendig Forudsætning for den voksende økonomiske Virksomhed, og ikke mindst for den dermed sammenhængende Udvikling af Kreditøkonomien, var et velordnet Forsikringsvæsen.

De foran gængivne Indledningsord til det almindelige Compagnis Octroi giver et klart Udtryk for, hvad Datidens ledende Statsmænd ventede sig af det nyoprettede Forsikringselskab. Det skulde for „Landmænd, Kiøbmænd, Fabrikanter og Manufacturister“ gøre det muligt at „erholde en, med den forøgede Production og Flid forholdsmæssig, Credit paa slige (d. v. s. rørlige) Eiendomme, til større Udvidelse af deres Virkekraft“.

Ønsket om gennem Adgang til Forsikring at give den dygtige Landmand og den driftige Forretningsmand Mulighed for at udnytte sin Virkekraft paa det bedste, eller som man vilde sige i Dag, Ønsket om at fremme Erhvervslivet, var saaledes Hovedmotivet for Stifterne. At man samtidig ved Oprettelsen af et dansk Forsikringselskab kunde hindre, at Pengene til Forsikringspræmier gik til Udlandet, vejede sikkert ogsaa stærkt til.

Naturligvis har der længe forud for de to Compagniers Stiftelse været Tanker fremme om gennem Lovgivning og paa anden Maade at mildne de katastrofale Følger, som Datidens Ildebrande paa Grund af Bebyggelsens Karakter og de primitive Slukningsmidler næsten altid førte med sig. Saaledes indeholdt allerede Skaanske Lov en Bestemmelse gaaende ud paa, „at den Mand, fra hvis Hus Ildebrand opkommer, der fortærer anden Mands Hus og mindst volder en Skade paa 6 Øre Penninge, skal være pligtig at bøde 3 Mark til den Skadelidte“.

Denne Bestemmelse var nærmest af forebyggende Art. Men Skaanske Lov — saavel som de andre Landskabslove — aabner ogsaa Adgang for den Brandlidte, der paa Herredstinget sammen med 2 Fæller aflægger Edsbevis for, at Branden har tilføjet ham et Tab paa mindst 6 Øre Penninge, til at faa sig tildømt Brandstod eller Brandhjælp, som skulde ydes ham af hver Mand i Herredet. Det var derfor mindre Skadens Størrelse end Herredsfællernes Antal, der var afgørende for Erstatningsydelsen.

I Chr. V's danske Lov fastslaaes Retten til Erstatning ved den kendte Bestemmelse: „Brænder nogen Bondegaard eller Hus, da skal Husbonden (d. v. s. Godsejeren) og By-mændene hjælpe Bonden at opbygge Gaarden eller Huset, hvis han ikke selv har MiddeL dertil“. Denne Bestemmelse tager imidlertid ikke Sigte paa Løsøre, men vedrører alene Genopførelse af de brændte Bygninger. For Løsørets Vedkommende var der dog i adskillige Byer Adgang til at faa Hjælp gennem Laugsgilderne i Tilfælde af indtrædende Ulykker, derunder ogsaa Ildebrand. Særlig i Hertugdømmerne var disse Laugsgilder udbredte, men deres Forsikringsvirksomhed — hvis man da kan bruge dette Udtryk — var ingenlunde tilfredsstillende.

For den, der ikke havde et Laugsgilde at støtte sig til, stod kun den Vej aaben at erhverve sig et „Brandbrev“, der gav ham Ret til i et nærmere fastsat Distrikt at gaa Tiggergang. Brandbreve skulde udstedes af Øvrigheden, men i mange Tilfælde indskrænkede man sig til en Attest fra Sognepræsten, der dog i denne Henseende ofte ikke var alt for nøjeregnende, og Brandbrevene blev da ogsaa misbrugt paa det skammeligste i det 17. og 18. Aarhundrede, hvor denne legaliserede „Tiggen til Brand“ — uden nogen som helst Kontrol med Pengenes Anvendelse — i visse Perioder blev en ren Landeplage.

At disse primitive Former for Hjælp var ganske utilstrækkelige, efterhaanden som Samfundets Udvikling skred frem, siger sig selv, og mange Forsøg paa at danne Brandforsikringsselskaber i egentlig Forstand gøres da ogsaa fra Tid til anden. Men her som saa ofte gælder det, at der først skal ske en Ulykke, før der rigtig kommer Fart i Tingene.

En saadan Ulykke var den store Brand i London i 1666, der formentlig — naar man ser bort fra Krigsforhold — bærer Prisen som den største Brand, der nogensinde har hjemsøgt en Storstad. Branden rasede i omtrent en Uge, og da Ilden ebbede ud, efterlod den en Brandtomt, der omfattede 450 Gader. Mere end 13.000 Bygninger, deriblandt 89 Kirker, var blevet Luernes Bytte.

For England var den store Brand en Nationalulykke, hvis Følger det tog mange Aar at overvinde, men den medførte ogsaa det Gode, at Interessen for Dannelsen af Brandforsikringsselskaber for Alvor tog Fart saavel i England som andetsteds, saaledes at man med en vis Ret kan sige, at det private Brandforsikringsvæsen daterer sig fra den store Brand i London.

Denne Interesse forplantede sig, som naturligt var, ogsaa til Danmark, men i første Række var det dog kun Spørgsmaalet om Brandforsikring af Bygninger, der interesserede, og Resultaterne af de første Forsøg i saa Henseende var ikke særlig opmuntrende. Der skulde aabenbart ogsaa i Danmark en Katastrofe til.

En saadan Katastrofe indtraf med den store Brand i København den 20. Oktober 1728. Branden rasede i 3 Dage, og da den døde hen Natten mellem den 22. og 23. Oktober, frembød Hovedstaden et sørgeligt Skue. 1450 Ejendomme eller næsten 2 Femtedele af Byen var gaaet op i Luer, deriblandt 5 Kirker. Navnlig Tabet af Frue Kirke gjorde et dybt Indtryk paa Befolkningen.

Aarsagen til, at Branden fik saa stort et Omfang, var foruden Datidens brandfarlige Byggemaade den sørgelige Forfatning, hvori det københavnske Brandvæsen befandt sig. Det varede længe, førend Slukningen kom i Gang, fordi Mandskabet, da Alarmeringen fandt Sted, sad rundt om paa Byens Værtshuse for at drikke Gravøl efter en afdød Kammerat, og da Sprøjtemandskabet endelig naaede frem, var de saa fulde „som de plejede at være paa saadanne Dage“. Hertil kom, at Ledelsen udviste al den Malkonduite, som det overhovedet var muligt at lægge for Dagen.

For Byens Grundejere og ikke mindst for Prioritetshaverne var Brandens Virkninger katastrofale. Det var derfor en naturlig Konsekvens af Begivenhederne, at Tanken om Oprettelse af en Brandforsikring, navnlig til Sikkerhed for Prioritetshavere, opstod. Der skulde da heller ikke hengaa lang Tid, før Kjøbenhavns Brandforsikring blev oprettet (1731) med den Opgave at brandforsikre Bygninger i Hovedstaden inden for de gamle Volde, og der var dermed skabt en naturlig Underbygning for Realkreditten

i Hovedstaden. 30 Aar senere blev der ved en kgl. Anordning oprettet en Brandforsikring for Provinsens Grundejere, Kjøbstædernes almindelige Brandforsikring, hvori ogsaa Landejendomme kunde forsikres, et Forhold der opretholdtes, indtil Den alm. Brandforsikring for Landbygninger ved en kgl. Anordning af 1792 udskiltes som en selvstændig Brandforsikring for Landet.

I disse Forsikringsselskaber kunde dog kun forsikres Bygninger med tilhørende mur- og nagelfast Inventar. For Løsøreforsikrings Vedkommende var man stadig henvist til, saaledes som bl. a. de store Handelsselskaber gjorde det, at benytte udenlandske Forsikringsselskaber, hvis man da ikke foretrak selv at løbe Risikoen. Almindelig Indboforsikring var kun lidt anvendt, idet man indskrænkede sig til den ganske utilfredsstillende Hjælp, der kunde opnaas igennem Møbelgilderne, eller satte sin Lid til de Almisser, som eventuelt kunde tigges sammen ved Hjælp af „Brandbreve“.

Der skulde endnu hengaa næsten et halvt Aarhundrede efter Stiftelsen af Kjøbenhavns Brandforsikring, inden det første danske Løsøreselskab saa Dagens Lys. Det skete i 1778 ved Oprettelsen af Det kongelige octroyerede kjøbenhavnske Brandassurance-Compagni paa Vare og Effecter. I Modsætning til Bygningsforsikringsselskaberne, der var gensidige Selskaber, organiseredes det nye Selskab som Aktieselskab.

Initiativet til Oprettelsen af det kjøbenhavnske Compagni udgik fra en enkelt Industrigren, Sukkerraffinaderierne, der havde gjort flere forgæves Forsøg paa at faa Kjøbenhavns Brandforsikring til — uagtet den kun var beregnet paa Forsikring af fast Ejendom — ogsaa at overtage Forsikring paa raa og raffinerede Sukkere m. v.

Kravet til Kjøbenhavns Brandforsikring blev fremført med stor Styrke af Sukkerraffinaderierne, og det blev stærkt støttet af Skatmesteren, Baron H. C. Schimmelmann, der gennem sine økonomiske Interesser i de Schimmelmansske Raffinaderier i København var meget interesseret i Sagens Løsning.

1778 var Spørgsmaalet om Sukkerraffinaderiernes Forsikring endnu en Gang til Behandling i Kjøbenhavns Brandforsikrings Deliberations-Comité, og Raffinaderierne mente denne Gang at have gode Kort paa Haanden, idet deres Anmodning støttedes af en Skrivelse fra Hans kgl. Højhed Prins Frederik, hvori denne tilkendegav, at Hans Majestæt Kongen gerne saa, „at det fandtes gjørligt ej alene at antage Assurance paa Sukkere, men ogsaa paa andre Kjøbmandsvarer“. Det hjalp imidlertid altsammen intet. Generalforsamlingen forkastede den 26. Marts 1778 Udvidelsen med 65 Stemmer mod 34.

Den 6. Maj 1778 udfærdiges derefter en kgl. Kabinetsordre til General Land Øconomi og Commerce Collegiet, hvormed det fuldt færdige Udkast til en Octroi for et Brandassurance-Compagni fremsendtes med Befaling til snarest muligt at forelægge samme til Underskrift. Samtidig udnævntes Skatmester, Baron H. C. Schimmelmann, Statsminister, Greve A. P. Bernstorff, Geheimeraadere Greve I. G. Moltke og O. Høegh

phabits Pape forudi alle Høvedsalze for og, til
at af Directionen maatte forbeholdelig at fare,
Lagn. Hi da afke ike an gidsende allerunden
plavig, for Lagn, tillig, halden i hiaade vilik
kunne og Avilge.

Forbynde alle og nogen forudi nogen
hivade giende eller forlang at give, sende
høvedsalze og hiaade.

Gives saa hæs det Christianborg inde
hæs Kongeligen Residencie Pæs Kiøbenhavn
den 11. May 1778.

Under det Kongelige Naand og Seigl.
Christian Rex.

Gengivelse af sidste Side i den oprindelige haandskrevne Octroi for det kjøbenhavnske Compagni, underskrevet af Christian den VII og paraferet af Schimmelmann, Classen og Reventlow.

Guldberg samt Justitsraad Lunding til Direktører. Sidstnævnte samt Raadmand Waage skulde være Selskabets Administratorer, medens A. Corvinus udnævntes til Kasserer og Bogholder.

Den 11. Maj 1778 forelaa Kongens Underskrift paa Octroien, og det første Løsørebrandforsikringsselskab for Hovedstaden var en Kendsgerning.

Ved Octroien blev der givet det kjøbenhavnske Compagni Tilladelse til og Monopol paa at tegne Brandforsikring paa alle Slags Købmandsgods, raa og raffinerede Sukkere, samt Inventar og Redskaber i Sukkerraffinaderier, Varer og Materialer i Sæbesyderier, Møbler og Effekter m. v. Octroien fastslaar udtrykkelig, at det — saalænge Compagniet vil modtage Assurancer paa disse samt andre Varer, som det tilbydes — er forbudt at assurere i Udlandet, ligesom der hverken i København eller andetsteds Riget maa oprettes nogen Forening for at modtage saadanne Assurancer.

Compagniets Fond eller Aktiekapital fastsattes til 300.000 Rdl. D. C., hvilket efter Datidens Parikurs (1 Rdl. D. C. = 3 Kr. 26 Øre) svarede til en efter den Tids Forhold ret betydelig Aktiekapital paa omtrent 1 Million Kroner. Aktiekapitalen fordeltes paa 600 Aktier hver paa 500 Rdl. Paa hver Aktie skulde indbetales $\frac{1}{5}$, og for Restbeløbet skulde der stilles Sikkerhed. De indbetalte Beløb skulde i de første 5 Aar forrentes med 4% p. a., hvorefter fremtidig Halvdelen af Overskudet skulde udbetales som Udbytte, og Resten oplægges, indtil den fulde Aktiekapital 300.000 Rdl. var naaet.

For at sætte Compagniet i Stand til straks at træde i Virksomhed ydede Kongen Compagniet et rentefrit Laan paa 60.000 Rdl., ligesom han gav Tilsagn om at overtage de Aktier, som ikke maatte blive tegnede. Dette Tilsagn viste sig dog overflødigt.

Aktietegningen gik rask fra Haanden; Enkedronning Juliane Marie tegnede sig under Devisen „Haabet“ for de første 20 Aktier med Kongen som „allerhøjest Selvskyldner“. Arveprins Frederik tegnede sig for 40 Aktier, for hvis ikke indbetalte Beløb, han ifølge Obligation af 29. December 1780 selv var „Højest Selvskyldner“. Ogsaa Schimmelmann, Bernstorff, Thott, A. G. og Joachim G. Moltke, Schack Rathlouw, Schack, Stampe og Høegh Guldberg samt General Hauch og Admiralerne Kaas og Hogland tegnede sig for Aktier, og blandt Aktionærerne fandtes desuden en lang Række af Handelsverdenens Matadorer.

Ledelsen af Compagniet blev lagt i Hænderne paa en Direktion paa 5 Medlemmer. Den første Direktion, hvis Navne er nævnt foran, blev udpeget af Kongen, men ved fremtidige Vakancer skulde Direktionen supplere sig selv. Den daglige Forretning skulde ledes af en Direktør som Administrator og „endnu en anden ham tilføjende“, samt af en Bogholder, der tillige var Kasserer.

Prinz Friedrich

Credit

1779, dat. *den 21. die Wingⁿ*

Al. J. v. Langelage Jæger og Anne Jæger
i Compagniet *40 acties*

Junij 11.	betult det første indløb med 25 ^{te} pr. actie . . .	1000.
Decbr 11.	betult det 2 ^{de} indløb med . . .	1000.
1780.		
Junij 11.	betult det 3 ^{de} indløb med . . .	1000.
Decbr 11.	betult det 4 ^{de} indløb med . . .	1000.
29.	Præmie til Compagniet <i>Desse Kongelige Jægers Orde</i> <i>real Obligation d. d. 29 Decbr 1780</i> <i>af 1000 Rbdr</i> <i>400te pr actie, som Jæger og Anna Jæger</i> <i>10000.</i>	

borg Slots Brand i Aaret 1794 brændte Arveprinsens Aktier, og „Notaen“ giver Oplysning om, hvorledes man forholdt sig i den Anledning.

Forsikring kunde tegnes paa $\frac{1}{4}$ Aar for Varer og $\frac{1}{2}$ Aar for Møbler, men for Sukkerraffinaderiernes og Sæbesyderiernes Forraads Vedkommende kunde Forsikring ikke tegnes for mindre end et Aar ad Gangen.

Præmierne fastsattes ifølge Octroien saaledes:

- for Købmandsvarer i Pakhus uden Ildsted,
  - af Grundmur . . . . . $\frac{1}{2}$ %
  - af Bindingsværk . . . . . $\frac{3}{4}$ %
- for Kramvarer i Huse og Gaarde med Ildsted,
  - af Grundmur . . . . . I %
  - af Bindingsværk . . . . . $I\frac{1}{2}$ %
- paa Sukkerraffinaderiernes og Sæbesyderiernes Forraad og Redskaber i Bygninger,
  - af Grundmur . . . . . I %
  - af Bindingsværk . . . . . $I\frac{1}{2}$ %
- paa Møbler og andet i Bygninger saavel
  - af Grundmur som af Bindingsværk . . . . . I %

Det var, som det vil ses, ret høje Præmier, der var fastsat efter bedste Skøn, men det var Maximumspræmier, og det var tilladt at opkræve lavere Præmier.

Iøvrigt indeholdt Octroien en Række Bestemmelser om Selskabets Fond, Regnskabsvæsen og Styrelse.

Det københavnske Compagni kom hurtigt i Gang — den nøjagtige Dato kendes ikke. Det fik Kontor paa Børsen; Kontoret bestod dog kun af et enkelt Værelse, der af Administrationen beskrives som „forhen ikkun et Pakkammer, men sildigere paa vores egen Bekostning indrettet til den Afbetjening, hvortil vi deraf os benytte“. En halv Snes Aar senere fik Compagniet dog endnu et Værelse, som imidlertid heller ikke synes at have været særlig komfortabelt, idet man nogle Aar senere saa sig nødsaget til at andrage Regeringen om at faa lagt dobbelt Gulv og Melletrummet udfyldt med Sand for at undgaa den skadelige Fodkulde fra Kælderens og det ubehagelige Besøg af Rotter og Mus, som kom op gennem Gulvet. Kontortiden var nem og behagelig, idet den tog sin Begyndelse Kl. 12 og sluttede Kl. 2 „slett“, og Arbejdet synes ikke at have været overvældende.

Der gik 8 Aar, inden den første Brandskade indtraf, og den androg det beskedne Beløb af 100 Rdl. I 1790 var Brandskaderne 649 Rdl., i 1791 858 Rdl. og i 1792 902 Rdl. Resultatet af disse gode Aar var, at Compagniets Grundfond voksede jævnt og støt, og i Løbet af 5 Aar fra 1790 til 1795 steg fra 219.220 Rdl. til 281.829 Rdl.

Indbopræmierne havde hurtigt vist sig at være alt for højt ansat og nedsattes allerede i 1781 til $\frac{1}{3}$ % i Grundmur, $\frac{5}{13}$ % i Mur- og Bindingsværk og $\frac{1}{2}$ % i Bindingsværk, Præmiesatser, der blev bibeholdt lige indtil 1830.

Compagniets heldige Start og hurtige Konsolidering medførte ikke blot den foranævnte Nedsættelse af Præmierne, den gav ogsaa Anledning til Udvidelse af Virksomheden. Saaledes indledede man i 1789 Forhandling med Oldermændene for Bryggerlauget om Forsikring af Bryggerierne, og Forhandlingerne resulterede i, at der i 1790 indtegnedes 70 Bryggerier til Forsikring, dog kun omfattende 60 % af deres Beholdninger.

1792 vovede Compagniet sig endnu et Skridt videre og udvidede sit Omraade til ogsaa at omfatte Tegning af Forsikringer for Brændevinsbrænderier. 1797 begyndte Compagniet at tegne Forsikringer paa Smedier og fra 1803 ogsaa paa Bagerier. I denne Forbindelse kan det iøvrigt nævnes, at Compagniet i 1783 første Gang tegnede Brandforsikring paa Skib i Havn for en aarlig Præmie paa $\frac{3}{4}$ %.

Bestræbelser for at begrænse Brandskadetabet var ikke Compagniet fremmed. Blandt Foranstaltninger med dette Formaal maa nævnes Oprettelsen af vort første Redningskorps. Forhistorien hertil var følgende:

Indtægt Transport.

8761 4

- C. Af den Octrojens 25te Part, udsjirend
 Lønningerne for Administration,
 nere og Besoldningen af den Kongeli-
 ge Casse med 1000 Rdl. ansligt til
 ultimo 1785, der er i Just. Casse
 fjernt, som følger
- a, fra 11te Maj til 30te Junij 1778. — 136 Rdl. 5 Skilling
  - b, — 1te Julij til 30te Sept. dito — 250. —
  - c, — 1te Oct. til 31te Dec. dito — 250. —
  - d, — 1te Januar til 31te Martz 1779. — 250. —
  - e, — 1te April til 30te Junij dito — 250. —

1136. 5. 15

Summa 87808 3. 15

Kjøbenhavn i Bogholder

Uddrag af det første Regnskab for det københavnske Compagni for Tiden 11. Maj 1778 til 30. Juni 1779. Omkostningerne i denne Periode androg til Lønninger 1136 Rdl., 5 Mark og 15 Skilling, som refunderedes af Statskassen; øvrige Omkostninger udgjorde 222 Rdl., 3 Mark og 2 Skilling.

Wegift Transport. 1750.

11. Efter Octrojens 25de Part, med et Just.
Caeser, som for sig i Just. og for sig selv
for sig selv i sin udbetalt til Ad.
ministratibnere og bogholdere med sine
Quitevinger.

- fra 11de Maj til 30de Junij 1718 med 136. 5. 15/
- 1de Julij - 30de Sept. do . . . 250. . .
- 1de Octob. - 31de Dec. do . . . 250. . .
- 1de Januar til 31de Martz 1719 - 250. . .
- 1de April til 30de Junij dito - 250. . .

1136. 5. 15/

12. Contoirets Ombesvingene fra begyndelse
fra den 11de Maj 1718 til den 30de Junij
1719. og efter Ombesvinge begaan ved
allegrede panderuakte approbete og
quitekte Besvinger fra 8de til 21de Junij

Bro Saldo og Casse besværingene
den 30de Junij 1719 " " " " 37. . 14.

22. 3. 2.

Summa . . . 1708. 3. 15/

Contoiret den 30de Junij 1719

[Handwritten signature]

Brandtegn for Medlemmerne af det kjøbenhavnske Compagnis Redningskorps. Brandtegnet har oprindelig været forsynet med Christian den VII's Navnetræk. Ved Tronskifter ombyttedes det kongelige Navnetræk med den ny Konges, idet Midterpartiet kunde udskiftes.

Efter Octroien paahvilede det Administrationen og Bogholderen at indfinde sig ved Ildebrande for at sørge for Godsets Bjergrning eller Bortflytning. Der opnaaedes dog ikke store Resultater ved denne Foranstaltning, som aabenbart ikke bekom de paagældende særlig godt.

I en Indstilling i 1790 til Direktionen søgte Administrationen derfor at gøre det unyttige i denne Bestemmelse indlysende og fremhævede, at det heller ikke kunde forventes, at de Brandlidte selv skulde være særlig ivrige efter at redde deres Indbo „saa meget mindre, da vi af adskillige agtbare Mænd ved deres Meublers Assurances Tegning have hørt sige, at de saaledes vilde være forsikrede, at de i Tilfælde af Ildebrand ikke andet have at besørge end at tage deres Hat og Stok for at gaa deres Vej“.

Andre Forsikringstagere ansaa det endda for ulovligt at redde de truede Genstande, og Compagniet indrykkede derfor i Adresseavisen følgende Bekendtgørelse:

„Administrationen har fornummet, at adskillige Medborgere, der have assureret deres Meubler eller Varer, staa i den Tanke, at det ved paakommende Ildsvaade skulde være dem forment selv at redde de forsikrede Ting, saa har man anset det for Pligt offentligt at bekjendtgjøre, at det aldeles ikke er dem, der have assureret, forbudet at bidrage til at bjerge, men at saadan Hjælp meget mere ventes af enhver“.

Compagniet tog Konsekvensen af Administrationens Ulyst til og Forsikringstagerens Uvilje mod at agere Redningsmænd og vedtog paa en Generalforsamling den 7. Marts 1792 at oprette et Korps paa 10 à 12 „ærlige, tro og haandfaste Folk“, som skulde møde ved Ildebrande for at bjerge. Bjergerne udrustedes med Bærebøre, Sække og 2 Liner pr. Mand. Hver af Bjergerne fik i Løn 10 Rdl. aarlig og blev fritaget for Tjeneste i Borgervæbningen, blandt hvis Opgaver ogsaa var den at gøre Polititjeneste ved Gadernes Afspærring i Tilfælde af Brand. Korpset bestod indtil 1864.

Samtidig med, at denne Foranstaltning gennemførtes, ansøgte Compagniet om, at

det maatte blive Kirkebetjentene paalagt at aabne Kirkerne i Brandstedets Nærhed, for at man der kunde anbringe reddet Gods.

Man kan dog ikke se noget om, hvorvidt denne Ansøgning er blevet imødekommet.

De første 8 Aar gav som nævnt overhovedet ingen Skader for Compagniet, og i de efterfølgende Aar — lige indtil 1795 — indtraf kun ganske faa og smaa Skader. Det var i det hele taget Aar, hvor Hovedstaden, der jo ogsaa var blevet haardt nok hjemsøgt ved den store Brand i 1728, ikke havde større Brandkatastrofer at opvise, og da der endelig i 1794 — den 26. Februar — opstod en Brand af større Format, nemlig Branden paa Kristiansborg Slot, medførte det for Compagniet kun en Skadesudbetaling paa 200 Rdl.

I sig selv var denne Brand ellers uhyggelig nok og virkede overvældende paa Datidens Københavnerne, ikke mindst fordi saa mange Mennesker omkom ved Branden. En enkelt Forfatter angiver Antallet af de ved Branden omkomne til 160. Ilden opstod ved 3 Tiden om Eftermiddagen i nogle Værelser i Hjørnet mellem Ridebanen og Tøjhusgaarden tilhørende Arveprinsens Søn, Prins Christian. Herfra forplantede den sig til Tagetagen, hvor den fandt rig Næring i dennes Trækonstruktioner og i nogle store Oplag af Træ, som var anbragt der. Da Slotsfunktionærerne tilmed udviste stor Mangel paa Konduite, forblev alle Bestræbelser paa effektivt at bekæmpe Branden resultatløse. Ilden bredte sig hurtigt til Højesteretsfløjen og det store Taarn og angreb senere Slotskirken og Garderkasernen. Kun Slottets Sidefløje omkring Ridebanen undgik at blive Luernes Bytte.

For Compagniet blev Branden som nævnt uden økonomisk Betydning, men det var en Paamindelse om, at Faren stadig lurede, og at den store Katastrofe kunde komme naarsomhelst. Den lod da heller ikke vente længe paa sig.

Den 5. Juni 1795 opstod midt om Eftermiddagen Brand i Flaadens Tømmerlager paa „Dellehave“ paa Gammelholm, der hvor nu Nationalbanken ligger. Tømmerlageret og de nytjærede Skure og Plankeværker var et let Bytte for Flammerne, og Branden, der fra „Dellehave“ bredte sig vidt omkring, varede i 3 Dage.

De nærmere Omstændigheder ved Brandens Opstaaen er aldrig blevet opklaret. Da den indtraf paa et Tidspunkt, der var ladet med udenrigspolitisk Sprængstof, verserede der alle mulige Rygter i Byen gaaende ud paa, at det enten var Englændere eller Russere, der havde foranlediget Branden. Sandheden er dog vist nok, at Branden skyldtes Uforsigtighed hos Holmens Folk.

Ligesom ved den store Brand i 1728 bidrog ogsaa ved denne Lejlighed Slukningsvæsenets daarlige Forfatning til, at Branden fik saa stor Udbredelse. Sprøjterne var i Uorden, Pumphanerne borttaget af Frygt for Tyveri, og Indkørslen til Gammelholm spærret for Vandslufferne. Hertil kom de evindelige Stridigheder mellem Søofficererne

Medailler udfærdiget til Erindring om Branden i København 1795.

og Brandmajoren. Denne ankom iøvrigt først $\frac{1}{2}$ Time efter Brandens Opstaaen, da han laa paa Landet paa sin Gaard — paa Gl. Kongevej.

Fra „Dellehave“, hvor Ilden havde faaet rigelig Næring i de store Brædestabler, bredte Ilden sig til Flaadens Magasinbygning, hvor der var stort Lager af Planker og Skibstømmer. Ogsaa Admiralitetsbygningen gik op i Luer. Derimod lykkedes det at redde Holmens Kirke.

Fra Holmen sprang Ilden over i Kvarteret omkring Nikolaj Kirke. Selve Kirken kom i Brand, og da Spiret faldt, antændte det de omliggende lavere Bygninger, saa disse blev et Bytte for Luerne. Ogsaa de Bygninger paa Højbroplads, hvor Compagniets Hovedkontor nu ligger, brændte.

Da Branden var forbi, var af Byens 12 Kvarterer kun 4 forblevet helt uberørt af Ilden, medens 3 var sluppet med periferiske Skader. De øvrige 5 Kvarterer var stærkt beskadiget, idet ikke færre end 947 Ejendomme var blevet helt eller delvis ødelagt.

For det kjøbenhavnske Compagni var Branden i 1795 en Katastrofe, hvilket dog ikke hindrede Compagniet i den smukke Gestus i Adresseavisen for den 6. August at kundgøre, at „det litte overordentlige Tab kan ikke udslette dette Selskabs ømme Deltagelse i det almindelige Uheld, som har ramt Medborgere. At bidrage efter Mulighed til at lette deres Kaar, som have forsikret deres Gods i Compagniets Fond, det er alle Interessenters forenede Ønske“.

Forinden havde man — ligeledes gennem Adresseavisen — opfordret de Brandlidte til at indsende deres Skadesanmeldelse, og man havde straks efter Branden standset Indtegningen af nye Forsikringer.

Compagniet havde da en samlet Risiko paa 3.230.170 Rdl. De anmeldte Skader beløb sig til 262.850 Rdl., fordelt paa 152 Skader. Heroverfor stod Compagniets dispo-

ALLER FÖRSTE UDBRUD AF KÖBENHAVNS ILDS VAADE IIIe JUNII MDCCXCV.
 OM EFTERMIDDAGEN IMELLEM IIIe IV VED DÆLE HAVEN PAA GAMEL.HOLM.

PROSPECTEN ER TAGET FRA SMØDE BØMLIGEN LIGE FOR STEDET.

PREMIERE ÉRUPTION DE L'INCENDIE DE COPENHAGUE AUX MAGAZINS SUR LE VIEUX.
 CHANTIER DE LA MARINE, LE V^U JUNI MDCCXCV ENTRE IIIe IV HEURES APRÈS MIDI.

LA VUE EST PRIS VU A VIS LA FORCE DU CENITRE.

nible Formue, der udgjorde ca. 282.000 Rdl., saaledes at der, naar Skaderne var betalt, ikke engang vilde være 20.000 Rdl. i Behold. Det var slemt nok, selv om det ikke var gaaet Compagniet slet saa galt som Kjøbenhavns Brandforsikring, der stod overfor at skulle dække Bygningsskader til et Beløb af ikke mindre end 4¹/₂ Mill. Rdl.

Compagniets ledende Mænd tabte da heller ikke Modet. Efter deres Forslag vedtoges det paa en overordentlig Generalforsamling den 26. Juni 1795 at udvide Aktiekapitalen til 600.000 Rdl. paa den Maade, at der paa de gamle Aktier skulde indbetales 100 Rdl. og paa de 600 nye Aktier 200 Rdl. pr. Aktie eller ialt 180.000 Rdl., medens der for de resterende 420.000 Rdl. skulde stilles Sikkerhed.

Paa Generalforsamlingen, hvor Arveprins Frederik var repræsenteret, og hvor desuden mange af Handelsstandens Spidser var tilstede, synes Aktiekapitalen at være fuldt tegnet, og det vedtoges straks at genoptage Tegningen af nye Forsikringer paa Grundlag af den nye Aktiekapital.

Allerede forinden var Compagniet begyndt at udbetale Forskud paa Erstatningerne. Ved Hjælp af Indbetalingen paa Aktierne i Forbindelse med de indgaaende Præmier og Renter samt ved Laan i Speciebanken var Compagniet i Stand til at udbetale Erstatningerne uden at være nødt til at opsiges sine Panteobligationer eller at realisere sin Obligationsbeholdning, et Forhold, der i høj Grad bidrog til at styrke Compagniets Kredit og gode Omdømme.

Der oprandt herefter en Række fremgangsrige Aar for Compagniet, indtil det skæbnsvangre Bombardement af København i 1807 og de efterfølgende Krigsaar satte et bedrøveligt Punktum for de gode Konjunkturer.

Københavns Bombardement medførte dog intet Tab for Compagniet, idet Oc-troien udtrykkeligt undtog Skader foraarsaget ved fjendtligt Anfald.

Der indløb ganske vist en Del Andragender om Erstatning, hvoraf nogle begrundedes med, at Tingene var beskadiget af Brand, der ikke direkte var foraarsaget af Bomber eller Brandraketter, men stammede fra Naboejendomme, der var skudt i Brand. Direktionen udtalte i sine Svarskrivelser paa disse Andragender, at den maatte beklage Andragernes og andre Medborgeres uheldige Skæbne, men ikke kunde godtgøre deres Tab af Compagniets Kasse, da Policerne bestemt undtog Skader, der skyldtes fjendtligt Anfald.

Bombardementet gav dog Compagniet Lejlighed til den flotte Gestus at tilbyde Regeringen 30.000 Rdl. til „Flaadens Igjen-Oprettelse“, og som Tak modtog Compagniet en Skrivelse fra Kronprinsen.

Det loyale Compagni sammenkaldte straks en Generalforsamling, som besluttede, „at Hans kgl. Højheds naadige Brev bestandigen bevares som et hæderligt Vidnesbyrd om, at Thronens Arving paaskjønner Udøvelse af Borgerpligt imod Konge og Føde-

*Foresstilling af Branden i Kiøbenhavn som den viste sig den 6. Juni 1795 om Eftormiddagen da Staders civile Arsthuus Viserhuset og Raadhuset tilligemed
omliggende Bygninger faldt i Brand hvor man ligeledes sees Viserhusets børnene med deres Lærere og Fangerne med Vægt at redde sig for Ilden*

land“. Beklageligvis maa det imidlertid indrømmes, at Eftertiden har vist mindre Pietet overfor denne kongelige Tilkendegivelse, idet Brevet senere er gaaet tabt.

Ved Udgangen af Regnskabsaaret 1795—96, det første efter Rekonstruktionen, var der ialt 1501 Policer i Kraft med en samlet Forsikringssum paa $5\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. I det følgende Aar steg Forsikringssummen til 9 Mill. Rdl., og da Aaret ingen Brandskader havde bragt, udgjorde Compagniets rene Gevinst 41.000 Rdl., der for Størstedelens Vedkommende blev henlagt til Fonds, idet man af klog Forsigtighed nøjedes med at udbetale det beskedne Udbytte af 11 Rdl. pr. Aktie.

Fremgangen fortsattes i de kommende Aar, og ved Afslutningen af Regnskabet pr. 30. Juni 1807, det sidste Aar før Ulykkerne væltede ind over Landet, var Forsikringssummen steget til $11\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. Brandskaderne androg kun 1300 Rdl. og den rene Gevinst 83.000 Rdl. Formuen var nu naaet op paa 578.000 Rdl., og der kunde udbetales 30 Rdl. i Udbytte pr. Aktie.

A. P. Bernstorff, der — bortset fra en kort Periode — havde været Direktør i Compagniet lige fra dets Oprettelse, døde den 21. Juni 1797. Hans Død kom dog ikke til at betyde noget Brud paa Compagniets nære Tilknytning til Regeringen, idet Compagniets Direktion, hvem det ifølge Octroien tilkom at udpege den nye Direktør, til denne Stilling valgte Statsminister C. D. Reventlow.

Iøvrigt hædrede Compagniet den afdøde Statsmand og Direktør i Compagniet ved at lade Billedhuggeren Dajon hugge hans Buste i Marmor.

Som Inscripation satte man de smukke Ord:

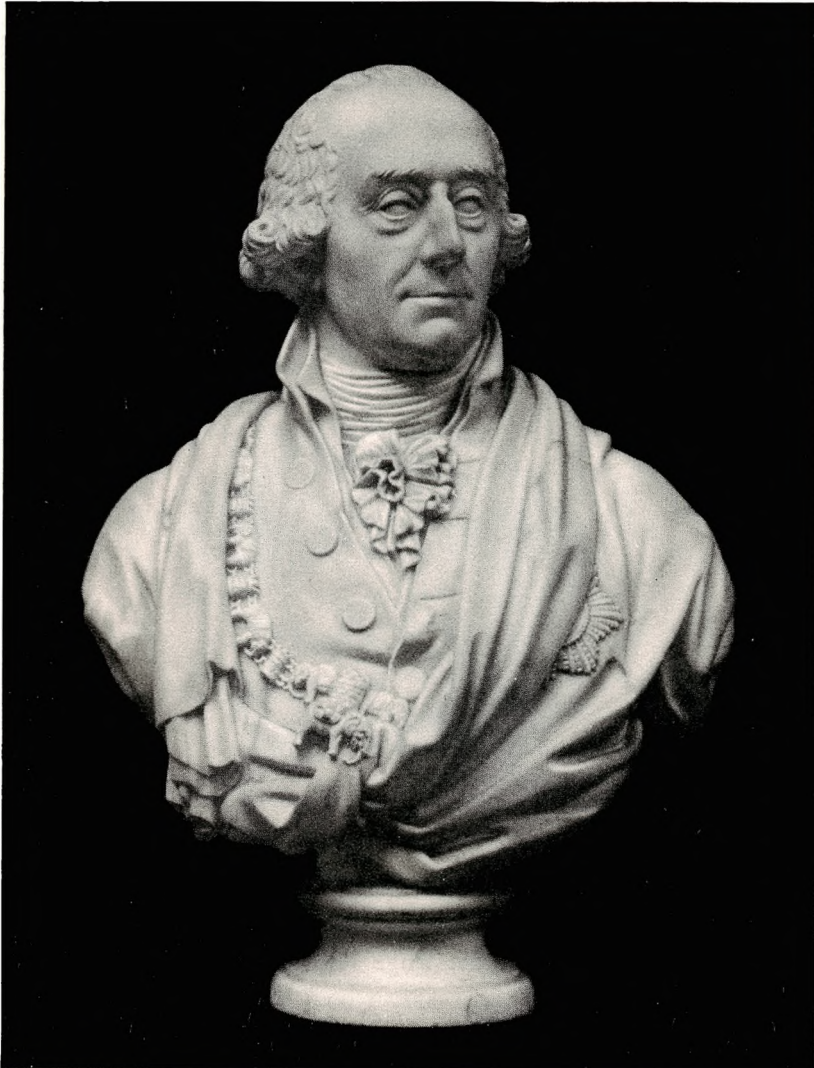
Kongens tro Mand
Andreas Peter Bernstorff
Fredens Tolk
Landets Ven.

Busten, der indtil 1850 stod i Højesterets Forsal i Prinsens Palæ, hvor Compagniets Generalforsamlinger afholdtes, findes nu paa Frederiksborg Museet.

I Compagniets Bestyrelsessal findes en Afstøbning i Bronze.

Hermed slutter i det store og hele Beretningen om det københavnske Compagni, idet det ikke har været Hensigten at berette dette Selskabs hele Historie, men — saaledes som sagt i Indledningen — kun at medtage de vigtigste Forhold om Stiftelsen og de første Aar af dets Tilværelse.

I det følgende, som omhandler det almindelige Compagnis Historie, vil kun undtagelsesvis blive nævnt det københavnske Compagni, som iøvrigt fortsatte sin Tilværelse stille og roligt, lige indtil Sammenslutningen med det almindelige Compagni fandt Sted i 1891.

A. P. Bernstorff

Frederiksborgmuseet

Kun skal det her nævnes, at det københavnske Compagni i 1839 og 1848 uden Vanskeligheder fik Octroien fornyet og i hvert Fald indtil Tronskiftet i 1863 formelt bevarede sin Monopolstilling, som dog navnlig i de sidste Aar op til 1863 kun i ringe Grad respekteredes af de herværende Generalagenturer for udenlandske Selskaber. Det almindelige Compagni var det eneste Selskab, der stedse respekterede Monopolet.

Det københavnske Compagnis Forretning omfattede i Tiden til 1891 — trods Forsøg paa at udvide Virksomheden til de danske Købstæder — praktisk talt kun det oprindelige Omraade, som i sin Tid var fastlagt ved Octroien, og efterhaanden som

Gamle Signeter fra Frederik den VI og Frederik den VII's Tid med det kjøbenhavnske Compagnis Bomærke. Ligesom i Brandtegnet ændredes det kongelige Navnetræk i Bomærket ved hvert Tronskifte.

Udviklingen indenfor dansk Forsikring skred frem, maatte det staa mere og mere klart for det kjøbenhavnske Compagnis Ledelse, at dette begrænsede Arbejdsomraade i forsikringsteknisk Henseende næppe i det lange Løb afgav tilstrækkeligt Grundlag for Selskabets videre Trivsel.

Overvejelser af denne Art førte til den flere Gange nævnte Sammenslutning med det almindelige Compagni. De nærmere Omstændigheder herved er imidlertid omtalt andetsteds i Bogen.

N° 5 K^on^ogl. Jo^hann^o Fr^ois 1069 - a
Journal om Brand og Vandvæsenets Sager:
Tilligemed Inden og Udenrigske Stæders Historiske Efter-
retninger; om Ildbrænde, Ildsluknings og Røddnings Midler;
samt
Tanker til Nøjere Eftertanke, om H^uus og Nærings-
Stændens; item Alimentations Væsenets Almennyttigste
Indretninger; Grændede paa Tidshistoriens Aarløger
1ste Deel

Kiøbenhavn Anno 1796

A Rint St

Geheimstatsminister, Greve E. H. Schimmelmann

Frederiksborgmuseet

Direktør for det københavnske Compagni 1788-1831. Underskriver paa det almindelige Compagnis Octroi.

Den store Brand i København i 1795, som ramte det kjøbenhavnske Compagni saa katastrofalt, at det maatte rekonstrueres fra Grunden af, havde vist det forsikringsteknisk set uheldige ved, at Compagniets Organisation kun omfattede et saa begrænset Omraade som København, der paa det Tidspunkt ikke engang rummede 100.000 Mennesker.

Man kunde derfor have ventet, at man havde benyttet Rekonstruktionen til at udvide Virksomheden til at omfatte hele Monarkiet for derved at tilvejebringe en Spredning af Risikoen. Tanker i denne Retning synes imidlertid end ikke at have været fremme.

Branden i København havde imidlertid været en god Anskuelsesundervisning i Brandforsikringens Formaalstjenlighed, og den kom derved til at befordre de Planer, der fra Tid til anden havde været fremme om Oprettelse af et almindeligt, hele Monarkiet omfattende Assurance-Compagni. Der hengik da heller ikke mere end et Par Aar, inden DET KONGELIGE OCTROYEREDE ALMINDELIGE BRAND-ASSURANCE-COMPAGNIE PAA VARE OG EFFECTER omfattende Danmark og Norge samt Hertugdømmerne saa Dagens Lys i Henhold til kongelig Octroi af 4. April 1798.

Som det fremgaar af Indledningen til denne Octroi, og som det tidligere er nævnt, indsaa Landets ledende Mænd, hvor vigtigt det var for *„Landmænd, Kiøbmænd, Fabrikanter og Manufacturister, at de, uden at søge udenlands Forsikring, kunde i Vor egen Stat finde en Sikkerhed for deres rørlige Eiendomme, som, ved mere offentlig Tiltroe, end den, som udenlandske Assurancer almindeligen have, kunde bane dem Vei til at erholde en, med den forøgede Production og Flid forholdsmæssig, Credit paa slige Eiendomme, til større Udvidelse af deres Virkekraft“*.

I disse snirklede Ord gives der et særdeles rammende Udtryk for Formaalet med al Forsikring. Ord der har Gyldighed den Dag i Dag.

Selv om de foran nævnte Motiver i sig selv skulde synes vægtige nok til at foranledige Oprettelsen af et Assurance-Compagni, saa fremgaar det dog af de nærmere Omstændigheder ved det almindelige Compagnis Stiftelse, at Ønsket om at komme de saakaldte Brandgilder, som særlig i Hertugdømmerne spillede en stor Rolle, til Livs, maaske ogsaa var et tungvejende Motiv.

Gildernes Ophævelse havde ofte været drøftet i Kollegierne, men man havde stedse næret Betænkkeligheder ved at udstede et almindeligt Forbud af Hensyn til Befolkningen, i hvilken Gilderne nød stor Yndest. I Kollegierne regnede man imidlertid med, at Gilderne hurtigt vilde tabe deres Betydning, naar der blev givet Folk Adgang til at faa deres Ejendele brandforsikret i et til dette specielle Formaal oprettet Assurance-Compagni.

Da først Beslutningen om at søge et almindeligt Assurance-Compagni oprettet var taget, blev en ikke ubetydelig Del af Regeringsmaskineriet sat i Bevægelse.

Den 4. April 1798 blev der nedsat en Kommission bestaaende af Etatsraad K. O. Lawætz, Bankkommissærerne B. C. Wilkens og J. Damkier samt Brandvæsensdirektørerne O. Pedersen Holm og L. Bertelsen, alle fremtrædende Embedsmænd, til at foretage det fornødne for at føre Compagniet ud i Livet.

Allerede Dagen efter traadte Kommissionen sammen, og Octroien blev i et passende Antal Eksemplarer udsendt til samtlige Stiftamtmand og Amtmand i Riget med Anmodning om at bringe dens Indhold til almindeligt Kundskab.

Samtidig blev Aktiekapitalen, der skulde være paa mindst 500.000 Dlr. Courant — fordelt paa Aktier paa 100 Dlr. — udbudt til offentlig Tegning, der kunde finde Sted i København, Christiania, Christianssand, Trondhjem, Bergen, Altona og Flensborg.

Kommissionen arbejdede hurtigt og billigt. De samlede Udgifter ved Compagniets Start androg det selv efter den Tids Forhold beskedne Beløb af 296 Dlr. 3 Mk. 12 Sk. Det ses af Compagniets Bøger, at hele Beløbet blev afskrevet paa første Aars Regnskab som Omkostninger med Undtagelse af 8 Dlr. til en Portefeuille, der samvittighedsfuldt debiteres Inventariekontoen. Orden skulde der være i Sagerne.

Den 13. September var man saa vidt fremme, at Generalforsamling kunde afholdes til Valg af Repræsentanter, og den 1. Oktober — den i Octroien fastsatte Dato — paabegyndtes Virksomheden.

Ligesom ved Oprettelsen af det københavnske Compagni vilde Kongen overtage de Aktier, som det ikke lykkedes at faa afsat ved det offentlige Udbud. Dette kongelige Tilsagn blev dog uden Betydning, da den offentlige Tegning resulterede i, at Aktiekapitalen blev betydelig overtegnet. Der tegnedes ialt 8.195 Aktier, deraf Hovedparten — 6.801 — i København. Af de i København tegnede Aktier hidrørte dog 817 fra Provinsen, og en Aktiepost paa 50 Aktier var placeret i Stockholm. I Hertugdømmerne tegnedes 745 Aktier og i Norge 649.

Det almindelige Brandassurance-Compagni kunde ikke som i sin Tid det københavnske Compagni brillere med kongelige Aktionærer, men der fandtes dog adskillige Notabiliteter blandt Aktionærerne. Blandt disse kan først og fremmest nævnes Grev Schimmelmann, der var Direktør for det københavnske Compagni, og som staar som

V

N° 1

I UNDESKREVNE
D I R E C T E U R E R
FOR DET KONGELIGE OCTROIERED
ALMINDELIGE BRAND - ASSURANCE
COMPAGNIE PAA VARE OG EFFECTER

tilstaae hermed og vitterlig giøre, at *Udmærket*
J. Ramsoe i Kiøbenhavn
interesserer udi dette Compagnie for Een Actie, for hvilken Een Actie
er indskude til Compagniets Fond den Summa Eet Hundrede Rigsdaler
dansk Courant.

Thi kiendes *J. Ramsoe*
eller hvo dette Actie-Brev med lovlig Adkomst i hænde haver, for
en virkelig Interessent i bemeldte Compagnie, og altfaa bør, pro rata
af foranførte Capital, være deelagtig, saavel i alle forefaldne Skaders Er-
statning, som i Compagniets gandske Fond, de ved Octrojen forundte
Fordeele, de indkommende Renter, og de Gevinster der kunde falde, og
til Uddeeling imellem Interessenterne bestemmes, alt saaledes som Octro-
jens 7de Post foreskriver.

Dette Actie-Brev kan, paa Forlangende, efter Octrojens 30 § trans-
porteres. For hver Transport erlægges til Bogholderen 24 Skilling for
en heel Actie og 12 Skilling for en halv Actie.

Det Kongelige octrojerede almindelige Brand-Assurance Compagnie
paa Vare og Effecter den 7 December 1830.

Falbe Abonnement

Een Actie i det kongelige octrojerede almindelige
Brand-Assurance-Compagnie paa Vare og Effecter.

Seit

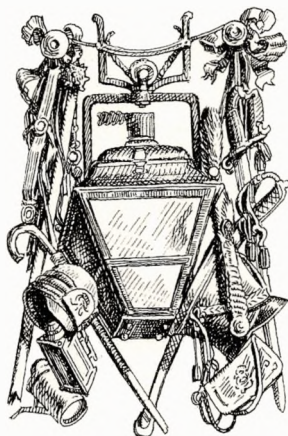
Underskriver paa Octroien. Endvidere kan af Datidens kendte Navne nævnes Statsminister, Grev Moltke-Bregentved, Stats- og Udenrigsminister M. G. Rosencrone, Konferensraad Christian Colbjørnsen, Holmens Chef, Fr. Chr. Kaas, General Peymann, Maleren, Professor Jens Juel og Handelsmatadoren Joseph Hambro, der var Ejer af det bekendte Handelshus i London, som havde en Afdeling i København.

Langt den overvejende Del af Aktionærerne var dog Embedsmænd eller jævne Næringsdrivende, hvilket formentlig kan tages som et Udtryk for, at Interessen for Brandforsikring var begyndt at blive levende i Befolkningens brede Lag ikke mindst i København, hvor man nylig ved Branden 1795 havde faaet Øjet op for Brandforsikringens store Betydning.

Hertil kom, at Aktietegningen fandt Sted paa et Tidspunkt, hvor der i Befolkningen herskede en vis Pengerigelighed, takket være de gunstige Konjunkturer, der havde kendetegnet de senere Aar. I 1798 var den Periode, der betegnes som den „glimrende Handelsperiode“, jo endnu ikke afsluttet, og der var stor Interesse for Objekter, hvori likvide Midler kunde anbringes med Udsigt til godt økonomisk Udbytte.

Efter Octroien skulde den indtegnede Aktiekapital suppleres med en vis Del af det aarlige Overskud, indtil den naaede op paa 1 Mill. Dlr. Courant. Dette naaedes dog aldrig, men da Balancen i Anledning af Statsbankerotten pr. 31. Marts 1813 efter Omskrivningen af Tilgodehavender og Skyld i Overensstemmelse med Forordningen af 5. Januar 1813 udviste en Kapitalkonto paa 912.436 Dlr. Courant, der omregnedes til 1.049.212 Rigsbankdaler, ansaa man lidt flot Octroiens Forskrift for opfyldt.

Af denne Kapital bogførtes 1 Mill. Rbdl. som Grundkapital, medens de 49.212 Rbdl. blev Compagniets første Kapitalreserve, og Aktionærerne havde nu opnaaet den store Fordel, at Udbyttet af Virksomheden fremtidig helt kunde komme dem tilgode.

Det almindelige Compagnis Octroi indeholdt foruden de Bestemmelser, som nu findes i Selskabets Statutter om Firma, Formaal, Kapital og Bestyrelse, adskilligt andet, saaledes den første Tarif, en Del almindelige Forsikringsbetingelser, Bestemmelser om Agenternes Pligter m. m.

Virksomhedsomraadet bestemtes til Kongens Riger og Lande udenfor København, hvor det almindelige Compagni kun maatte tegne, hvad det kjøbenhavnske Compagni ikke vilde have. Det maatte ikke tegne Forsikring paa Bygninger, men skulde drives som rent Løsøreselskab.

Compagniets Styrelse blev lagt i Hænderne paa Generalforsamlingen, der valgte et Repræsentantskab, som atter valgte en Direktion.

Den egentlige Myndighed laa hos Repræsentantskabet, der skulde bestaa af 7 af Aktionærerne valgte Medlemmer og 2 kgl. Tilforordnede, „og da disse Repræsentanter — hed det i Octroien — tilligemed de tvende af Os Tilforordnede forestille Selskabet, saa skal og alt, hvad de i deres Forsamlinger beslutte, afgjøre og stadfæste, agtes og ansees, som det af hele Selskabet var besluttet, afgjort og stadfæstet“.

Generalforsamlingens Myndighed indskrænkedes nærmest til at tage Stilling til Forandringer i eller Tillæg til Octroien og til at udpege Medlemmerne af Repræsentantskabet. Der var ikke tillagt Aktionærerne nogen Ret til at stille Forslag, de kunde kun beskedent fremsætte deres eventuelle Ønsker for Repræsentantskabet, og gik dette imod, stod kun den Vej aaben for Aktionærerne at skabe Interesse i Repræsentantskabet for deres Ønsker gennem Valg af nye, mere velvilligt indstillede Repræsentanter. Da imidlertid kun 2 Medlemmer af Repræsentantskabet var paa Valg hvert Aar, dog 3 Medlemmer hvert 3. Aar, medens de 2 kgl. Tilforordnede ikke var paa Valg, var en Udskiftning af et Repræsentantskab, som ikke var i Overensstemmelse med Aktionærerne, en besværlig Historie. Det skete da ogsaa kun en eneste Gang i Aarene indtil 1891, at Repræsentanter, som var villig til at modtage Genvalg, blev kasseret paa Generalforsamlingen.

Compagniets første Repræsentantskab var særdeles repræsentativt. Det bestod af Etatsraad, Deputeret K. O. Lawætz, Bankkommissær, Justitsraad B. C. Wilkens, Bankkommissær og Lottoadvokat J. Damkier, Konferensraad Christian Colbjørnsen, Baron,

Kammerherre Brockdorff, Grosserer, Agent J. L. Zinn og J. N. A. Romeis. De kgl. Tilforordnede var de to Brandvæsensdirektører O. Pedersen Holm og L. Bertelsen.

Ogsaa Compagniets første Direktion var meget eksklusiv, idet den bestod af Justitiarius i Hof- og Stadsretten, Etatsraad, senere Konferensraad C. V. Falbe, Overkrigskommissær, senere Borgmester i København F. Hammerich samt Administrator C. Mengs.

Det vil af de anførte Navne ses, at den højere Embedsstand var stærkt repræsenteret i Compagniets Ledelse, hvilket utvivlsomt bidrog til over Compagniets Virkemaade at lægge en bureaukratisk Aand, der i nogen Grad hæmmede dets Bestræbelser for videre Udbredelse blandt den almene Befolkning, et Forhold som holdt sig igennem hele det 19. og i Begyndelsen af det 20. Aarhundrede.

De almindelige Forsikringsbetingelser, der ogsaa havde deres Plads i Octroien, afveg ikke stærkt fra de nu almindelige. Dækningen omfattede saaledes kun Skade ved Ildsvaade, der ikke skyldtes Krig. Skade foraarsaget ved de saakaldte kolde Lyn dækkedes ikke, saalidt som Eksplosionsskader.

Ganske interessant er det at se, hvor klart Bestemmelsen om Underforsikring var affattet allerede paa dette tidlige Tidspunkt, idet det herom hedder:

„Dersom i den afbrændte eller af Ilden beskadigede Bygning har været flere Varer, Meubler, Creature og Effecter, end for den assurede Sum, og noget deraf bierges; skal den samtlige Værdie bidrage til at svare i Forhold til Skaden, f. E. er Værdien 5.000 Rdlr., men deraf kun forsikkret for 4.000 Rdlr., følgelig $\frac{1}{5}$ mindre end Værdien, erstattes en Skade af 3.000 Rdlr. kun med 2.400 Rdlr., eller $\frac{1}{5}$ mindre end Skaden.“

Erstatningen var forbrudt, hvis der var tegnet Forsikring paa samme Genstande andetsteds, og dette Forhold kunde endda medføre Tiltale for Svigagtighed. Det samme var Tilfældet, hvis Forsikrede havde „tilsneget sig Assurance paa mere, end virkelig befandtes“. Det falder da ogsaa godt i Traad hermed, at Octroien i første Række paalægger Agenterne at paase, at Forsikringssummen er passende.

Som noget afvigende fra Forholdene i Dag kan det ogsaa anføres, at Erstatningen — uden særlig Panthaverdeklaration — var forbeholdt Panthaverne, ogsaa i Tilfælde hvor den Forsikrede havde forbrudt sin Erstatning, aabenbart en Paavirkning fra Bygningsforsikringen.

Octroien indeholder som før nævnt ogsaa Compagniets første Tarif. Der skelnes i denne mellem 3 Risikoklasser efter Bygningsbeskaffenhed, Virksomhedens Art og de forsikrede Genstande. Hver af disse Klasser var atter opdelt i 3 Underklasser efter Forsikringssummens Størrelse.

Til de farlige Risici henførtes bl. a.: Bødkerier, Snedkerier, Bryggerier, Bagerier, Smedier og Skibsbyggerier og til de allermest farlige: Brændevinsbrænderier, Sæbesyderier, Sukkerraffinaderier og Chymister.

Octroien var klar og letforstaaelig og afsluttedes med et Tilsagn om Majestæters Bevaagenhed udtrykt i følgende kongelige Ord: „Endelig tage Vi dette til Handelens Opkomst og Udbredelse, samt Fabrikers, Manufacturers og borgerlige Næringsveies almindelige Betryggelse oprettede Compagnie i Vor allerhøieste Beskyttelse, og tilsige derhos allernaadigst dette Compagnie alle de Fordeele og Benaadinger, være sig almindelige eller locale, som i Tiden noget andet Brand-Assurance-Compagnie paa Vare og Effecter maatte vorde tilstaaede“.

Borgerlig Brandøficier fra ca. 1800.

Det almindelige Compagni begyndte sin Virksomhed d. 1. Oktober 1798 med store Forventninger. Den Lethed, hvormed Aktiekapitalen var bragt til Veje, havde forstaaeligt nok bibragt Ledelsen den Tro, at Compagniet straks gik ind til en straalende Fremtid, men den skulde snart blive klogere. Det viste sig hurtigt, at der udenfor København ikke var den samme Forstaaelse af Brandforsikringens Betydning som i Hovedstaden.

Hertil kom flere uheldige Forhold. Først og fremmest den internationale Krise i 1799, der ogsaa naaede Danmark og gjorde Ende paa den „glimrende Handelsperiode“. Selv om Forholdene bedredes noget i Aarene 1802 til 1806, saa medførte den store europæiske Krig og de mange Vanskeligheder for Søfarten og Udenrigshandelen, som fulgte i dens Kølvand, en begyndende Stagnation i Forretningslivet.

Det udstrakte Omraade, hvori Compagniet virkede, besværliggjorde i ikke ringe Grad Selskabets Administration. Navnlig gav Slesvig-Holsten Anledning til Vanskeligheder, idet den Omstændighed, at alle Compagniets Dokumenter i denne Landsdel maatte udstedes paa Tysk, i høj Grad var til Besvær; men værre var det, at danske Courantsedler fra 1799, da Pengekrisen satte ind, sattes til en lavere Kurs end slesvig-holstensk Courant.

Pengeforholdene i Slesvig-Holsten var sunde og gode, medens Kongerigerne faktisk allerede ved Compagniets Oprettelse paa Grund af Courantbankens voldsomme Seddeludstedelse var inde paa et Skraaplan, som indtil 1807 langsomt, men sikkert, og derefter med bratte Fald førte til Statsbankerotten i 1813.

Den faktiske Tilstedeværelse af to Møntsorter indenfor Selskabets Virkeomraade gjorde det selvfølgelig vanskeligt at drive Forretning. Det synes dog ikke at have givet særlig uheldige Udslag i Aarhundredets første Aar, bortset fra, at de slesvig-holstenske Aktionærer ideligt klagede over, at Udbyttet blev udbetalt dem i dansk Courant.

Tilgangen af Forsikringer var i Compagniets første Aar nogenlunde, selv om den ikke var overvældende, naar Compagniets store Virkeomraade tages i Betragtning. Ved Afslutningen af Regnskabsaaret pr. 30. September 1806, altsaa efter 8 Aars Forløb, udgjorde den samlede Forsikringsbestand 9 Mill. Dlr. Courant. Syv Aar senere — i 1813 —

var Forsikringsbestanden vokset til 22 Mill. Dlr. Courant, men det var kunstigt op-
pustede Værdier.

Det økonomiske Udbytte af Virksomheden var ikke særlig tilfredsstillende i de
første Aar, hvilket vil fremgaa af nedenstaaende Opgørelse af Compagniets Virksom-
hed fra Oprettelsen og indtil Aaret forud for Statsbankerotten.

	Præmier Dlr. D. Cour.	Skader Dlr. D. Cour.	Driftsomk. Dlr. D. Cour.	Overskud Dlr. D. Cour.
Kongerigerne	570.841	212.630	79.724	278.487
Hertugdømmerne	369.904	546.231	51.416	÷ 227.743
Hele Riget	940.745	758.861	131.140	50.744

Sammenlignet med Præmierne udgjorde Skader, Omkostninger og Overskudet
nedennævnte Procentdele:

	Skader	Omkostn.	Overskud
Kongerigerne	37 %	14 %	49 %
Hertugdømmerne	148 %	14 %	÷ 62 %
Hele Riget	81 %	14 %	5 %

Det fremgaa af denne Oversigt, at den Del af Virksomheden, der vedrørte Konge-
rigerne, nok kunde gaa an, selv om den ikke var nær saa gunstig som for det kjøben-
havnske Compagni, der i omtrent samme Periode paa en Præmieindtægt af 804.474 Dlr.
Courant havde tjent ikke mindre end 678.846 Dlr. eller 84 %. Overskudet paa For-
retningen i de to Kongeriger blev imidlertid næsten fuldstændig sat til paa den slesvig-
holstenske Forretning.

Grunden til det daarlige Forløb i Hertugdømmerne var naturligvis de mange
Brandskader, hvis Virkninger ydermere forstærkedes derigennem, at Erstatningerne
blev udbetalt i slesvig-holstensk Courant, der maatte købes i dyre Domme, idet man
i 1799 udtrykkelig havde givet Agenterne Instruks om, at Erstatninger kunde udbetales
i slesvig-holstensk Courant paa Betingelse af, at Forsikringen var tegnet i, og Præmien
betalt med denne Møntsort.

Da dette Forhold paa Grund af den voksende Kursdifference i Længden viste sig
uholdbart, udsendtes i 1810 et Cirkulære om, at der fremtidig kun maatte tegnes For-
sikringer i dansk Courant. Den skete Ændring motiveredes med en Henvisning til Oc-
troiens Bestemmelser, men bag Cirkulæret laa utvivlsomt ogsaa et naturligt Ønske om
at begrænse Forretningen i Hertugdømmerne paa Grund af de Tab, den havde givet.

Det almindelige Compagni led lige saa lidt som det kjøbenhavnske noget Tab ved
Københavns Bombardement, og ligesom det var Tilfældet i sidstnævnte Selskab, fore-

slog Repræsentanskabet for det almindelige Compagni dettes Aktionærer at yde et Bidrag — dog kun paa 20.000 Rdl. — til Flaadens Genopbygning; men Forslaget faldt ynkeligt til Jorden, hvad enten Grunden nu var, at det almindelige Compagnis Aktionærer var mindre loyale end det kjøbenhavnske Compagnis, eller Aarsagen snarere skal søges i, at Forretningen var mindre lukrativ.

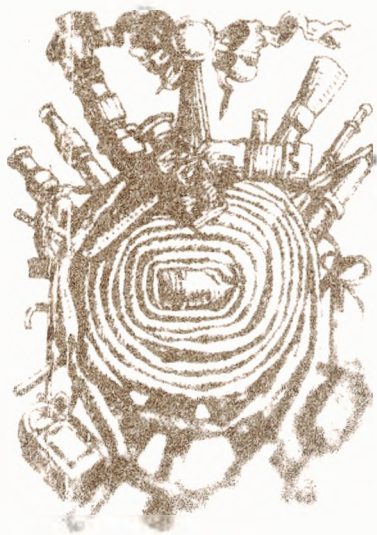
Indheftet Aftryk af et Eksemplar af Police fra
det almindelige Compagni udstedt i 1802.

tagende i dettes samlede Formue med henholdsvis 56% og 44%. Aktierne fik saaledes intet bestemt Paalydende; det skete først saa sent som i 1935.

Ved denne smidige Løsning opnaaedes det, at de gamle Aktiebrev, der var gaaet i Arv fra Generation til Generation, bevaredes, et Forhold som mange af Compagnier-nes gamle trofaste Aktionærer var glade for. At det i det praktiske Liv bød paa forskellige Vanskeligheder og aldrig var velset i Børskredse, er en ganske anden Sag.

Ved Sammenslutningen var det almindelige Compagni blevet et anseeligt Selskab. Det disponerede over den betydelige Formue af 5.561.099 Kr., der fordelte sig saaledes: Aktiekapital (fuldt indbetalt) 4 Mill. Kr., almindeligt Reservefond 985.681 Kr., Overskuds-fond (til eventuel Supplering af Udbytte) 217.847 Kr., Kursudjævningsfond 84.490 Kr. og Præmiereserve 171.081 Kr. De finansielle Forhold var saaledes i bedste Orden.

Ogsaa den Portefølje, som det almindelige Compagni havde efter Sammenslutning-
gen, var ganske antagelig. Det kjøbenhavnske Compagni medbragte 26.998 Policier med en samlet Forsikringssum paa 88 Mill. Kr. og en Præmieindtægt paa 115.206 Kr. For det almindelige Compagnis Vedkommende udgjorde Antallet af Policier 40.321 med 214 Mill. Kr. Forsikringssum, og Præmieindtægten androg for dette Selskab i Aaret før Sammenslutningen 226.944 Kr.

ASSEURANCE-POLICE N^o: 1130,

Det Kongelige octroierede almindelige Brand = Assurance-Compagnie paa Vare og Effecter forsikkrer herved formedelst og under-
tegnede *Herr Casper Henrichsen*

den Summa 4500 Rdlr., siger *Herr Casper Henrichsen*
Rigsdaler dansk Courant, som bemeldte *Herr Casper Henrichsen*
har ladet indtegne paa de i *Herr Casper Henrichsen*
Herr Casper Henrichsen
Herr Casper Henrichsen

hvis Værdie, i uhykkelige Tilfælde, efter Octroiens 12te Post nærmere bliver at beviise og, om forlanges, med Eed at bekræfte.

Denne Assurance vedvarer, paa Compagniets Ansvar, i *1* Aar, og tager sin Begyndelse den *22de Novbr 1802* — og ender den *22de Novbr 1803* begge om Middagen Kl. 12 Slet, for hvilken Tid

af *12000* er erlagt den

1ste Classen	} Præmie a <i>1/2</i> } pro Cent
~~2de Classen~~	
3die Classen	

med

<i>22</i> Rdlr.	<i>3</i> Mk.	—	ß.	} som udgjør i alt <i>1000 og 1/2</i>
<i>22</i> Rdlr.	<i>3</i> Mk.	—	ß.	
<i>22</i> Rdlr.	—	—	ß.	

Rigsdaler *1/2* Mark — Skilling, og skal Compagniets Fond, efter Octroiens

22de Novbr 1802

2^{den} Post stedsse være og forblive til usygkelig Forsikkring for bemeldte assurerende
Majblen i Tilfælde af Ildsvaade, reisende sig af hvad det maatte
1832 være, inden i Huset eller udenfra, fiendlig Overfald undtagen, til billig Er-
statning for det, som enten af Ilden er ødelagt, eller deraf, saavelsom ved
Redning, beskadiget.

For total Skade indeholdes 2 Procent Rabat, -derimod gotgjøres alle
Omkostninger ved de forsikrede Vares og Effecters Bortflytning og Redning
fra Ilden. Skulde Skaden ei opløbe til den gandske forsikrede Capital,
gielder Assuranceen dernæst allene i den øvrige Tid af det *1* Aar for
det resterende af den forsikrede Summa, dog saaledes, at for denne Summa
udstædes en nye Police imod den førstes Extradition, uden nye Policepenges
Erlæggelse.

Skær Forslytning formedelst Ildsvaade eller af anden Aarsag, da mel-
des saadant for Directionen eller Commissionairen, i hvilket Fald Forhøielses-
Præmie erlægges, naar Forslyttelsen skær fra et meere til et mindre sikkert
Sted, hvorimod, i Mangel af en saadan Underretning, Erstatning i Tilfælde
af Ildbrand bortfalder.

Erstatningen udbetales, imod Policens Extradering med behørig Quitte-
ring, Tre Maaneder efter at Skaden er bevist; og maae Skaden anmeldes til
Directionen eller Commissionairen inden Tre Maaneder fra den Tid, samme
er skeet, saafremt Erstatning skal tilsvares.

Overstiger Skaden den forsikrede Capital, bliver det øvrige Compagniet
nedkommende; men dersom i den afbrændte eller af Ilden beskadigede Byg-

ning har været ^{Skades} ~~flera~~ ~~vællra~~ ~~skadning~~ end for den assurerede
Summa, og ~~noget~~ deraf bierges, skal den samlede Værdie biedrage til
at svare i Forhold til Skaden.

I øvrigt bliver i forekommende Fald Detroien paa begge Sider en-
uforanderlig Lov.

Denne Police gielder ikke førend den med Directionens Commissionair
i ~~Ringsted~~, hans paategnede Quitting for den erlagte Præmie, og Police-
Penge, er forsynet, og bliver, naar foransførte fastsatte Assurance den
om Middagen Kl. 12 slet er udløben, uden al videre Kraft
eller ringeste Forbindelighed for Compagniet.

Kiøbenhavn, i Directionen for bemeldte Compagnie

~~Samuel~~ ~~Levy~~ ~~_____~~ Falbe

~~Antoni~~ ~~_____~~
~~Kolbe~~ ~~_____~~

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

~~_____~~
~~_____~~

I Betragtning af, at det almindelige Compagni var oprettet ved Lov, delvis paa Foranledning af Embedsmænd, og at disse lige indtil 1864 udgjorde et sikkert Flertal indenfor Ledelsen, kan det ikke undre, at Forretningsgangen og hele Compagniets Virkemaade ret langt frem i Tiden fik et temmelig bureaukratisk Tilsnit, ganske paa samme Maade, som Forholdet var i det københavnske Compagni. Ledelsen opfattede sig som en offentlig Autoritet og blev iøvrigt ogsaa behandlet som en saadan af andre. Den stod i Underordningsforhold til Commerce Kollegiet, der forlangte Indberetning om alt muligt og lejlighedsvis tildelte Ledelsen en Irettesættelse, ligesom Kollegiet paa den anden Side ofte gav Compagniet Lejlighed til at udtale sig i Brandsager. Med andre Ord, saavel Ledelsen som Myndighederne betragtede nærmest Compagniet som en Statsinstitution.

Forholdet til Embedsmændene var helt igennem „tjenstligt“. Andre Embedsmænds Forpligtelse til at bistaa Compagniet betragtedes som en Selvfølge. Amtmændene maatte udpege passende Steder til Agenturer og foreslaa egnede Personer til disse Stillinger.

Øvrigheden — lige op til Amtmanden — blev sat i Bevægelse for at holde forsømmelige Agenter til deres Pligt. En Magistratsejbedsmand i en holstensk By, der var uvillig til at give en Agent Brandtegn, blev truet med Commerce Kollegiet. En Amtmand, der havde godkendt et nyt Købstads-Brandvæsensreglement, som ikke faldt i Compagniets Smag, blev ligeledes stillet Indberetning til Commerce Kollegiet i Udsigt.

Betegnende for Tonen indenfor Compagniet er en Skrivelse, som af Compagniet blev sendt til General-Postamtet i Anledning af, at en Pakke med Tryksager til en Agent var blevet borte. Sagen forlangtes „alvorligen undersøgt, og den Postmester, som er Aarsag i denne Forsømmelse, tilholdt uopholdeligen“ at skaffe Pakken til Veje.

Da Banken i Altona — der var en Statsinstitution — og en Del Kassebetjente, som havde haft med Indkasseringen af Aktiebeløbene at gøre, forlangte en Provision for deres Ulejlighed, tilskrev Direktionen Finanskollegiet, at den maatte antage, at Arbejdet var paalagt de paagældende „efter Kongens Befaling“ og ikke var en „privat Commission“ og derfor „maatte vi udbede os, at det kgl. Finants-Collegium behageligst vil tilkiendegive dem dette“.

Paa de indre Linjer var Forholdene ikke mindre bureaukratiske. Aktionærer, som ikke havde hævet deres Udbytte, fik i fuld Kancellistil Tilhold om at rette denne

„Uorden“, og der foreligger Eksempler paa, at Compagniet satte Autoriteterne i Bevægelse for at finde en Aktionær, der havde indleveret en Aktie til Notering, og som ikke var at finde paa den opgivne Adresse.

Overfor de Forsikrede vogtede man nøje paa, at Forskrifterne i Octroien blev overholdt. Ikke mindst Behandlingen af Skadesager var bureaukratisk i Formen, og der toges aldrig personlige Hensyn. Begrebet Kulance-Erstatninger hører først en senere Tid til. Efter Octroiens Bestemmelser maatte Brandlidte afgive en Fortegnelse over de brændte Genstande med Priser, og Fortegnelsens Rigtighed kunde fordres godtgjort ved Hjælp af Regnskaber eller Vidneudsagn fra Medhjælp og Tyende.

Det maa dog indrømmes, at efter Skadesakterne at dømme var Compagniet liberalt ved Bedømmelsen af de præsterede Bevisers Troværdighed, og der foreligger Eksempler paa, at selv om Commerce Kollegiet og Compagniet var enige om, at der forelaa Misligheder, saa blev Erstatningen udbetalt, naar Brandlidte aflagde Ed paa Rigtigheden af sine Opgivelser.

Saadan Edsaflæggelse forlangtes ogsaa, naar Brandlidte ikke kunde præstere de forlangte Bevisligheder, en Bestemmelse som særlig gik ud over Smaafolk, der ikke førte Bøger eller havde Medhjælp og derfor blev slaet i Hartkorn med de misliebige.

Eden forlangtes til at begynde med aflagt inden Retten, hvilket kunde blive en besværlig Historie for Brandlidte. En stakkels Jøde maatte saaledes i Anledning af en ham overgaaet Brand foretage en Rejse fra Slagelse til København for i den derværende Synagoge at aflægge Ed i Overværelse af en Dommer, Professoren i Hebraisk ved Universitetet, en Rabbiner og nogle Trosfæller. De strenge Krav mildnedes dog hurtigt, idet man snart lod sig nøje med en udenretlig afgivet edelig Forsikring og senere blot med et Edstilbud.

Til Agenter i Compagniet udnævntes hovedsagelig Embedsmænd og ligestillede. Direktionen meddeler udtrykkelig Amtmændene — der skulde foreslaa egnede Personer til Agenturerne — at den foretrækker Embedsmænd, fordi den af disse fortrinsvis venter Pligtopfyldelse trods det ringe Honorar, der oprindeligt androg 4 % af Præmien, men hurtigt maatte forhøjes til 5 %.

Ved Octroien var det paalagt Agenterne, eller som de oprindeligt benævnedes Commissionairene, at efterse de forsikrede Ting samt at undersøge, om de Forsikredes Angivelser i alle Henseender var rigtige. Derimod afveg de Fordringer, der dengang stilledes til Agenternes Akkvisitionsvirksomhed, ikke saa lidt fra, hvad man nu fordrer af disse Medarbejdere. Personlig Henvendelse til Publikum var saaledes ikke ønskelig, det ansaas endog nærmest for upassende for Mænd, der virkede for en offentlig Institution som Compagniet.

Skulde der endelig foretages Akkvisition, satte selve Direktionen sig i Bevægelse,

og det skete i stor og fornem Stil. I 1800 sendte Direktionen saaledes et Eksemplar af Octroien til Biskopperne i de Stifter, hvor der fandtes gensidige Foreninger for Præster, med Anmodning om, at dens Indhold maatte blive bekendtgjort paa det forestaaende Landemode, for at Præsterne kunde faa Lejlighed til at vælge mellem Præstekasserne og Compagniet med dets større Sikkerhed. Aaret efter henledte man Enkekassens Opmærksomhed paa, hvor vigtigt det var, at Besætning og Inventar, som var indbefattet under dens Prioriteter i Landejendomme, var forsikret.

Noget af det første, Compagniet foretog sig, var iøvrigt at udsende en Rundskrivelse fra Direktionen til en Række Myndigheder, hvori der udtales Forventning om, at enhver, som kommer til Kundskab om denne ved sær kongelig Naade stiftede „velgjørende Indretning“, vil benytte den ham derved givne Lejlighed til at tegne Forsikring.

Agenternes Instruks indeholdt derimod kun Paabud om, at de skulde lade opslaa Bekendtgørelser om Compagniet paa saadanne Steder i Distrikterne, hvor Folk jævnlig samledes, f. Eks. Kroer, ligesom de ved Tid og Lejlighed skulde uddele en Art Prospekter. Uddelingen maatte dog ikke være forbundet med Udgifter!

Paa eet Omraade forlangte man derimod stor Nidkærhed af Agenterne, nemlig ved Ildsvaader og Skadeopgørelser. Man fordrede her en nøje Udførelse af de Pligter, der var paalagt dem ved Octroien, bl. a. at de ved Ildebrande paa Steder, hvor Compagniet var engageret, skulde indfinde sig og foretage det fornødne til Godsets Bjergning eller Bortfjernelse.

At Korrespondancen med Agenterne ogsaa foregik i den mest fornemme Kancellistil og under Anvendelse af Datidens højtidelige Titulaturer falder naturligt i Traad med hele den øvrige Indstilling. De rangløse Agenter fik mindst Titulaturen: „Deres Velædelhed“, i Hertugdømmerne „Hochedelgebohren“. Denne Titulatur anvendtes selv i en Skrivelse, hvor man meddelte en Agent Afsked paa graat Papir i Anledning af Uefterrettelighed med Regnskaber og Penge.

Iøvrigt udgjorde Commissionairerne, der kaldte sig „kongelige“ Commissionairer, og som før deres Tiltrædelse maatte aflægge Embedsed, et veldisciplineret Korps præget af det officielle Stempel, Octroien satte paa Korpset gennem sit Paabud om, „at de af enhver med sømmelig Agtelse skulde beegnes“. At dette var medvirkende til at befordre deres Selvfølelse kan ikke undre, og de ønskede aabenbart meget gerne et synligt Udtryk for deres Betydning, hvilket bl. a. fremgaar af de mange Ansøgninger, der fremkom fra Agenter, om at der maatte blive normeret en Uniform for dem. Men saa vidt strakte Compagniet sig dog ikke. —

I 1814, hvor Danmark efter Freden i Kiel maatte afstaa Norge, forekommer et særlig grelt Eksempel paa, hvad den bureaukratisk prægede Ledelse kunde føre med sig.

Compagniets Repræsentantskab forespurgte nemlig umiddelbart efter Fredsslutningen pligtskyldigst Commerce-Kollegiet om, hvorvidt Forretningen paa Norge kunde fortsættes. Herpaa modtog Compagniet et i Datidens hyggelige Kancellistil holdt Svar, hvori det resolveredes, „at da Compagniets Virkekreds ifølge Octroien af 4. April 1798 dens 1ste § er bestemt til Kongens Riger og Lande udenfor Staden Kiøbenhavn: Saa skulle Collegium være af den Formeening, at Assurancer for Norge, under nærværende Omstændigheder, ikke ved Compagniet kunne være at antage“.

Ledelsen trykkede sig ved blankt at følge Kollegiets Afgørelse og forelagde Kollegiets Skrivelse for Repræsentantskabet, der indskrænkede sig til en Vedtagelse gaende ud paa, at „den videre Foranstaltning udsættes indtil videre“. Der blev derefter ført mundtlige Forhandlinger med Kollegiet, hvorpaa Sagen blev sendt i Cirkulation blandt Repræsentantskabets Medlemmer. Med en enkelt Undtagelse var disse stemte for at acquiescere ved Kollegiets Afgørelse, selv om man — som en Højesteretsadvokat blandt Repræsentantskabsmedlemmerne udtrykte sig — maatte se paa Kollegiets Svar som værende grundet „mere paa Statsklogskabens Regler end paa Retsgrunde“.

Den ene Mand, der ikke vilde følge Kollegiets Afgørelse, var en af Datidens kendte Københavnerne, Grosserer og Bankdirektør Prætorius. Det virker helt velgørende at læse Prætorius Votum, der gik ud paa, at der ikke af den ved Octroien givne Tilladelse til Compagniet til at tegne Løsøreforsikring i Riget — København udtrykkelig undtaget — kunde udledes et Forbud mod at tegne andetsteds. Kollegiet skulde slet ikke have været spurgt, men Forretningen ganske roligt fortsat, som om intet var sket.

De indkomne Vota blev forelagt i et nyt Repræsentantskabsmøde med det Resultat, at Sagen paany blev udsat. Den blev imidlertid ikke senere taget op, og i Stedet blev Afviklingen af den norske Forretning paabegyndt. Dette betød for Compagniet en mærkbar Indskrænkning i Virksomheden. Den norske Forretning udgjorde en Femtedel af Compagniets samlede Forretning og var tilmed langt den bedste Del, idet den i de Aar, der var gaet siden Compagniets Oprettelse, havde givet et Overskud i Forhold til Præmieindtægten paa 57 %.

Den Omstændighed, at Afviklingen var sket efter Ordre fra Kollegiet, fik utvivlsomt i hvert Fald nogle af Repræsentantskabets Medlemmer til at fundere over, om det nu ogsaa altid var en Fordel at være saa nær knyttet til Statsmagten, navnlig naar der ikke var større Udsigt til at opnaa den dengang saa heftigt attraaede Monopolstilling.

Statsbankerotten i 1813, der greb saa dybt ind i Landets Økonomi, øvede selvfølgelig ogsaa sin stærke Virkning paa Compagniets Forhold. Før Omskrivningen udgjorde Formuen 912.436 Dlr. Dansk Courant, hvilket efter den oprindelige Sølvværdi svarede til 1.459.900 Rbdl. Ved Omskrivningen reduceredes imidlertid dette Beløb til 1.049.212 Rbdl. Differencen c. 410.000 Rbdl. udgjorde saaledes Compagniets reelle Tab i Anledning af Pengeforandringen. For Compagniets Aktionærer følte Pengereguleringen dog nærmest som en Fordel, idet man betragtede den i Octroien foreskrevne Oplægning af 1 Mill. Dlr. som fyldestgjort, saaledes at den fremtidige Fortjeneste helt og fuldt kom Aktionærerne til Gode.

Med Hensyn til Compagniets Forsikringsbestand betød Pengeforandringen en betydelig Formindskelse af Risikoens, idet denne før Ændringen var 22 Mill. Dlr. Courant og efter Forandringen kun ca. $3\frac{2}{3}$ Mill. Rbdl., da Compagniet benyttede sin Ret til at omsætte Forsikringssummerne til 1 Rbdl. for hver 6 Dlr. Courant.

Forsikringssummens eller Risikoens Reduktion var saaledes betydelig større, end Reduktionen af Formuen havde været, og Resultatet blev derfor et meget gunstigere Forhold mellem Kapital og Risiko.

Selv om Compagniet saaledes paa sin Vis var gaaet styrket ud af Statsbankerotten i 1813, fik det dog lige fuldt sin store Andel i de Besværligheder, som fulgte efter. Pengeforordningen af 1813 betød nemlig ikke Afslutningen paa Pengemisøren.

Først i Oktober 1814 var der tilstrækkelig mange Rigsbanksedler i Omløb til at betjene Omsætningen; indtil da maatte Compagniet i adskillige Tilfælde, naar Beholdningen af Rbdl. var opbrugt, give Aktionærer og Brandlidte Valget mellem at modtage Betaling i visse andre Repræsentativer, som stadig var i Omløb, men betragtedes med forstaaelig Mistillid af Befolkningen, eller at vente, til Compagniet havde faaet samlet de nødvendige nye Penge. At dette i adskillige Tilfælde kunde give Anledning til Misfornøjelse kan ikke undre.

Hertil kom at man i Administrationen i alt for høj Grad stiftede Bekendtskab med den af Tidens Nød og Elendighed fremkaldte daarlige Moral. Der gik ikke et Aar, uden at en eller flere Agenter maatte afskediges for Forbrug af Compagniets Midler, og i adskillige andre Tilfælde maatte Compagniet tage Afsked med Agenter, som havde

forgrebet sig paa de dem betroede offentlige Kasser. Det var nemlig et sørgeligt Tidens Tegn, at Respekten for betroede Midler i disse Aar var meget ringe, og at den utro Embedsmand hørte til Dagens Orden.

Tabet af den norske Forretning, der som nævnt havde været den mest fordelagtige, var selvfølgelig tungt at bære for Compagniet, saa meget mere som Forretningen i Danmark ikke var særlig god i de første Aar efter Statsbankerotten.

Brandene tog til i et saadant Omfang, at Regeringen endog i 1819 fandt sig foranlediget til „for at ingen skulde kunne paaskyde Uvidenhed derom“, at indskærpe, at Brandstiftelse efter den gældende Lov kunde medføre Livsstraf.

Der er da heller ingen Tvivl om, at Compagniet i disse Aar i stort Omfang stiftede Bekendtskab med Ildspaesættelser og Assurancesvig. I 1816 fik Compagniet Bevilgning til at udstede Proklama vedrørende uafgjorte Erstatningskrav paa tilsammen ikke mindre end 66.600 Rbdl. hidrørende fra 5 Regnskabsaar. Disse 66.600 vedrørte antagelig for en stor Del Krav, som Folk paa Grund af de strenge Straffebestemmelser for Assurancesvig ikke vovede at gøre gældende. Ved Proklamaets Udløb kunde hele dette Beløb godskrives Reservefonden, men bortset herfra gemte der sig utvivlsomt blandt de mange uopklarede Brande adskillige Tilfælde af Ildspaesættelse og anden ukontrol-label Assurancesvig, som Compagniet maatte betale for.

Ogsaa i denne Periode voldte Forholdet til Hertugdømmerne visse Vanskeligheder. Uagtet Sølv allerede i 1813 var blevet erklæret for eneste lovlige Betalingsmiddel i Hertugdømmerne, vedblev Compagniet kun at tegne Forsikring i Sedler i Overensstemmelse med den i 1810 trufne Bestemmelse. Dette Forhold gav Anledning til en Del Vanskeligheder i Forbindelse med Rigsbanksedlernes Kurssvingninger.

En enkelt Agent søgte at løse Vanskelighederne ved at tegne Forsikringerne saa store, at Forsikringstagerne derigennem var sikret mod Tab ved eventuelle Kurssvingninger. Da der i den Anledning fra en holstensk Overøvrighed fremkom Klage over vedkommende Agent, forsøgte Compagniet at slaa en rask lille Handel af med det slesvig-holstenske Kancelli ved at tilbyde Kancelliet fremtidig at tegne Forsikringerne i Sølv, men paa Betingelse af, at Compagniet fik Eneret paa Forsikring i Hertugdømmerne.

Der blev dog ingen Bukser ud af det Skind, muligvis fordi Kancelliet allerede paa det Tidspunkt var klar over, at et kongeligt Paabud var paa Trapperne gaaende ud paa, at alle nye Retshandler skulde afsluttes i Sølv og effektueres i Metal eller Sedler efter en Kurs, der fastsattes 4 Gange om Aaret af en dertil særlig udnævnt Kommission.

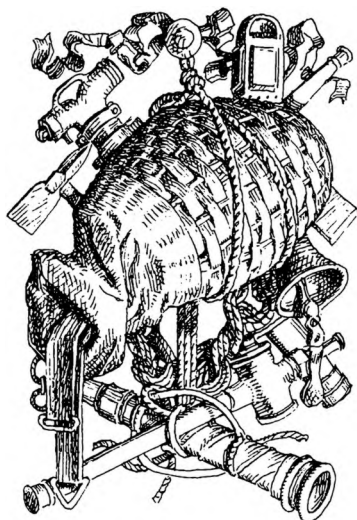
Fra Ledelsens Side blev der ellers i disse Aar udfoldet store Bestræbelser for at forbedre Compagniets økonomiske Stilling, bl. a. gennem en stadig Ombytning af Sedler med virkelig Valuta og gennem nye Principper for Compagniets Pengeanbringelser.

Medens Compagniets overskydende Midler hidtil havde været anbragt i Statspapi-

rer, begyndte man i 1818 at anbringe en Del af Formuen som Prioriteter i Landejendomme, en Foranstaltning, der syntes velegnet til i højere Grad at bringe Compagniet i nærmere Rapport til Landbruget og dets Mænd. Dette viste sig imidlertid ikke at være særlig heldigt, idet den store Landbrugskrise satte ind faa Aar efter og medførte, at Landmændene i mange Tilfælde havde vanskeligt ved at opfylde deres økonomiske Forpligtelser, og det hjalp ikke, at Compagniet havde været saa forsigtig væsentlig at anbringe de udlaante Midler i Majoratsgodser, idet Landbrugskrisen i første Række gik ud over Majoratsgodserne, der i mange Tilfælde maatte under offentlig Administration.

Det finansielle Resultat af Compagniets Virksomhed i Perioden fra Statsbankerotten i 1813 til Udgangen af 1820'erne kan da heller ikke betegnes som tilfredsstillende, selv om Brandskaderne i denne Periode „kun“ androg 63 % af Præmieindtægten, hvilket var en væsentlig Forbedring i Sammenligning med de ganske vist ogsaa særdeles uheldige Aar forud for Statsbankerotten, hvor Skaderne havde lagt Beslag paa ikke mindre end 81 % af Præmieindtægten. En lille Forjættelse om bedre Tider syntes der dog at ligge i det Forhold, at Skaderne i den sidste Trediedel af Perioden, nemlig Aarene 1824 til 1830, havde været stadig nedadgaaende.

Compagniet havde siden 1824 kunnet udbetale Udbyttet til Aktionærerne i rede Sølv med $5\frac{1}{2}$ Rdl. i 1824 og 6 Rdl. i de sidste 5 Aar. Det stigende Udbytte skyldtes dog i højere Grad en stigende Renteindtægt, opnaaet som Følge af den langsomme, men støtte Kapitalforøgelse, som havde fundet Sted i denne Periode, end et bedre Resultat af selve Driften.

Forholdet til Statsmagten var i Aarene op til 1830 i det store og hele godt, bortset fra enkelte Episoder som f. Eks. Spørgsmaalet om den norske Forretnings Ophævelse efter Kielerfreden.

Den første Rift i Compagniets Forhold til Statsmagten opstod i Forbindelse med de Bestræbelser, der ude omkring i Landet blev gjort for Oprettelse af lokale, selvstyrende, gensidige Forsikringsforeninger, Bestræbelser som man indenfor Compagniet fandt i Strid med Aanden i Octroien.

Tanken om Oprettelse af gensidige Brandforsikringsforeninger, der ellers særlig hører 1840'erne til, begyndte at dukke op hist og her i Slutningen af 1820'erne. Som det var Sædvane med alle Spørgsmaal vedrørende Løsørebrandforsikring, indhentede Kancelliet, forinden det godkendte Statutter for saadanne Foreninger, først en Erklæring hos Compagniet. Compagniets Ledelse afholdt sig i hvert enkelt Tilfælde ganske fra at gaa ind paa en Realitetsdrøftelse af Statutternes Indhold, men indskrænkede sig til en almindelig Erklæring om, at de paagældende Foreninger var ganske overflødige, idet man samtidig hævdede, at det i 1798 med Octroien havde været Lovgivernes Hensigt, at Compagniet skulde have Monopol, og at man havde et lovligt Krav paa at se denne Hensigt opfyldt.

Kollegiet og senere Kancelliet vendte de første Par Gange det døve Øre til, men svarede i 1831 kort og godt, at Octroien ikke kunde være til Hinder for Oprettelsen af andre Indretninger til Forsikring af Løsøre, og at Kollegiet ikke fandt Anledning til at hindre saadanne, alene af den Grund at Compagniets Præmier var for høje.

Forløbet af denne Sag var i Virkeligheden Udtryk for, at man saavel indenfor Dele af Statsadministrationen som i Befolkningen iøvrigt, fandt Tiden inde til at komme bort fra det monopoliserede Forsikringsvæsen. Compagniets Ledelse delte ikke denne Opfattelse — hvad man næppe heller kunde vente — og tog i hvert Fald ikke Konsekvensen af den Ændring, der med den nævnte Skrivelse fra Statsmagts Side var tilkendegivet i Forholdet til Compagniet.

Foreløbig gik Compagniets Løsrivelse fra Statsmagten da ogsaa kun langsomt for sig. Ved Tronskiftet i 1839 søgte og fik man paany Konfirmation paa Octroien, men i 1848 fandt man det, i Modsætning til det kjøbenhavnske Compagni, ikke engang

Umagen værd at indsende Ansøgning om fornyet Konfirmation af Octroien, som fra 1848 vedblev at være gældende, men uden kongelig Konfirmation.

Compagniet forholdt sig dog stadig, af gammel Vane, „tjenstligt“ over for Autoriteterne. Først da Stempelfriheden, som den sidste Begunstigelse, faldt bort i 1862, hørte ogsaa dette op. Compagniet var fra nu af uden nogen som helst Begunstigelse overfor konkurrerende Selskaber.

Allerede efter Kancelliets skarpe Skrivelse i 1831 maatte det staa Compagniet klart, at Tanken om at opnaa Eneberettigelse til at tegne Løsøreforsikring for bestandig maatte opgives, og at Compagniet maatte forberede sig paa, at konkurrerende Virksomheder efterhaanden vilde dukke op i større Omfang.

Foreløbig drejede det sig dog væsentlig om gensidige Løsøreforeninger, hvoraf en lang Række saa Dagens Lys i 1830'erne og navnlig i 1840'erne. Disse Foreninger var ofte stærkt politisk præget og maa ses som et Led i Bondefrigørelsen.

For det almindelige Compagni medførte de gensidige Foreninger, der navnlig havde deres Virksomhedsomraade paa Landet, og som særlig henvendte sig til Landalmuen, dog ingen mærkbar Konkurrence, formentlig fordi Compagniet havde ringe Tilknytning til disse Kredse. Snarere har man maaske Lov til at formode, at Oprettelsen af disse nye Foreninger og de i Forbindelse dermed staaende offentlige Diskussioner bidrog til at vække Befolkningens Forstaaelse for Forsikringstanken. I hvert Fald kunde Compagniet i disse Aar, lige indtil 1847, glæde sig ved en stadig voksende Forretning. Paa dette Tidspunkt begyndte der ogsaa at dukke gensidige Løsøreforeninger op i Købstæderne, hvor Compagniet havde Hovedparten af sine Forsikringer, og disse Foreninger gjorde et betydeligt Indhug i Compagniets Portefølje paa Grund af de lave Præmiesatser, hvorefter de arbejdede.

Iøvrigt oplevede Landet i 1830'erne, ligesom Tilfældet havde været i 1820'erne, en kraftig Brandepidemi, hvis Virkninger satte stærke Spor i det finansielle Udbytte af Compagniets Virksomhed i disse Aar.

Ogsaa denne Gang tiltrak Brandepidemien sig Myndighedernes Opmærksomhed, og disses Overvejelser resulterede i et Forslag om at gennemføre en Art Kontrol med Løsøreforsikring for derigennem at komme den Fristelse til Ildspaesættelse, som havde Overforsikring til Baggrund, til Livs.

Forslaget, der naede frem til Behandling i Østifternes Stænderforsamling, gik bl. a. ud paa, at Løsøreselskaberne ikke maatte tegne Forsikring paa Løsøre i Bygninger, der var indtegnet i Den alm. Brandforsikring for Landbygninger, medmindre de Forsikringsøgende mødte frem med en Attest fra Branddirektøren eller fra særligt dertil beskikkede Tilsynsmænd, hvoraf det fremgik, at de til dette Selskab havde anmeldt, at det var deres Agt at forsikre Løsøret. Heldigvis fandt Lovforslaget, der ganske

Etter Maleri af F. N. Sødring

Branden i Langebros Dampmølle den 25. Marts 1832

Københavns Brandforsikring

tydeligt havde til Formaal at hindre Overforsikring, men som samtidig syntes i høj Grad egnet til at gøre selve Ønsket om at sikre sit Løse mod Brand til en despekt Historie, ikke Tilslutning i Stænderforsamlingen.

For Aarene 1831 til 1840 kunde Compagniet notere en gennemsnitlig Skadesprocent paa ikke mindre end 78 % af Præmieindtægten. Fra 1840, da Brandepidemien var overstaet, naaede man for de følgende Aar indtil Krigen i 1848 ned paa et Skadesbeløb, der kun androg gennemsnitlig 46 % af Præmien.

Et nyt Proklama, som blev udstedt i 1840, medførte Bortfald af uafgjorte Skader til et Beløb af c. 26.000 Rbdl., som henlagdes til Reservefonden.

Selv om Resultatet af Virksomheden i Tiden fra 1831 til 1848 ikke var særlig straalende, var Compagniet dog i Stand til at udbetale ganske antagelige Udbytter til Aktionærene, nemlig fra 7 Rbdl. til 14 Rbdl. pr. Aktie. I Gennemsnit for Perioden 1831—1848 blev det 11 Rbdl. om Aaret.

Det stigende Udbytte maa dog vistnok i nogen Grad ses paa Baggrund af den Uro, som en enkelt Aktionær rejste i Compagniet, idet Ledelsen aabenbart var klar over, at den bedste Maade at besværgen en optrækkende Storm paa var at give saa store Udbytter, som det med rimelig Hensyntagen til Compagniets Sikkerhed kunde forsvares.

Den paagældende Aktionær, der forøvrigt kun havde en meget beskeden Aktieandel, tilstillede i 1841 Repræsentantskabet en Skrivelse, hvori han paaviste en Række, efter hans Skøn, tilstedeværende Mangler ved Compagniet, og indbød sig selv til en Konference med Direktionen, om hvad der burde gøres. Han fik et afslaaende Svar, hvis Høflighed fremhæver dets Fornemhed, men det var ogsaa 2 Højesteretsassessorer, som i Forbindelse med en af Compagniets Direktører, Etatsraad L. N. Hvidt, havde affattet Svaret.

Svaret gjorde ham dog ikke mere forknytt, end at han — der var en bekendt og paa sit Omraade dygtig Mand, men meget stridbar — meddelte Repræsentantskabet, at han, da det ikke havde valgt den af ham foreslaaede lempelige og stilfærdige Vej at faa Sagen ordnet paa, maatte forlange, at der blev sammenkaldt til ekstraordinær Generalforsamling til en Dag, som han fastsatte, med Forslag om, at der skulde nedsættes en Komité af 3 Aktionærer til Overvejelse af de af ham rejste Spørgsmaal.

Herpaa svarede Repræsentantskabet ikke, men da den vrede Aktionær lod sin Brevveksling med Compagniet trykke og omsende til Aktionærene, fandt Repræsentantskabet det dog rettest at forelægge Sagen for en ordinær Generalforsamling, der imidlertid besvarede Spørgsmaalet, om Sagen ønskedes forelagt til Beslutning, med 477 Nej mod 29 Ja.

Dermed var Reformatorens Rolle udspillet paa dette Omraade. Desværre faar man ikke at vide, hvilke gode Ideer, der laa bag hans Aktion.

Krigen i 1848—1850 satte — som man kunde vente det — stærke Spor i Compagniets Forretning i Hertugdømmerne.

I 1847 — Aaret før Krigsudbrudet — udgjorde Compagniets Præmieindtægt i Hertugdømmerne 27.500 Rbdl. eller en Femtedel af hele Compagniets Præmieindtægt. Af Præmieindtægten i Hertugdømmerne faldt Hovedparten — 23.612 Rbdl. — paa de 28 tyske Agenturer og kun 3.909 Rbdl. paa de 4 danske Agenturer i Aabenraa, Haderslev, Flensborg og Sønderborg.

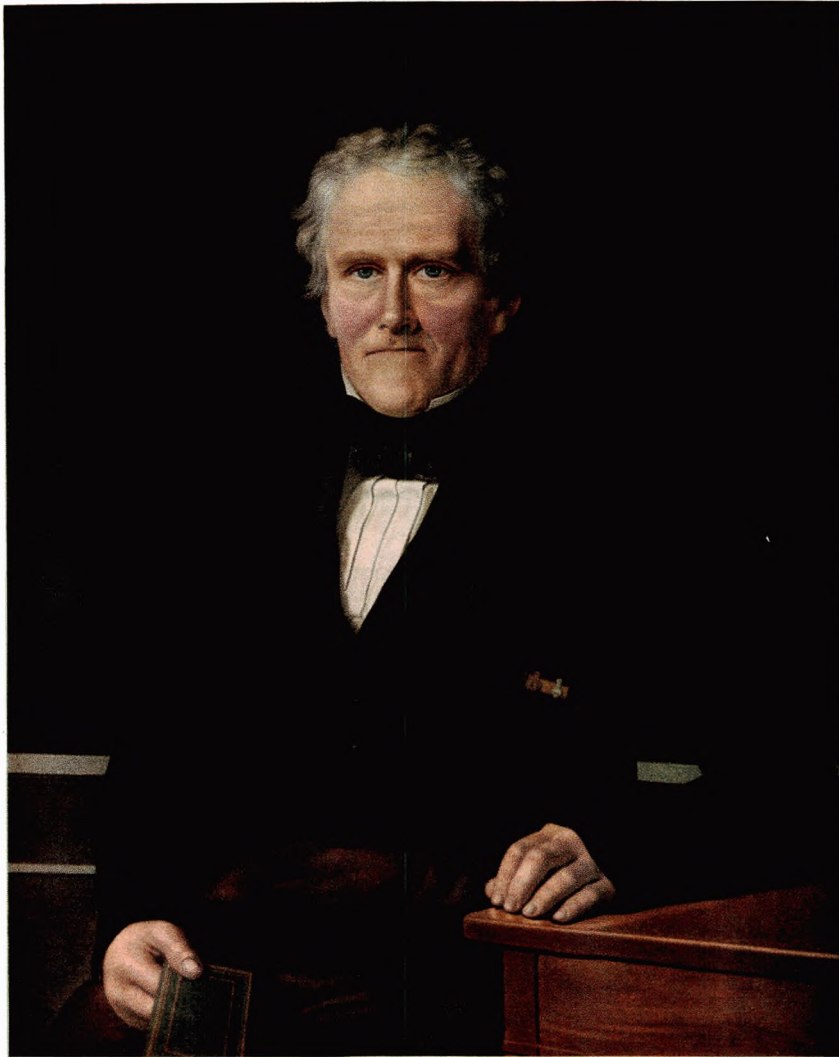
Under Krigen ændredes dette Forhold betydeligt, som det vil fremgaa af nedenstaaende Oversigt over det aarlige Præmiebeløb ved Agenturerne i Hertugdømmerne.

	Danske Agenturer i Hertugdømmerne	Tyske Agenturer i Hertugdømmerne
1847	3.909 Rbdl.	23.612 Rbdl.
1848	2.521 »	16.086 »
1849	1.691 »	3.836 »
1850	2.604 »	703 »

Grunden til Tilbagegangen var den ganske simple, at det daværende Repræsentantskab under Paavirkning af den Bølge af patriotisk Harme, som gik over Landet, efter at Oprørsregeringen havde konstitueret sig i Kiel den 23. Marts 1848, paa et Møde den 28. Marts traf Bestemmelse om helt at suspendere Forretningen i Hertugdømmerne.

Beslutningen blev truffet saa hovedkulds — Repræsentantskabet indkaldtes saaledes med kun 24 Timers Varsel — at man endog helt glemte at undtage den pæredanske Ø, Ærø, der dengang hørte til Hertugdømmerne, fra Bestemmelsen, en Fejl som dog omgaaende blev rettet efter Protest fra den stedlige Agent.

Efter et halvt Aars Forløb søgte Repræsentantskabet at gøre Fejlen god igen ved fra Oktober 1848 at tillade Forretningens Genoptagelse, men af de oprindelige 28 tyske Agenturer forsvandt de 16 for stedse. Tilbage blev kun 12 tyske Agenturer, og Præmieindtægten ved disse var ved Krigens Ophør gaaet ned til knapt 3% af, hvad den var før Krigsudbrudet.

L. N. Hvidt

Frederiksborgmuseet

Medlem af Repræsentantskabet og Direktør ved det almindelige Compagni fra 1839 til 1856.

De 4 danske Agenturer i Aabenraa, Haderslev, Flensborg og Sønderborg lykkedes det i nogen Grad at ride Stormen af, men ogsaa her øvede de nationale Stridigheder deres Indflydelse. Compagniet maatte tvunget af Folkestemningen udskifte 2 af de 4 Agenter under og umiddelbart efter Krigen.

I Januar 1849 fandtes i Bladet „Dannevirke“ et Inserat, i hvilket Agenten i Sønderborg betegnedes som ivrig Slesvig-Holstener, og det antydedes, at han næppe vilde varetage Compagniets Interesser paa tilbørlig Maade, hvis der f. Eks. indtraf en Brand for „hans Herre, Hertugen af Augustenborg“.

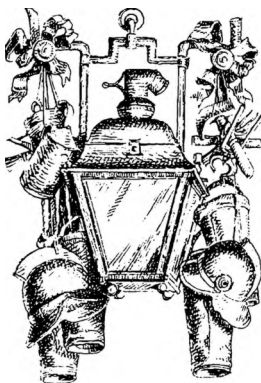
I den Anledning henvendte L. N. Hvidt, den ene af Compagniets Direktører, sig til Krigsministeriet om Oplysning og modtog som Svar en Skrivelse fra selve Krigsministeren — General Hansen — hvori denne oplyste, at han havde paalagt Kommandoen paa Als at undersøge Agentens Forhold, og at denne var befundet meget mistænkelig, og som Følge deraf „paa det Nøiagtigste bliver surveilleret“. Da Compagniet selvsagt ikke kunde lade sig repræsentere af en Mand, der var under skarp Opsigt, blev han, der ellers var en særdeles dygtig Mand, afskediget paa graat Papir.

Fredsslutningen bragte selvfølgelig ikke med det samme Ro i de ophidsede Gemytter. I Februar Maaned 1853 indsendte Borgmesteren i Aabenraa en Klage over Agenten dèr, hvori det bl. a. hed: „Det er oftere blevet omtalt heri Byen som en Besynderlighed, ja vel endog betegnet som Ligegyldighed for, hvad der bevæger sig i Folket, at, medens det danske Sprog har gjenvundet sin Ret i Kirke, Skole og Retssal, ligesom det og udelukkende bruges i alle Told-, Post- og øvrige Embeds-Anliggender, vedblive de af det ærede Brandassurance-Compagni udstedte Policer for Aabenraa og sammes Omegn at være udfærdigede paa Tydsk. Befolkningen, der saa længe har været Vidne til dets Sprogs Undertrykkelse, er just i denne Retning meget nidkjær og ømfindtlig for Tilsidesættelse . . .“.

Agenten blev straks afskediget, forøvrigt uden større Betænkeligheder, da han forlængst burde have været afskediget af andre Grunde.

Krigen og de nationale Stridigheder medførte selvfølgelig ogsaa en betydelig Nedgang i Præmieindtægten ved de fire danske Agenturer, men medens Nedgangen ved de tyske Agenturer var endelig og ikke lod sig genoprette, begyndte en Opgang ved de danske Agenturer at vise sig allerede i 1850, og i 1863 var Præmieindtægten ved disse naaet op paa 10.156 Rdl.

Disse danske Agenturer opretholdtes under hele Adskillelsen fra Danmark 1864—1920, og Compagniet har endnu i Dag sit Agentur i Flensborg, hvis danske Kredse udgør den væsentligste Del af Forsikringstagerne.

Det var ikke alene i Hertugdømmerne, at Krigen bevirkede en Nedgang i Præmieindtægten, men ogsaa i Kongeriget havde Præmieindtægten været nedadgaende under Krigen, og denne Nedgang fortsattes efter Krigens Afslutning. Aarsagen hertil maa formentlig for en Del tilskrives den almindelige Slappelse efter Krigen, men endnu stærkere Virkning havde Konkurrencen fra de i Midten af Aarhundredet oprettede gensidige Løsøreforsikringer i Købstæderne, ligesom ogsaa den udenlandske Konkurrence i disse Aar for Alvor begynder at sætte ind. Resultatet heraf var, at Compagniets samlede Præmieindtægt, der i 1847 havde været 118.200 Rdl., i de følgende 4 Aar falder med ikke mindre end 45.000 Rdl.

Da Skadebeløbene i disse Aar var forholdsvis smaa, havde Compagniet under Krigen alligevel været i Stand til at udbetale jævnt gode Udbytter til Aktionærerne, men i 1851 gik Udbyttet ned til $7\frac{1}{2}$ Rdl., og samtidig sank Aktiernes Kurs, der i 1847 havde været oppe paa 205 %, til under 150 %.

Det store Kursfald skabte en betydelig Uro blandt Aktionærerne og foranledigede i Begyndelsen af Aaret 1852 en Henvendelse fra 23 Aktionærer, repræsenterende ca. 850 Aktier, med Anmodning om, at „Compagniets Tilstand, Oeconomie og fremtidige Virksomhed, navnlig dennes Udvidelse“ maatte blive underkastet en sagkyndig Prøvelse. I denne Anledning foreslog de misfornøjede Aktionærer en ekstraordinær Generalforsamling sammenkaldt.

Compagniets Ledelse var endnu saa stærkt besjælet af det bureaukratiske Synspunkt, at den blotte Tanke om at være tvunget til at afholde en Generalforsamling paa Initiativ af misfornøjede Aktionærer forekom den saare betænkelig, hvorfor den valgte den Udvej at meddele Underskriverne, at man gerne vilde imødekomme den fremsendte Anmodning, men stillede som Betingelse, at de Hovedspørgsmaal, som efter en eventuel Generalforsamling skulde forelægges et Udvalg, blev nærmere præciseret, idet det foreslaaede „Thema“ var for ubestemt til, at de Aktionærer, som ikke havde Lejlighed til at møde paa Generalforsamlingen, kunde danne sig et saa sikkert Skøn om denne vigtige Sag, at de kunde gøre Brug af deres octroimæssige Ret til at stemme ved Fuldmagt.

Repræsentantskabets Svar tilfredsstillede selvfølgelig ikke Aktionærerne, der fandt, at „Themaet“ var klart nok, og de gentog deres Forlangende i en mere bestemt Form. Repræsentantskabet gik da saa vidt, at det foreslog en mundtlig Drøftelse, som de misfornøjede Aktionærer dog afslog, hvorefter Repræsentantskabet afviste Sagen og nægtede at sammenkalde nogen Generalforsamling.

Repræsentantskabets Afslag gav Anledning til en skarp Protest fra de misfornøjede Aktionærer, der betegnede denne Nægtelse som en Tilsidesættelse af Repræsentantskabets Pligt og en Miskendelse af Aktionærernes Ret baade efter Forholdenes Natur og ifølge Octroien.

Repræsentantskabet tog dog hverken Hensyn til denne Protest eller til en senere Skrivelse fra Højesteretsadvokat Salicath, hvori denne meddelte, at han agtede at forelægge Sagen for den ordentlige Generalforsamling i 1852 og bad Repræsentantskabet om at iagttage det i den Anledning fornødne ved Generalforsamlingens Indvarsling.

Følgerne af Repræsentantskabets afvisende Holdning udeblev ikke. Paa Generalforsamlingen skete det i Compagniets Historie hidtil uhørte, at Oppositionen satte to af sine Kandidater ind i Repræsentantskabet i Stedet for de efter Tur fratrædende og desuden besatte to tilfældigt ledige Pladser.

Aktionen var saaledes tilfulde lykkedes, men Oppositionen fik ikke stor Fornøjelse af sin Sejr. Den ene af de nye Mænd ønskede ikke at tage mod Valg, og en anden afgik ved Døden i Aarets Løb, og de blev ved en ekstraordinær Generalforsamling erstattet med de to Repræsentanter, som var gledet ud ved Kampvalget. Oppositionen maatte ovenikøbet lide den Tort, at dens to Repræsentanter faldt saa godt til indenfor Repræsentantskabet, at de, da de nogle Aar senere var paa Omvalg, og en ny Overrumpling var paatænkt, blev genvalgt med det hidtil største Stemmetal.

Det hjalp heller ikke, at Oppositionen nu valgte en ny Taktik og fremsatte bestemte Forslag, hvoraf et gik ud paa Gennemførelse af et mere detailleret Præmierregulativ. Aktionærernes Majoritet fulgte Repræsentantskabet og tog ganske stille Meddelelsen om, at Forslaget var henlagt, til Efterretning. Den gunstige Lejlighed, der her havde været til at faa Compagniets Præmier taget op til kritisk Gennemgang og bragt mere i Overensstemmelse med Tidens Krav, blev derved forpasset. Først da Konkurrencen udefra gjorde det tvungende nødvendigt at ændre de ikke længere tidssvarende Præmier, maatte Ledelsen over Hals og Hoved foretage nødtørftige Ændringer.

Konkurrencen var hidtil kommet fra de gensidige Løseforsikringer i Købstæderne og fra de udenlandske Selskaber, men i Aaret 1861 opstod der med Oprettelsen af Det gjensidige Forsikringsselskab Danmark en langt farligere Situation for Compagniet. Dette Selskab, der arbejdede med stor Energi, havde hele det almindelige Compagnis Virksomhedsomraade som Arbejdsfelt og gjorde bogstavelig talt fra Dag til Dag et saa

voldsomt Indhug i Compagniets Forsikringsbestand, at denne fra Januar Kvartal 1861 til April Kvartal 1864 faldt med næsten en Trediedel.

End ikke en betydelig Præmienedsættelse, som Compagniet gennemførte i 1862 som Modtræk mod „Danmark“s Agitation, var i Stand til at dæmme op for Afgangen. Først da et Par store Brandskader i 1863 tvang „Danmark“ til at foretage Ekstraopkrævninger, blev der foreløbig sat Bom for Selskabets Aggression, og Compagniet fik et haardt tiltrængt Pusterum.

Et stort Held for Compagniet var det, at Brandskaderne i disse 4 Kampaar var meget smaa og kun udgjorde 31% af Præmierne. For hele Perioden fra 1848 til 1863 havde Brandskadebeløbet andraget 51%, og der var i Udbytte til Aktionærerne gennemsnitlig udbetalt 8 $\frac{1}{4}$ Rdl. om Aaret samtidig med, at Compagniet havde været i Stand til at forøge Reservefonden med ca. 30.000 Rdl.

Compagniet var saaledes gaaet ud af de første Kampaar som et stadig velkonsolideret Foretagende, og med Aaret 1864 begyndte en ny Opgangslinje, som varede i en lang Aarrække.

Den Konkurrence, som Det gjensidige Forsikringsselskab Danmark gennem mere end 3 Aar havde paaført Compagniet, afsvækkedes efterhaanden noget. I 1864 bortfaldt det kjøbenhavnske Compagnis Monopol, som det almindelige Compagni — iøvrigt som det eneste Selskab — altid havde respekteret. I 1866 likviderede den gensidige jyske Købstadsforening, og en stor Part af denne Forenings Interessenter vendte tilbage til Compagniet, samtidig med at Tilliden til disse gensidige Købstadsforeninger svækkedes noget.

Hertil kom, at de gamle Volde omkring København faldt, og Københavns Forstæder begyndte at skyde sig ud til Omegnskommunerne, hvor Compagniet fra gammel Tid havde haft et naturligt Arbejdsfelt. Ogsaa Købstæderne, hvor Compagniet havde mange Forsikringstagere, oplevede i disse Aar en stærk Vækst, der forøgede Compagniets Tegningsmuligheder.

Resultatet af disse Forhold blev en betydelig Tilvækst i Compagniets Forsikringsbestand, trods det at endnu et nyt dansk Forsikringsaktieselskab — „Nye Danske“ — fra 1864 begyndte at bejle til det forsikringsøgende Publikum og ogsaa opnaaede betydelig Fremgang. Forklaringen paa, at Compagniet kunde vokse, trods Konkurrenternes Angreb paa dets Forsikringsbestand, var den ganske naturlige, at Tilstedeværelsen af flere Forsikringsselskaber og den skarpe Konkurrence mellem disse i sig selv mere end noget andet bidrog til Forsikringstankens Vækst og Udbredelse i Befolkningen.

Compagniets Fremgang i disse Aar kan bedst maales derigennem, at Præmieindtægten, der i 1865 var helt nede paa 56.600 Rdl., i Løbet af 3 Aar blev næsten fordoblet og saaledes i 1868 naaede op paa 98.300 Rdl.

Efter Maleri af C. F. Sørensen

Pladsbrand paa Christianshavn 1854

Københavns Brandforening

Det ved Kgl. Oktroj af 11te Mai 1778 stiftede

Kjøbenhavnske Brandassurance - Compagni

paa Varer og Effecter.

Kjøbenhavn.

(Contoir paa Børsen, første Dør i den brede Gang bag Børssalen paa venstre Haand fra Trappen, holdes aabent fra Kl. 9—4 Efterm.)

Forsikring tegnes mod billige og faste Præmier uden Efterskud. For første Classes Risicoer er Aarspræmien ikkun

1 pro mille af B o h a v e og *1¼ pro mille* af V a r e r.

Den Forsikrede er aldeles fritaget for Stempel, Policepenge og andre Omkostninger. Ved Forudbetaling af Præmien for Forsikring paa flere Aar gives betydelig Rabat. Udenfor Kjøbenhavn og Omegn tegner Compagniet Forsikring ved dertil autoriserede Agenter.

Compagniets Grundfond er 2 Millioner Kr.

Annonce for det kjøbenhavnske Compagni 1883.

Stærkest var Tilvæksten ved de jyske Agenturer, men det var dog ogsaa ganske bemærkelsesværdigt, at det var lykkedes for Compagniet i det gamle København i Løbet af 4 Aar at oparbejde en Præmieindtægt paa 10.600 Rdl., samtidig med at man fra Københavns Forstæder hentede en Præmieindtægt paa 15.500 Rdl. hjem.

Fremgangen for Compagniet fortsattes endnu i nogle Aar, men fra Midten af 1870'erne tog Konkurrencen fat med fornyet Kraft.

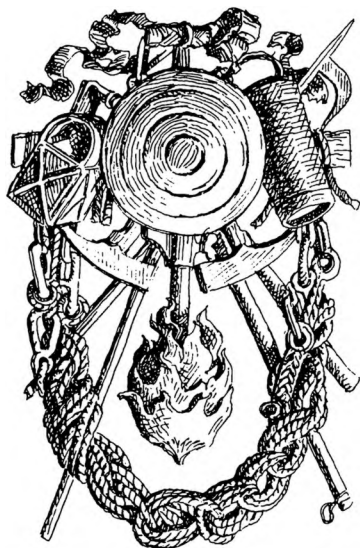
Det var i særlig Grad Compagniets Forsikringer paa Indbo og Varer, der var Genstand for Konkurrenternes Efterstræbelser. For at bevare de sidstnævnte gode Forsikringer gennemførte Compagniet i 1880'erne en Tarifændring, hvorved Præmierne for Indbo og Varer nedsattes med fra 20—40 %.

Takket være denne Tarifrevision og maaske ogsaa i nogen Grad paa Grund af den Modernisering af Virksomheden, som var gennemført efter, at J. N. E. Tuxen var blevet Direktør i 1871, lykkedes det atter engang at neutralisere Konkurrencens Virk-

ninger. Fra 1884 begyndte Compagniets samlede Præmieindtægt paany at gaa opad, og Compagniet havde samtidig opnaaet en sund Sanering af Forsikringsbestanden.

I Tiaaret fra 1881 til 1891 steg saaledes Forsikringssummen for Indbo af 1. Klasse fra 41,9 Mill. Kr. til 94,9 Mill. Kr. og for Varer af 1. Klasse fra 38,4 Mill. Kr. til 73,5 Mill. Kr., medens Forsikringsbestanden af Fabriker og brandfarlige Haandværk og Oplag faldt fra 25,4 Mill. Kr. til 23,5 Mill. Kr.

I økonomisk Henseende var denne Periode særdeles gunstig for Compagniet. Aarene fra 1875 til 1890 var endda gunstigere end noget tidligere Afsnit i Compagniets Historie takket være de meget smaa Brandskader. I Udbytte til Aktionærene kunde der i disse Aar gennemsnitlig udbetales mellem 24 og 25 Kr. pr. Aktie, og samtidig var Reservefonden forøget med 379.000 Kr., saaledes at den i 1890 udgjorde 985.681 Kr.

Det almindelige Compagni havde i sin snart hundreedaarige Levetid maattet opleve, at jævn og støt Fremgang vekslede med Perioder, der betød Stagnation eller endog Tilbagegang. I nogle Tilfælde var Aarsagen til Tilbagegangen Forhold, som Compagniet ingen eller kun ringe Indflydelse havde paa, som f. Eks. den stærke Reduktion af Forsikringsbestanden ved Afviklingen af den norske Forretning i 1814 og senere den af Krigen i 1848 foranledigede Hensmuldren af Forretningen i Slesvig-Holsten. I andre Tilfælde maatte Aarsagen søges deri, at Compagniet med dets stive og bureaukratiske Styreform ikke evnede at tage Kampen op med de udenlandske Generalagenturer, de opdukkende gensidige Foreninger og andre nye Selskaber.

I 1891 indtraf en Begivenhed, som var velegnet til at styrke Compagniets Position, nemlig Sammenslutningen mellem det almindelige Compagni og det københavnske Compagni, en Plan der havde været fremme ved flere tidligere Lejligheder, bl. a. i 1864 og i 1872, men hver Gang uden Resultat. Sammenslutningen gennemførtes nu paa den Maade, at det almindelige Compagni overtog det københavnske Compagni.

Da Direktør i det københavnske Compagni, Geheimelegationsraad Skrike, i Januar 1891 afgik ved Døden, stod det klart for Repræsentantskabet, at Compagniet befandt sig ved et afgørende Vendepunkt, og at gennemgribende Ændringer maatte til, hvis Compagniet i Fremtiden med Held skulde kunne hævde sig i Konkurrencen. Da der indenfor Repræsentantskabet ikke var særlig Stemning for at lede Compagniet ind paa helt nye Baner, genopstod Tanken om at søge Samtmenslutning med det almindelige Compagni, og denne Tanke fandt villig Tilslutning indenfor dettes Ledelse.

Der blev nedsat et Udvalg bestaaende af Repræsentanter for de to Compagnier til at fastsætte de nærmere Principper, der skulde lægges til Grund for det almindelige Compagnis Overtagelse af det københavnske Compagni.

Forhandlingerne i Udvalget gav ikke Anledning til større Uenighed. Det eneste Omraade, hvor der viste sig visse Vanskeligheder, var med Hensyn til Fastsættelsen af den virkelige Værdi af de 8.195 Aktier i det almindelige Compagni og de 5.000 Aktier i det københavnske Compagni. Det lykkedes dog ogsaa at løse dette Spørgsmaal, tilmed paa en ganske snedig Maade. De to Aktiegrupper afstempledtes ganske simpelt som Aktier af Serie A og af Serie B i det almindelige Compagni og blev fremtidig lod-

Efter Maleri af C. L. F. Messmann

Branden bag Børsen den 20. December 1856

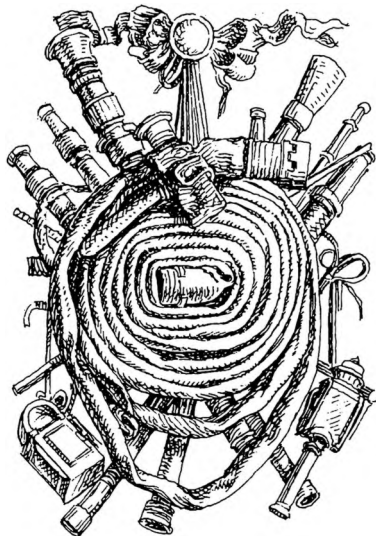
Københavns Brandforsikring

tagende i dettes samlede Formue med henholdsvis 56% og 44%. Aktierne fik saaledes intet bestemt Paalydende; det skete først saa sent som i 1935.

Ved denne smidige Løsning opnaedes det, at de gamle Aktiebrev, der var gaaet i Arv fra Generation til Generation, bevaredes, et Forhold som mange af Compagniernes gamle trofaste Aktionærer var glade for. At det i det praktiske Liv bød paa forskellige Vanskeligheder og aldrig var velset i Børskredse, er en ganske anden Sag.

Ved Sammenslutningen var det almindelige Compagni blevet et anseligt Selskab. Det disponerede over den betydelige Formue af 5.561.099 Kr., der fordelte sig saaledes: Aktiekapital (fuldt indbetalt) 4 Mill. Kr., almindeligt Reservefond 985.681 Kr., Overskuds-fond (til eventuel Supplering af Udbytte) 217.847 Kr., Kursudjævningsfond 84.490 Kr. og Præmiereserve 273.081 Kr. De finansielle Forhold var saaledes i bedste Orden.

Ogsaa den Portefølje, som det almindelige Compagni havde efter Sammenslutningen, var ganske antagelig. Det københavnske Compagni medbragte 26.998 Policier med en samlet Forsikringssum paa 88 Mill. Kr. og en Præmieindtægt paa 115.206 Kr. For det almindelige Compagnis Vedkommende udgjorde Antallet af Policier 40.321 med 214 Mill. Kr. Forsikringssum, og Præmieindtægten androg for dette Selskab i Aaret før Sammenslutningen 226.944 Kr.

Formålet med Sammenslutningen i 1891 af de to Compagnier var at skabe et Selskab, som med Styrke kunde imødegaa den stadig stigende Konkurrence, dels fra de yngre danske Selskaber, dels fra det stadig voksende Antal udenlandske Selskaber — navnlig engelske — som med deres store Kapitaler i Ryggen havde forholdsvis let Spil overfor de danske Selskaber, ikke mindst med Hensyn til Dækning af de større Risici.

For at opnaa den fulde Udnyttelse af Compagniets forbedrede Stilling havde det været naturligt, om man havde benyttet Sammenslutningen til at gennemføre en Modernisering af Compagniets gamle og stive Organisation. Det skete imidlertid ikke. Som saa ofte før i Compagniets Historie indskrænkede man sig til strengt nødvendige Ændringer i Organisation og Ledelse.

Octroiens Skygge hvilede stadig over Compagniet. Ledelsen vedblev at være i Hænderne paa Mændene af l'ancien regime. Princippet med en Forretningsfører, der fungerede som administrerende Direktør, og 2 kontrollerende Direktører, blev opretholdt. Den eneste reelle Forandring, der skete, var den, at Repræsentantskabet udvidedes til at omfatte 16 Medlemmer, og denne Udvidelse skyldtes formentlig alene Ønsket om at give samtlige Medlemmer af de to tidligere Repræsentantskaber Lejlighed til at flytte over i det nye Repræsentantskab.

Til kontrollerende Direktører blev udpeget Direktøren for Orlogsværftet, Orlogskaptajn N. E. Tuxen fra det almindelige Compagni, og Advokat Halkier fra det københavnske Compagni, medens Forretningsføreren ved det almindelige Compagni, cand. polit. C. F. Tiemroth, skulde fortsætte som administrerende Direktør.

Om nogen Fornyelse af Ledelsen var der saaledes ikke Tale, og Sammenslutningen af de to Compagnier kom derfor heller ikke — i hvert Fald i første Omgang — til at betyde noget afgørende Vendepunkt i det almindelige Compagnis Udvikling. Compagniet var stadigvæk i de første Aar efter Sammenslutningen underlegent i Konkurrencen, og det fik ikke den til Selskabets Position og Kapitalstyrke svarende Andel i den betydelige Nytegning, der fandt Sted i disse Aar.

En vigtig Begivenhed i Slutningen af Aarhundredet var Stiftelsen i 1896 af Dansk Tarifforening bl. a. med det Formaal at bringe Konkurrencen, der efterhaanden var blevet tyngende for alle Parter, ind under roligere Former. Compagniets Ledelse var

meget virksom for Stiftelsen, som jo i høj Grad maatte interessere et gammelt Brandforsikringsselskab.

I Jubilæumsaaret 1898 tog Direktionen Initiativet til en Udvidelse af Compagniets Forretningsomraade, idet den fik Generalforsamlingens Tilladelse til, dels at overtage Brandforsikring paa saavel Løsøre som fast Ejendom udenfor Danmark, Slesvig og Island, dels at optage Tyveriforsikring.

I en udførlig trykt Redegørelse til Repræsentantskabet begrundede Direktionen Forslaget om Udvidelse af Forretningen til andre Lande med den stadig stigende Konkurrence, som navnlig gik ud over Compagniets gode Indboportefølje. Hvor alvorlig man ansaa Situationen for at være fremgaar deraf, at Direktionen stillede Repræsentantskabet overfor Alternativet, enten at vedtage den foreslaaede Udvidelse af Virksomheden eller at foretage en Reduktion af Aktiekapitalen, som det med de begrænsede Tegningsmuligheder var vanskeligt at skaffe en passende Forrentning. At Repræsentantskabet under disse Omstændigheder valgte Udvidelse kan vel næppe undre.

Den Udvidelse, Direktionen i første Række tog Sigte paa, var Oprettelsen af Generalagenturer i Sverige og Norge. Forretningen her mentes særlig tillokkende paa Grund af de gældende Tarifaftaler, og Compagniet var tilmed i den heldige Situation i Norge med det samme at kunne erhverve 2 svenske Selskabs Portefølje, idet Selskaberne paa Grund af det spændte norsk-svenske Forhold i Anledning af Unionstriden ikke ønskede at fortsætte Forretningen.

I sin Redegørelse udtaler Direktionen, „at det formentlig ved Aarhundredskiftet vilde være et passende Udtryk for Compagniets Evner og Vilje til at virke i Overensstemmelse med dets stærke Position, at det straks skred til at bryde nye Baner for sin Forretning i det nye 100 Aar“.

Det er muligt, at den paagældende Udvidelse for Datiden kom til at staa som en magtfuld Demonstration af Handlekraft og Initiativ hos det gamle Selskabs Ledelse, men for Compagniet som saadant bragte Forretningen i Sverige og Norge for det meste kun Skuffelse. Nogen Støtte for Selskabet i Aarene, der fulgte, blev den i hvert Fald ikke.

Langt større Fornøjelse fik Compagniet i de efterfølgende Aar af den anden Udvidelse, som bestod i Indførelse af Indbrudstyveriforsikring af Indbo. Forhistorien hertil er ganske interessant. Et udenlandsk Selskab var i 1898 begyndt at udvide Brandforsikringen til uden Tillægspræmie at dække Skade ved Indbrudstyveri for indtil 10% af Brandforsikringssummen. Det udenlandske Selskabs Eksempel blev meget hurtigt fulgt af det nystiftede „Nordisk Brandforsikring“.

Da Præmien for Indbrudstyveriforsikring for privat Indbo paa daværende Tidspunkt var 0,2‰, betød Udvidelsen i Realiteten en Nedsættelse af Brandpræmien fra 1,0‰ til 0,8‰. En saadan Konkurrence betød selvfølgelig en alvorlig Trusel mod

Compagniets Indboportefølje. Compagniet saa sig derfor nødsaget til enten at udvide Brandforsikringen til uden Tillægspræmie at omfatte Indbrudstyveriforsikring eller at nedsætte Brandpræmierne med 20%.

Compagniet valgte den første Udvej, idet Generalforsamlingen i 1898 som nævnt gav Repræsentantskab og Direktion Bemyndigelse til at optage Forsikring mod Indbrudstyveri, dels i Forbindelse med Brandforsikring, dels som selvstændig Forsikring.

Denne Udvidelse af Indboforsikringen til at omfatte Indbrudstyveriforsikring, som derved kom til at gælde for hele Compagniets store Indboportefølje, bidrog i ikke ringe Grad til at gøre denne Branche kendt, og selv efter at de udenlandske Selskaber ved Tarifforeningens Omdannelse i 1899 havde gennemtvunget, at en Brandforsikring ikke maatte omfatte andet end Brandrisiko, var Forholdet dog dette, at der til langt de fleste Indboforsikringer, der tegnedes i Compagniet efter dette Tidspunkt, knyttedes en Forsikring mod Indbrudstyveri, men som et særligt Tillæg til Policen.

I 1899 foretoges en anden — heller ikke uvæsentlig — Udvidelse af den Dækning, Compagniets Indbopolicer ydede Forsikringstagerne, idet man i dette Aar indførte Reglen om „Borteforsikring“ ved at udvide Policebetingelserne med følgende Bestemmelse:

„De forsikrede Indbogenstande er, saafremt de ikke er dækkede mod saadan Risiko af andet Selskab, tillige forsikrede for indtil 15% af deres Forsikringssum mod Ildsvaade, hvor de midlertidig beror saavel i Indlandet som i Udlandet, (dog ikke udenfor Europa) udenfor det opgivne Forsikringssted (dog ikke hos Pantelaanere).“

Denne Bestemmelse, der bl. a. var foranlediget ved den store Brand paa Vallø adelige Jomfrukloster, hvor en enkelt Forsikringstager havde glemt at anmelde, at visse Indbogenstande midlertidig var flyttet til Vallø, er siden bibeholdt og optaget i Lov om Forsikringsaftaler af 15. April 1930 i omtrent samme Affattelse med en Begrænsning af Dækningen til højst 3000 Kr. og til kun at gælde her i Riget.

I 1901 blev Direktør Tiemroth, der havde været Compagniets administrerende Direktør siden Sammenslutningen, syg, og de kontrollerende Direktører „fritog“ ham i den Anledning indtil videre for hans Forretninger som administrerende Direktør og konstituerede i hans Sted Sekretær i Compagniet, cand. polit. J. L. Teisen.

Anledningen til dette usædvanlige Skridt var et Brev fra Compagniets Revisor, Kontorchef i Statsanstalten for Livsforsikring, C. H. Rosengreen, stilet til Repræsentantskabets Formand, Højesteretsassessor F. Larsen, hvori det hedder „at de administrative Forhold i Kompagniet som en Følge af den forretningsførende Direktørs mentale Tilstand efter min Opfattelse lider under saa væsentlige Brist, at en Undersøgelse fra Repræsentantskabets Side af disse Forhold staar for mig som paatrængende nødvendig“.

„Hvorvidt Deres Højvelbaarenhed uden nogen nærmere Redegørelse fra min Side“ — hedder det videre — „tror at burde lægge nogen Vægt paa denne min triste Opfattelse af de nævnte Forhold, maa jeg ganske henstille, men som den, der kaldes „Repræsentantskabets Øje“, henhører det jo under min Bestilling til nærmere Undersøgelse af Repræsentantskabet at gøre opmærksom paa de Skavanker i Kompagniet, som maatte falde indenfor min Synskreds“.

Der er meget, der tyder paa, at dette Brev fra Rosengreen var bestilt Arbejde. Med Tiemroths „mentale“ Tilstand var der, efter alt hvad der foreligger, ikke noget i Vejen, men han var syg, og man vilde af med ham og søgte at dække sig bag Brevet fra Rosengreen.

De kontrollerende Direktører fandt sig ikke foranlediget til at foretage nogen Undersøgelse, men skred umiddelbart efter til at „fritage“ Direktør Tiemroth for hans Forretninger. At denne følte sig daarligt behandlet, fremgaar med al ønskelig Tydelighed af den Brevveksling, der fandt Sted i Forbindelse med hans Afskedigelse og Pensionering senere paa Aaret. Direktør Tiemroth døde faa Aar efter i 1905.

Til Tiemroths Efterfølger udnævnte Repræsentantskabet den konstituerede Direktør, J. L. Teisen. Denne havde en langvarig Uddannelse bag sig og maatte forudsættes at have de fornødne Kvalifikationer til at føre Selskabet frem. Men heller ikke i Direktør Teisens Direktionstid lykkedes det at bibringe Compagniet den Fornyelse, som var nødvendig, hvis det gamle Selskab skulde bevare sin Førerstilling indenfor dansk For-

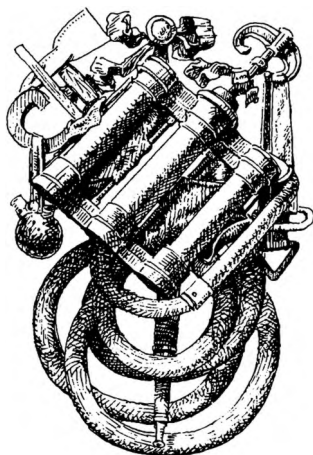

Gammel Pengekiste fra det københavnske Compagni med ikke mindre end 18 Laaserigler, der alle drejes ved een Nøgle i Kistens Laag. Blev anvendt som Pengeskab lige indtil omkring 1890.

sikring. Compagniet maatte ogsaa i de kommende Aar se sig sejlet agterud i Konkurrencen med de meget yngre og kampglade, danske Selskaber, navnlig det gjensidige Forsikringselskab „Danmark“ og „Nye Danske“. I København, hvor Compagniet fra gammel Tid havde særlig godt fat, formaaede det vel at hævde sin Stilling, men det fik kun ringe Andel i den nye Forretning, der kom til under de danske Provinsbyers stærke Udvikling i Aarhundredets Begyndelse.

En ikke ringe Del af Skylden for denne Stagnation maa dog søges i den begrænsede Handlefrihed, der var tillagt den administrerende Direktør. Det var ofte de mest latterlige Smaating, Direktøren maatte indhente Repræsentantskabets og de kontrollerende Direktørers Sanktion til, og den Omstændighed, at de kontrollerende Direktører, Højesteretsadvokat Halkier og Professor Scharling, begge var Mænd af den gamle Skole, og begge var paavirket af Aanden fra Octroiens Tid, har næppe heller gjort Forholdene lettere. Det manglende Initiativ maa i særlig Grad beklages, naar man betænker den Grøde og Vækst, der var i dansk Forsikring i disse Aar, hvor en Række nye Brancher, deriblandt saa betydelige Brancher som Ulykkesforsikring og Ansvarsforsikring, skabte hidtil uanede Muligheder for et tilstrækkeligt energisk arbejdende Selskab. Compagniet besad den fornødne Kapitalstyrke til at tage nye Opgaver op, og det vilde have været en naturlig Opgave for dette gamle Selskab at gaa i Spidsen her.

Fra mere fremskridtsvenlig Side indenfor Repræsentantskabet savnede man heller ikke Blik herfor, og der blev ved flere Lejligheder, bl. a. af Bankdirektør, Etatsraad I. Glückstadt gjort Forsøg paa at faa gennemført en Nyordning af Ledelsen, men Forsøgene strandede hver Gang paa Modstand ikke mindst fra de kontrollerende Direktørers Side. Der skulde hengaa endnu en Snes Aar, inden det lykkedes at gennemføre en Ændring paa dette Punkt.

I de første Aar af det nye Aarhundrede er det navnlig Forholdet til Tarifforeningen, der optager Sindene. Naar dette ikke var godt, skyldtes det ikke mindst den dominerende Indflydelse, som var tillagt de udenlandske Selskaber i Foreningens Ledelse, idet disse havde Ret til at besætte mindst 4 af 7 Pladser i Komiteen og derfor altid var sikre paa Flertallet.

Den første Konflikt opstod allerede i 1903. Den blev dog hurtigt forliget, men allerede i Foraaret 1905 opstod der en ny Konflikt. Den ydre Anledning hertil blev en Overenskomst, som de 4 danske Selskaber „Danmark“, „Nordisk Brandforsikring“, „Nye Danske“ og Compagniet udenom Tarifforeningen havde afsluttet med Formanden for Fællesrepræsentationen for Haandværk og Industri, Fabrikant Axel Meyer, om et Samarbejde med Hensyn til Fremskaffelse af Statistik samt Fastlæggelse af visse Retningslinjer med Hensyn til Inspektion af Risici m. v.

Det fremgaar af et Referat fra et Møde imellem de danske Selskaber, at Tanken om Dannelsen af et selvstændigt Tarifforbund ved denne Lejlighed ikke har været de danske Selskaber fremmed, saafremt der ikke kunde gennemføres en Ændring, som tillagde de danske Selskaber en større Indflydelse paa Tarifforeningens Ledelse.

Ogsaa denne Gang endte det dog med et Forlig, hvorefter Tarifforeningen som saadan overtog den nævnte Overenskomst med Fabrikant Meyer, ligesom der blev givet Tilsagn om en Ændring i Tarifforeningens Ledelse i den antydede Retning. Paa eet Punkt opnaedes der dog ikke Enighed, idet Compagniet — ene af alle danske Selskaber — ikke vilde gaa med til at forpligte sig til ikke at udstede Fællespolicer, et Krav, der var blevet fremført af de udenlandske Selskabers Repræsentanter, og som vilde stille de danske Selskaber med deres begrænsede Dækningsmuligheder i en vanskelig Situation.

Det opnaede Forlig betød imidlertid kun Stilhed før Stormen. Det følgende Aar blev der igen Uro om Compagniets Forhold til Tarifforeningen, en Uro som tilsidst resulterede i den saakaldte store „Tarifstrid“ mellem paa den ene Side Compagniet og „Danmark“ og paa den anden Side Tarifforeningen.

Hele denne Sag er der gjort udførligt Rede for i Tarifforeningens Jubilæumsskrift i Anledning af 25 Aars Jubilæet i 1921, og det vil føre for vidt her at komme ind paa Enkeltheder, men nogle Ting skal dog fremdrages.

Compagniets Direktør havde ved en tidligere Lejlighed faaet en generel Bemyndigelse til at opsigte Overenskomsten med Tarifforeningen, saafremt Overenskomsten skulde blive opsagt fra anden Side. Denne Situation kom til at foreligge i Slutningen af Aaret 1906, da „Guardian“ opsagde sit Medlemsskab paa Grund af sin Utilfredshed med den saakaldte Landtarif, der tilsigtede at lægge en Dæmper bl. a. paa „Guardian“s fuldstændig meningsløse Underbudskonkurrence i Landdistrikterne.

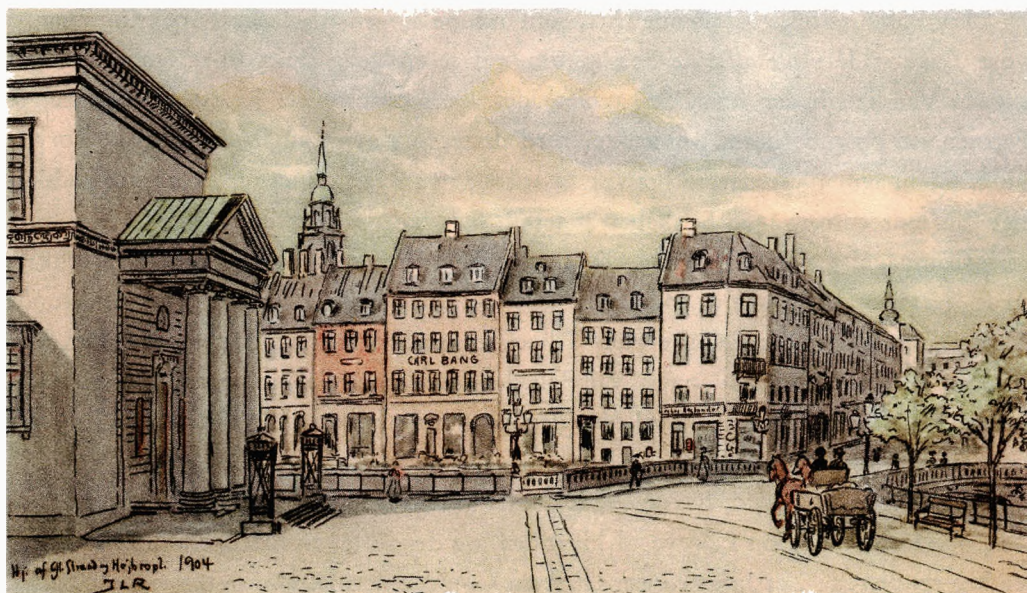
Med den givne Anledning opsagde Compagniet i Begyndelsen af 1907 Tarifoverenskomsten og „Danmark“ opsagde samtidig sin særlige Overenskomst med Tarifforeningen.

Hverken fra „Danmark“s eller Compagniets Side var der hermed tilsigtet noget endeligt Brud med Tarifforeningen. Begge Selskaber var indstillet paa at forhandle sig til Rette, men forberedte sig, som naturligt var, paa den Situation, som kunde opstaa, saafremt Udmeldelsen blev permanent. Hertil sigtede bl. a. en Henvendelse til visse Organisationer om Samarbejde med Hensyn til Tarifieringspørgsmaal, med andre Ord en Videreførelse af den Tanke, der laa til Grund for Overenskomsten i 1905 mellem Fabrikant Meyer og de danske Selskaber.

Da Oplysninger om disse Forhandlinger kom offentligt frem, foretog Tarifforeningen — atter paa Foranledning af de udenlandske Selskaber — det mærkelige Skridt at ekskludere Compagniet. Man kunde have ventet, at denne Aktion havde samlet de danske Selskaber i en Fællesfront imod de udenlandske Selskabers aggressive Indflydelse. Resultatet blev imidlertid tværtimod dette, at de øvrige danske Selskaber gjorde fælles Sag med de udenlandske Selskaber imod Compagniet og imod „Danmark“, som i en Skrivelse til Tarifforeningen kort efter havde meddelt, at det efter Compagniets Eksklusion betragtede sig løst fra Overenskomsten med Tarifforeningen.

At man paa den anden Side indenfor Tarifforeningen var meget betænkelig ved det lige saa usædvanlige som ukloge Skridt, som Eksklusionen af det ældste danske Løsøreselskab var, fremgaar med al ønskelig Tydelighed af den Korrespondance, der i Tiden efter Eksklusionen udveksledes med Compagniet. Indenfor dette var der heller ingen Stemning for Kamp, blot en „hæderlig Fred“ kunde opnaas.

De Forhandlinger, der førtes mellem Parterne, bragte imidlertid ikke noget Resultat. En af Aarsagerne hertil var utvivlsomt den, at Tarifforeningen nærmest forlangte „betingelsesløs Kapitulation“ ved sit Krav om, at Compagniet skulde trække sin Opsigelse af Overenskomsten tilbage, forinden Forhandlinger om Konfliktens Bilæggelse blev indledet, hvad der vel maatte forekomme urimeligt, efter at Compag-

I Aarene 1895 til 1902 erhvervede Compagniet Ejendommene Højbroplads 10 og 12 og Gl. Strand 24. Forholdene paa Børsen var omkring Aarhundredskiftet blevet for trange, og det var blevet nødvendigt at skaffe sig mere Plads. Senere (omkring 1930) købtes yderligere Højbroplads 8 og Gl. Strand 26.

niet var blevet ekskluderet. Forhandlingerne sluttede med et Ultimatum fra Tarifforeningen, der udløb den 25. April 1907.

Tarifforeningen havde i god Tid truffet sine Forberedelser til Kampen, idet den i et Cirkulære til Medlemmerne havde fastsat Reglerne for Krigsførelsen. Den vigtigste Bestemmelse heri var, at Tarifforeningens Medlemmer uden forudgaaende Tilladelse kunde tilbyde at overtage Compagniets Forsikringer til en Præmie, der laa indtil 25 % under Compagniets Præmie. Dette betød selvfølgelig en alvorlig Konkurrence for Compagniet, der egentlig ikke var til Sinds at sætte Præmierne ned, og den paa-gældende Vedtagelse i Forbindelse med andre Oplysninger bestyrker den Opfattelse, at navnlig Tarifforeningens udenlandske Medlemmer egentlig saa med Tilfredshed paa den Chance, de derved fik til at kaste sig over Compagniets Portefølje.

Betegnende i saa Henseende er det, at „Guardian“, der oprindeligt havde sat Lavinen i Gang ved at udmelde sig af Tarifforeningen, fordi det ikke kunde faa Lov til at fortsætte sin særlig mod „Danmark“ og Compagniet rettede Underbudskonkurrence i Landdistrikterne, nu, da der kunde ventes frit Slag overfor de to Selskaber, straks meldte sig ind igen.

Endnu alvorligere var dog et Cirkulære, som Tarifforeningen udsendte til Selskaber udenfor Danmark, og som tilsigtede at foranledige Compagniets Reassurandører til at opgive deres Kontrakter med Compagniet for at tvinge det til Kapitulation.

En Foranstaltning af denne Art, som næppe nogen ansvarlig Forsikringsmand i vore Dage vilde vove at stille Forslag om, var selvfølgelig egnet til at skabe de allerstørste Vanskeligheder for Compagniet, idet alle Compagniets Reassurandører fulgte Parolen og opsagde deres Kontrakter med dette, forsaavidt angik dets danske Forretning. Compagniet var derfor henvist til at søge nye Reassurandører og maatte i adskillige Tilfælde entrere med Selskaber af temmelig tvivlsom Værdi.

Compagniet mistede selvfølgelig mange Kunder under Tarifkrigen, men erhvervede ogsaa en hel Del nye, og da Krigens Resultat endelig kunde gøres op, kunde Compagniet notere en ganske pæn Tilvækst i sin Forretning. Det samme hævdede Tarifforeningen imidlertid ogsaa var Tilfældet for dens Medlemmers Vedkommende, og Forklaringen herpaa er utvivlsomt den ganske naturlige, at Konkurrencen i sig selv trak mange nye Kunder frem.

Da Krigen brød ud, havde begge Parter travlt med at fralægge sig Ansvar for den opstaaede Situation i Breve til hinanden, og der førtes en heftig Bladpolemik, som endog resulterede i et Injuriesøgmaal, hvor Compagniets Direktion blev idømt Bøder.

At fordele Ansvar retfærdigt nu saa mange Aar efter er naturligvis vanskeligt, men man gaar næppe nogen for nær ved at sige, at Hovedgrunden til, at Striden blev saa bitter og i mange Aar satte sine Spor i dansk Brandforsikring paa en Maade, der var lidet egnet til at skabe Respekt om Forsikringsvæsenet, var den uovervejede og ukloge „Udelukkelse“ af Compagniet — „dette eksorbitante Skridt“, som Tarifforeningen kalder det i sit Jubilæumsskrift. Gennem denne Udelukkelse gjorde man det saa vanskeligt for Compagniet at „redde Ansigtet“, at Kampen var at foretrække.

Compagniets noget temperamentsfulde administrerende Direktør kan dog ikke fritages for Ansvar. Begrundelsen for Udelukkelsen var utvivlsomt tynd, men Compagniets Direktion har næppe heller ydet noget større Bidrag til at opnaa en Forsoning. I Betragtning af, at Direktionen bestod af Mænd, der alle havde været knyttet til Compagniet helt tilbage til 80'erne, hvor Compagniet var det absolut førende Selskab, er det maaske naturligt, at man havde noget vanskeligt ved at affinde sig med Forholdene indenfor Tarifforeningen, der domineredes af de udenlandske Selskaber, medens Compagniet — vort gamle nationale Selskab — ikke engang var repræsenteret i Tarifkomiteen efter Tiemroths Afsked.

I 1909 fandt der atter Forhandlinger Sted mellem Tarifforeningen og „Danmark“ og Compagniet, men uden at føre til noget Resultat. Kampen stilnede dog af lidt efter lidt, indtil der vistnok i 1911 blev truffet en Underhaandsaftale om, at Compagniet kunde faa Tarifforeningens Tariffer tilstillet i fornødent Omfang mod at overholde disse.

Mærkeligt nok paavirkede Tarifstriden kun i ringe Grad Compagniets Økonomi. Overskudene i disse Aar var lige saa store eller, om man vil, lige saa smaa som i Aarene

Paa Grundene Højbroplads 10 og 12 og Gl. Strand 24 opførtes i Aarene 1904 til 1906 Compagniets eget Hus efter Tegning af Arkitekt F. Koch. Efter dennes Død fuldførtes Bygningen i noget ændret Skikkelse af Arkitekt Godtfred Tvede. De sidste to Fag mod Gl. Strand er tilbygget i 1938 efter Tegning af Arkitekt Knud Henningsen.

forud for Striden, og dog var det Tarifstriden, som saa afgjort satte sit Præg paa Compagniet i Aarhundredets første Tiaar, selv om der dog ogsaa skete andre vigtige Begivenheder i disse Aar.

I 1907 fik Direktionen Tilladelse til at oprette Agentur i Holland samt til at akceptere udenlandske Reassurancekontrakter i Brandforsikring indenfor de vesteuropæiske Lande, og i 1910 blev Tilladelsen udvidet til ogsaa at omfatte engelske Verdenskontrakter fra 1. Klasses Selskaber. Der blev dog i de første Aar ikke gjort nogen nævneværdig Brug af denne Tilladelse. Præmieindtægten for indirekte Forretning — væsentlig kun en enkelt Kontrakt — udgjorde i Regnskabsaaret 1910/11 kun ca. 26.000 Kr. og i 1911/12 ca. 28.000 Kr. Den første større Kontrakt overtog Compagniet i 1916 fra „Commercial Union“ i London. Denne Kontrakt gav Compagniet en Præmieindtægt, der var omtrent lige saa stor som hele Compagniets øvrige Forretning. Helt forsvarlig kan denne Disposition vel næppe anses for at have været, og den var i hvert Fald meget lidt i Overensstemmelse med Compagniets ellers saa forsigtige Politik.

I 1911 døde Professor Scharling, den ene af Compagniets kontrollerende Direktører, og der rejste sig indenfor Repræsentantskabet Røster for at søge Compagniets Ledelse reorganiseret. Initiativet hertil udgik fra Etatsraad C. A. Olesen, og der nedsattes et Tremandsudvalg til at overveje Sagen. Til at fungere som kontrollerende Direktør, indtil disse Overvejelser var tilendebragt, valgtes midlertidigt den da næsten 80-aarige Højesteretsassessor Florian Larsen.

Udvalgets Overvejelser førte imidlertid ikke til noget Resultat, maaske fordi den samlede Direktion var imod enhver Ændring i Ledelsen, og i 1911 valgtes Højesteretsassessor Florian Larsen trods sin høje Alder definitivt til kontrollerende Direktør. Etatsraad C. A. Olesen stemte dog imod.

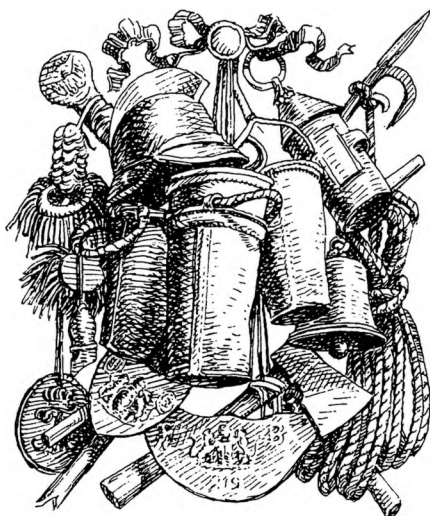
I 1913, da Etatsraad Olesen skulde paa Omvalg, benyttede Direktionen Lejligheden til at skaffe sig af med den besværlige Opponent ved et lille „Statskup“. Faa Dage før Generalforsamlingen opfordrede Direktionen — uden Repræsentantskabets Vidende — Etatsraad Olesen til at undlade at søge Genvalg. Det vilde Olesen ikke gaa med til; saafremt man ønskede at komme af med ham, maatte man „smide“ ham ud. Paa Generalforsamlingen stilledes Forslag om Genvalg af de 3 andre Repræsentanter, der var paa Omvalg, og om Nyvalg af Grosserer Lefolii i Stedet for Etatsraad Olesen, og dette Forslag blev vedtaget med 3 Stemmer — Forslagsstilleren, Ritmester Teisens — medens Repræsentantskabet, der vist næppe var klar over, hvad der foregik, afholdt sig fra at stemme.

Dette Kup fra Direktionens Side foranledigede Repræsentantskabet til følgende usædvanlige Protokoltilførsel i Repræsentantskabsprotokollen, som Direktionen maatte underskrive:

„I Anledning af det paa Generalforsamlingen den 10. ds. skete Valg af Repræsentanter, har Repræsentanterne i Det kgl. octr. Assurance-Compagni enstemmigt vedtaget at anmode Direktionen om at sørge for, at der fremtidig i behørig Tid forinden hvert Aars Generalforsamling foreligger for Repræsentantskabet Meddelelse om, for hvilke Medlemmer Funktionstiden udløber, samt hvorvidt Direktionen maatte være til Sinds at foretage noget i Anledning af det forestaaende Valg“.

Ved denne Haandfæstning havde man fra Repræsentantskabets Side sikret sig mod lignende Overraskelser i Fremtiden.

Iøvrigt var det at være Medlem af Repræsentantskabet ikke noget særlig godt „Ben“. Indtil 1907 havde det været betragtet som et ulønnet Æreshverv, men Tarifstriden medførte saa meget Arbejde og saa mange Møder, at Generalforsamlingen tillagde Repræsentantskabets Medlemmer et Honorar paa 600 Kr. aarlig.

V erdenskrigen i 1914—18 gav Anledning til en voldsom Udvikling indenfor dansk Forsikringsvæsen og medførte Oprettelsen af en lang Række nye Selskaber. Medens der ved Krigsudbruddet i 1914 i Danmark fandtes ialt 49 danske Forsikringsselskaber med en samlet indbetalt Aktiekapital paa ialt 13,5 Mill. Kr., hvoraf Compagniet med sin 4 Mill. Kr. store Aktiekapital repræsenterede næsten $\frac{1}{3}$, blev der allerede i 1915 stiftet 13 nye Selskaber, i 1916 26, i 1917 21 og i 1918 29 med en samlet nominel Aktiekapital paa 132,9 Mill. Kr. og indbetalt ca. 58 Mill. Kr., med andre Ord mere end en Femdobling af Aktieselskabernes indbetalte Kapital sammenlignet med Forholdene ved Krigsudbruddet i 1914.

Selv om disse nystiftede Selskaber for langt den største Parts Vedkommende havde til Formaal at drive international Genforsikring, var der dog adskillige Selskaber, som ogsaa optog direkte Forsikring i Danmark og i ikke ringe Grad bidrog til at skærpe den allerede eksisterende Konkurrence indenfor dansk Forsikring.

Der er imidlertid ikke Anledning til at komme nærmere ind paa denne uheldige Gründerperiode i Aarene 1914—18, der i mange Aar fremefter svækkede Tilliden til det danske Forsikringsvæsen, og Compagniet har kun Grund til at være tilfreds med, at det ikke deltog i denne Dans omkring Guldkalven. Ganske vist stiftede det i 1915 i Forening med Det gjensidige Forsikringsselskab Danmark Aktieselskabet Det københavnske Reassurance-Compagni, men dette Selskab hvilede dog paa en fornuftigere Forudsætning, idet dets Formaal først og fremmest var at virke som Reassurandør for de to Moderselskaber.

Den Fuldmagt, Compagniets Direktion i 1907 og 1910 havde faaet til at acceptere udenlandske Reassurancekontrakter, var der som tidligere nævnt kun i ringe Grad gjort Brug af. I Betragtning af den Skæbne, der ramte Størstedelen af de under Krigen stiftede Selskaber, var det utvivlsomt klogt, at Compagniets Ledelse ikke førte Selskabet ind i udenlandsk Reassuranceforretning under de da herskende Forhold.

Referater fra Repræsentantskabsmøderne i disse Aar viser imidlertid, at ikke alle indenfor Repræsentantskabet billigede Direktionens Tilbageholdenhed, og at en Del var utilfredse med, at Compagniet ikke fik sin Andel i Krigsgevinsten, men maatte nøjes

med at opretholde det samme beskedne Udbytte, som var udbetalt i de foregaaende 50—100 Aar.

Heller ikke paa den direkte Forretnings Omraade gav Krigsaarene Anledning til nogen synderlig Udvikling. De meget høje Priser paa Varer og Fornødenheder i det hele taget under Krigen og i Efterkrigsaarene burde i højere Grad end Tilfældet var, have afspejlet sig i et saa gammelt Brandforsikringsselskabs Portefølje. Compagniet selv kan ikke frakendes Skyld i, at dette ikke blev Tilfældet, idet det end ikke viste nogen synderlig Interesse for at bringe Forsikringssummerne i Overensstemmelse med det stigende Prisniveau. Aarsagen hertil var Frygten for senere at komme til at sætte Forsikringssummerne ned igen, en — som det maa synes — noget overdreven Forsigtighed.

Hertil kom, at Krigsaarene paa andre Omraader bragte Nydannelser, som var med til at distancere Compagniet. Flere af de nye Selskaber indskrænkede ikke deres Virksomhed til en enkelt eller enkelte Brancher, men blev drevet som all-round Forsikringsselskaber og opnaaede derved en ikke ringe Styrke i Konkurrencen med de gamle Specialselskaber. Compagniet maatte i disse Aar afgive ikke saa lidt Forretning til disse nye Selskaber.

Under Krigen — i 1916 — besluttede Compagniet sig til at afvikle den norske Forretning, som i 1898 var genoptaget med saa store Forventninger. Forretningen havde i Virkeligheden aldrig givet Compagniet nogen Indtægt, og navnlig den store Brand i Aalesund i 1904 havde paaført Compagniet Tab, som det tog mange Aar at indvinde. Likvidationen skete paa den Maade, at Compagniets mangeaarige Generalagent overførte hele Porteføljen til et af ham stiftet norsk Forsikringsselskab „Dovre“.

Den nye Aktieselskabslov i 1917 gav Anledning til visse Ændringer i Compagniets Vedtægter, men heller ikke denne Gang følte man sig foranlediget til at foretage den Modernisering af Compagniets Ledelse, som Forholdene paa mange Maader gjorde ønskelig.

Stødet hertil skulde komme paa en helt anden Maade, nemlig i Forbindelse med Planerne om en Sammenslutning af Compagniet og det gamle Søforsikringsselskab, Det kongelige oktroierede Sø-Assurance-Kompagni, der var stiftet i 1726, og saaledes var Danmarks ældste Forsikringsselskab.

Medens, som foran omtalt, Krigen ikke fik nogen nævneværdig Indflydelse paa Compagniets Udvikling, var det modsatte Tilfældet med det andet „kongelige“ Selskab, Sø-Assurance-Kompagniet. Dette Selskab havde i 1914 en Bruttopræmieindtægt paa ca. 3,5 Mill. Kr., men de følgende Aar voksede Præmieindtægten paa Grund af Selskabets Deltagelse i den internationale Søforsikring meget stærkt og naaede i 1920 Maksimum med ca. 17 Mill. Kr. i Bruttopræmie. Selskabet oprettede Filialer rundt om i Verden,

Compagniets Ekspeditionskontor, Højbroplads 10, udført efter Tegninger af Arkitekt G. Tvede. I Kontoret findes meget smukke Stukarbejder, der forestiller Brændredskaber gennem Tiderne. Stukarbejderne er anvendt som Motiv for Bogens Vignetter.

fremviste store Overskud og udbetalte kolossale Udbytter, endda helt op til 40% af Aktiekapitalen, der dog kun var paa 1,2 Mill. Kroner.

Fra Sø-Assurance-Kompagniet, hvor P. D. Jochimsen i 1916 havde afløst Vilh. Baastrup som administrerende Direktør, fremkom der i 1918 Forslag om Sammenslutning af de to „kongelige“ Selskaber.

Direktør Teisen, der førte de indledende Forhandlinger med Direktør Jochimsen, synes forholdsvis hurtigt at have ladet sig overbevise om det fornuftige i en Sammenslutning, muligvis tilskyndet dertil af den Kritik, der gentagne Gange var kommet til Orde indenfor Compagniets Repræsentantskab, fordi Compagniet ikke havde faaet Del i Krigsaarenes Gevinst.

Et Udvalg med Repræsentanter for begge Selskaber udarbejdede et Forslag indeholdende de nærmere Regler for Sammenslutningen. Dette Forslag blev tiltraadt af begge Selskabers Bestyrelser, og den 4. Februar 1919 udsendtes gennem Ritzaus Bureau følgende Meddelelse:

„Paa et i Dag af Plenar-Bestyrelserne i henholdsvis Det kgl. oktr. Søassurance-Kompagni A/S og Det kgl. oktr. alm. Brandassurance-Kompagni A/S afholdt Fællesmøde blev det vedtaget at indstille til de respektive Generalforsamlings Sanktion at sammenslutte Compagnierne til et Selskab, regnet fra 1. Januar d. A.

Det er Tanken, at Brandassurance-Kompagniets Aktiekapital skulde forblive uforandret; for Søassurance-Kompagniets Vedkommende paatænkes det at udvide Aktiekapitalen fra Kr. 1.200.000 til samme Beløb som Brandassurance-Kompagniets, nemlig Kr. 4.000.000 — saaledes at det nye Selskabs Aktiekapital blev Kr. 8.000.000. — Ved den ovennævnte Udvidelse af Søassurance-Kompagniets Aktiekapital er det Hensigten at forbeholde de gamle Aktionærer Fortrinsret til Tegning af 2 nye Aktier à 2.000 Kr. til pari Kurs for hver gammel Aktie paa 2.000 Kr.

Der er nedsat et Udvalg, bestaaende af Medlemmer af begge Selskabers Bestyrelser, til nærmere at udarbejde Forslag til Sammenslutningen og Udkast til Love“.

Endnu manglede dog Generalforsamlingernes Godkendelse samt Udarbejdelse af Vedtægterne for det nye Selskab, hvis Navn skulde være: *De kongelige octroierede Brand- og Sø-Assurance-Compagnier*.

De meget sparsomme Oplysninger, der findes i Compagniets Arkiver om de Forhandlinger, der førte til denne Vedtagelse i Repræsentantskabet, lader formode, at den Undersøgelse, der var gaaet forud, ikke var særlig grundig, og at Compagniets Forhandlere i nogen Grad har ladet sig blænde af den tilsyneladende Rigdom i Kgl. Sø og af dette Selskabs ofte omtalte hemmelige Reserver, hvilket i nogen Grad forklarer, hvad der videre skete.

Den 29. Marts 1919 — altsaa 1¹/₂ Maaned efter at Sammenslutningen var blevet offentlig proklameret — blev Compagniets Repræsentantskab nemlig sammenkaldt til ekstraordinært Møde med Dagsordenen: „Sammenslutningsplanen“. Paa Mødet meddelte Direktør Teisen, at han havde skiftet Opfattelse med Hensyn til Sammenslutningen, som han nu endog ansaa for saa skadelig for Compagniet, at han, saafremt Planen skulde blive vedtaget paa Generalforsamlingen, maatte anse det for sin Pligt at fratræde sin Stilling.

Repræsentantskabets Flertal delte egentlig Direktør Teisens Opfattelse og var mest stemt for at søge Sammenslutningen annulleret, men mente ikke, man kunde gaa fra Tilsagnet overfor Kgl. Sø, og fastholdt, at Sammenslutningsforslaget maatte forelægges Generalforsamlingen.

I Konsekvens af sine tidligere Udtalelser til Repræsentantskabet anmodede Direktør Teisen herefter i et Brev til dettes Formand, Højesteretsdommer Krarup, om, at

Generalforsamlingen maatte blive udskudt indtil videre. I modsat Fald stillede Teisen sin Post som Direktør til Disposition.

Repræsentantskabet mente ikke at kunne søge Generalforsamlingen udskudt, men meddelte Direktør Teisen, at man vilde modtage hans Tilbud om at fratræde sin Post som administrerende Direktør, medmindre han vilde afgive Erklæring om hverken direkte eller indirekte at ville modarbejde Aftalen med Kgl. Sø.

En saadan Erklæring vilde Direktør Teisen ikke afgive, og i et Repræsentantskabsmøde enedes man derefter om at forespørge Direktør Teisen, om han ønskede Permission i 3 Maaneder, i hvilket Tidsrum man da vilde konstituere Sekretær J. Vissing som Direktør. Det gik Teisen med til.

I Mellemtiden rustede man sig til Generalforsamlingen, der fastsattes til den 7. Maj 1919. Baade Repræsentantskabet og Direktør Teisen søgte at samle Stemmer. Sagen vakte — som naturligt var — ikke ringe Opsigt navnlig paa Grund af de Cirkulærer, som begge Parter udsendte til Compagniets Aktionærer.

Repræsentantskabet var i den vanskelige Situation at skulle arbejde for et Forslag, hvis Konsekvenser det frygtede. Allerede inden Generalforsamlingen stod det da ogsaa klart, at Repræsentantskabet ikke vilde kunne skaffe den fornødne kvalificerede Majoritet, og man foretog derfor det noget usædvanlige Skridt at aflyse Generalforsamlingen, samtidig med at der til Offentligheden blev udsendt en Meddelelse om, at Sammenslutningsplanerne ansaas for bortfaldne.

Naar denne noget usædvanlige Fremgangsmaade blev valgt i Stedet for at lade Sammenslutningen falde ved en Afstemning paa Generalforsamlingen, skyldtes det, at man ønskede at vise Hensyn til Kgl. Sø, men den Omstændighed, at en Forkastelse af Sammenslutningsforslaget paa Generalforsamlingen vilde blive opfattet som et Mistillidsvotum, der maatte medføre Repræsentantskabets Tilbagetræden, har dog sikkert ogsaa vejet til. I Stedet for sammenkaldte Repræsentantskabet til en ekstraordinær Generalforsamling den 27. Maj.

Paa denne Generalforsamling, forud for hvilken der var gaaet en ny og kraftig Polemik baade i Dagspressen og ved Cirkulærer til Aktionærerne, førte Ingeniør Alexander Foss Ordet paa Repræsentantskabets Vegne og gjorde herunder udførligt Rede for den vanskelige Situation, hvori Direktør Teisen havde bragt Repræsentantskabet ved først at bringe Spørgsmaalet om Sammenslutningen frem, for saa senere, da han var kommet til en anden Opfattelse, at gøre alt for at modarbejde disse Planer, medens Repræsentantskabet havde følt sig bundet af sit givne Ord til at anbefale en Vedtagelse af Forslaget om Sammenslutning, som afgjort ikke havde dets Kærlighed.

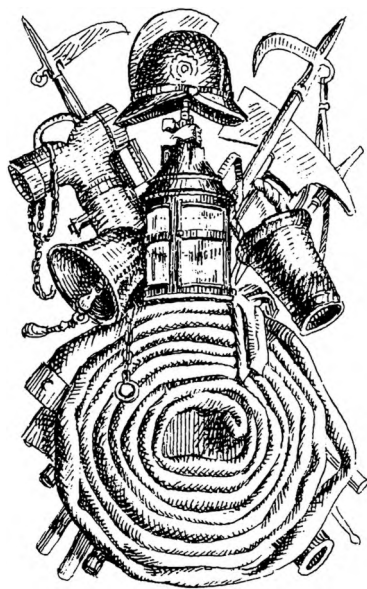
Direktør Teisen redegjorde paa sin Side indgaaende for sine Motiver til at modarbejde Sammenslutningen, som til at begynde med havde haft hans fulde Tilslutning,

men Resultatet af den paafølgende Afstemning blev en Sejr for Repræsentantskabet, som opnaaede et Tillidsvotum.

Direktør Teisen havde tabt Kampen, og Konsekvensen maatte naturligvis blive, at Repræsentantskabet henstillede til Direktør Teisen at søge sin Afsked, hvilket han gjorde fra 1. Oktober 1919.

Hvad Sagens Realitet angaar, har Compagniet dog kun Grund til at være Direktør Teisen taknemlig, fordi han havde det fornødne Mod til at vedkende sig, at han havde skiftet Standpunkt med Hensyn til Sammenslutningen med Kgl. Sø. Naar henses til den sørgelige Skæbne, som overgik dette gamle Selskab, der maatte likvidere i 1930, er det et Spørgsmaal, om dette Skrift havde set Dagens Lys, hvis Sammenslutningen var blevet en Kendsgerning.

Selv opnaaede Direktør Teisen ikke at se sine Forudannelser gaa i Opfyldelse. Han døde i 1925.

Begivenhederne i Forbindelse med Sammenslutningsplanerne med Kgl. Sø og Direktør Teisens Afgang gav Compagniets Repræsentantskab Anledning til at foretage en Reorganisation af Compagniets Ledelse, og efter Forslag fra et i 1919 nedsat Organisationsudvalg vedtoges derefter paa den ordinære Generalforsamling i Januar 1920 en Række Ændringer i Selskabets Organisation. De vigtigste Punkter var Afskaffelsen af de kontrollerende Direktører og i Stedet Oprettelsen af et blandt Repræsentantskabets — nu Bestyrelsens — Medlemmer valgt Forretningsudvalg paa indtil 3 Medlemmer, der som Delegation for Bestyrelsen fik en vidtgaende Kompetence til i Forbindelse med Direktionen at træffe Beslutning i en Række Forhold vedrørende Compagniets Anliggender.

I Forhold til tidligere, hvor Sager af ofte bagatelagtig Betydning skulde „foredrages“ i det samlede Repræsentantskab, betød dette selvsagt en væsentlig Forenkling af Arbejdet.

Direktionen kom til at bestaa af 2 Medlemmer, hvortil udpegedes Direktør J. Vissing og Direktør G. Thorsen. Medens Direktør Vissing lige fra 1891 havde været knyttet til Compagniet, kom Direktør Thorsen fra Forsikrings-Aktieselskabet „Trekroner“. Direktør Vissing fik Ledelsen af Compagniets direkte danske Forretning, medens Direktør Thorsen fik til Opgave at organisere og oparbejde den udenlandske (indirekte) Forretning.

Det var ikke nogen let Opgave, der ventede den nye Ledelse, hverken paa den direkte eller den indirekte Forretnings Omraade. Dansk Forsikringsvæsen indtog i denne Periode, hverken her i Landet eller i Udlandet, nogen særlig velanskreven Position takket være den tidligere omtalte, planløse Stiftelse i Krigsaarene af en Række Selskaber, der snart skulde vise sig uden reelt Grundlag. Saasnart Konjunkturerne efter Krigens Afslutning slog om, resulterede disse Nystiftelser i en Række Likvidationer med deraf følgende Tab baade for Aktionærer og Reassuranceforbindelser.

Hertil kom for den danske Forretnings Vedkommende den stærkt skærpede Konkurrence, en Konkurrence der voksede og voksede, efterhaanden som Grundlaget for mange af de nystiftede Selskabers Eksistens faldt væk med de udenlandske Reassurancekontrakters Bortfald. I et Forsøg paa at undgaa den Skæbne, der ventede de fleste af de nye Selskaber, kastede disse sig ind i en Kamp om den danske Forretning paa et

Tidspunkt, hvor Konjunkturomslaget i Efterkrigsaaarene allerede havde medført en væsentlig Begrænsning i Tegningsmulighederne. Resultatet blev en „Rovdrift“, som selvsagt i høj Grad maatte gaa ud over de gamle Selskaber.

Alligevel var der for den nye Ledelse et godt Grundlag at arbejde paa. Det, det i første Række gjaldt om, var at udnytte de forhaandenværende Muligheder og derefter tage nye Opgaver op.

Compagniets økonomiske Stilling var sund, dets Kapitalforhold og Reserver i Orden, og Compagniet havde fra gammel Tid et godt Navn ude i Befolkningen. Dette i Forbindelse med, at det under hele Krigsperioden havde ført en yderst konservativ Politik, gjorde, at der i en Tid, hvor saa meget andet gik i Stykker, var en udbredt Tillid til Compagniet iblandt dets relativt store Kundekreds.

Compagniets gode, gamle Brandportefølje var — selv om man havde maattet afgive meget til de nye Selskaber — dog stadig efter Datidens Forhold af en ret anelig Størrelse og dannede naturligvis et udmærket Udgangspunkt for den videre Udvikling baade af den direkte og indirekte Forretning.

Men der forestod et betydeligt Arbejde.

I Aarene, der fulgte, gennemførtes en omfattende Fornyelse af Compagniets interne Organisation samtidig med, at man paabegyndte en Opbygning af den udendørs Organisation. Nye Forsikringsformer optoges, saaledes at Compagniet blev i Stand til at imødegaa Konkurrencen fra de nye Selskaber, der straks fra Starten havde været „all round“ Forsikrings-selskaber, og Compagniets Virksomhed omfatter i Dag praktisk talt alle Skadesforsikringsbrancher; derimod har Compagniet aldrig ønsket at paabegynde Tegning af Livsforsikring.

Ogsaa for den udenlandske Reassuranceforretnings Vedkommende lykkedes det forholdsvis hurtigt at tilføje Compagniet en Forretning, der saavel med Hensyn til Omfang som Indtjeningsmuligheder har været af afgørende Betydning. Omtrent 50% af Compagniets samlede Forretning hidrører i Dag fra Udlandet og bestaar for Størstedelen af Reassurance-Kontrakter i Brand- og Søforsikring. Compagniet har paa denne Maade Forbindelse med Selskaber i de fleste europæiske samt en Del oversøiske Lande. Det er mange Penge, der ad denne Vej er indtjent til Compagniet og derigennem til Landet, ja, i de senere Aar under og efter Verdenskrig II har Compagniet hentet en betydelig Del af sine Indtægter i Udlandet; saaledes har Compagniet senest i 1946/47 solgt fremmed Valuta til danske Banker for over 700.000 Kr. Grundlaget, hvorpaa denne Forretning hviler, er dog Compagniets gode, danske Forretning.

Det paabegyndte Reorganisationsarbejde satte snart sine Spor i Compagniets økonomiske Forhold, dels gennem en stærkt stigende Præmieindtægt, dels gennem voksende Overskud, som i vid Udstrækning anvendtes til Konsolidering.

Compagniets stærke Vækst i Aarene efter 1920 stillede store Krav til Plads og Indretning, og i 1938 foretoges i Forbindelse med en Tilbygning en Ombygning af Gl. Strand 26.

Om Omfanget af denne Udvikling skal henvises til den aftrykte statistiske Oversigt, der taler sit eget Sprog.

Hvor gammeldags Compagniet egentlig var i 1919 belyses bedst derigennem, at Skrivemaskinen endnu paa dette Tidspunkt ikke var „opfundet“ i Compagniet. Alle Breve blev skrevet i Haanden. Af Telefoner fandtes kun en enkelt. Hele Personalet bestod af 17 Mand, deraf flere højt oppe i Aarene. —

Octroiens Aand er borte, men i det moderne Compagni hersker en levende Pietetsfølelse for det gamle Selskab, og det har til Stadighed været Compagniets Ledelse og dets store Stab af Funktionærer magtpaaliggende under alle Fremskridt at bevare den særlige Aand og Tone indadtil som udadtil, der altid har været karakteristisk for dette Selskab.

Det ligger udenfor dette Skrifts Rammer i Enkeltheder at gøre Rede for hele den omfattende Reorganisation, der danner Grundlaget for Udviklingen af Compagniet fra 1920 til 1948, en Periode, som i mindre Grad er præget af større Enkeltbegivenheder, end af maalbevidst Arbejde paa af en fornem, bureaukratisk Institution, med Bevarelsen

Det er lykkedes Compagniet ved Ombygningen af den oprindelige Bygning at skabe udmærkede Arbejdsforhold for Personalet i lyse og venlige Omgivelser.

af alle de bedste Traditioner i denne, at skabe en moderne Forsikringsvirksomhed, der er i Stand til at hævde sig i Konkurrencen til alle Sider.

Enkelte Ting fra disse Aar skal dog nævnes.

I 1923 overtog Compagniet Forsikringselskabet „Nye Lloyd“s Portefølje, der dog ikke var af synderlig Betydning. I 1925 erhvervede Compagniet Størstedelen af Aktierne i Assurance Compagniet „Odin“, der indtil 1933 blev drevet som selvstændigt Selskab, men fra dette Tidspunkt blev helt opslugt af Compagniet, som samtidig begyndte Tegning af alle de Forsikringsarter, „Odin“ hidtil havde tegnet.

Ved en Vedtægtsændring i 1939 optoges en Tilføjelse om, at Compagniet ogsaa driver Forretning under Binavnet Assurance Compagniet „Odin“ A/S, en Tilføjelse, som dog er uden reel Betydning.

Modsat den gunstige Udvikling i Compagniet havde Udviklingen siden Sammenlutningsplanerne i 1919 været meget haard ved det gamle Kgl. oktr. Sø-Assurance-Kompagni. Det katastrofalt daarlige Forløb af den internationale Søforsikring i Aarene siden Krigens Ophør 1918 i Forbindelse med en meget ugunstig Afvikling af Krigs-

aarenes Forretning, en Afvikling til hvis Imødegaaelse man ikke af Krigsaarenes store „Indtægter“ havde sat noget til Side, førte i 1923 til en Rekonstruktion og derefter i 1929 til en Forhandling mellem de to „kongelige“ Selskaber om Muligheden af Compagniets Medvirken til en Rekonstruktion af Kgl. Sø. Efter at Kgl. Sø i 1930 havde faaet en ny Bestyrelse, hvori Repræsentanter for Compagniet havde Sæde, foretoges en dybt-gaaende Undersøgelse af Kgl. Sø's Forhold, der imidlertid gav til Resultat, at Tabene var saa betydelige, at der ikke var nogen Mulighed for Rekonstruktion af Selskabet, saa meget mere som Selskabets direkte Forretning under al den Uro, der havde været i denne Forbindelse, praktisk talt var svundet væk. Det var derfor ikke muligt at hindre, at Danmarks ældste og forøvrigt et af Verdens ældste Selskaber gik til Grunde.

Enden paa Sagen blev, at Compagniet erhvervede Aktiemajoriteten i Kgl. Sø — der i Mellemtiden var traadt i Likvidation — for derigennem at sikre sig imod, at andre ad denne Vej kunde komme til at drive Forsikring som „kgl. octr.“ Selskab, hvilket naturligvis vilde have været meget generende for Compagniet.

Endelig overtog Compagniet de sørgelige Rester af Kgl. Sø's direkte Forretning. Denne Forretning kom til at danne Grundlaget for Compagniets Optagelse af direkte Søforsikring.

I 1933 afgik Direktør G. Thorsen ved Døden efter at have været Direktør i Compagniet i 13 Aar. Direktør Thorsens Opgave havde været at opbygge den udenlandske Forretning. Naar Compagniet i 1920 ved Direktør Teisens Fratræden havde ansat 2 Direktører, var Aarsagen, som nævnt tidligere, at man stod overfor det store Arbejde dels at skulle indarbejde alle de mange nye Brancher, dels at oparbejde Compagniets udenlandske Forretning.

Begge disse Opgaver var nu løst tilfredsstillende, og der var indenfor Bestyrelsen Enighed om ikke at ansætte nogen ny Direktør i Stedet for Thorsen, men at gøre Direktør J. Vissing til Enedirektør.

I 1935 medvirkede Compagniet ved Rekonstruktionen af Forsikrings-Aktieselskabet Urania, dels ved Nytegning af Aktiekapital dels ved at indskyde Midler til Dækning af Selskabets Underskud.

Loven af 2. Maj 1934 om Skadesforsikringsvirksomhed, der var blevet til som en direkte Følge af de mange Krak indenfor Forsikringsverdenen i Tyverne, nødvendiggjorde visse Ændringer, nærmest af formel Karakter, i Compagniets Vedtægter. Iøvrigt havde de i 1919 udarbejdede Vedtægter virket tilfredsstillende i enhver Henseende.

Af større Betydning for Offentligheden var det, at Compagniets Aktier fra 1935 fik fast Paalydende. Ved Sammenslutningen i 1891 af det almindelige Compagni og det københavnske Compagni var man kommet ud over Besværlighederne med at fastsætte Værdien af de 8.195 Aktier i det almindelige Compagni og de 5000 Aktier i det køben-

havnske Compagni paa den nemme og praktiske Maade, at de to Aktiegrupper afstempledtes som Aktier af Serie A og af Serie B og fremtidig blev lodtagne i det almindelige Compagnis Formue med henholdsvis 56% og 44%, d. v. s. at en Aktie af Serie A repræsenterede 1/8195 af 56% af Compagniets Formue, og en Aktie af Serie B 1/5000 af 44% af Formuen.

Paa Børsen havde man aldrig været glad ved denne Ordning, som ogsaa paa anden Maade havde vist sig uheldig og gav Anledning til idelige Misforstaaelser, efterhaanden som Oprindelsen til disse mærkelige „Paalydender“ gik i Glemme.

Ændringen gennemførtes paa den Maade, at der overførtes 540.450 Kr. fra Dispositions-fonden til Aktiekapitalen, som derved forøgedes fra 4 Mill. Kr. til 4.540.450 Kr. fuldt indbetalt, fordelt paa 8.195 Aktier af Serie A à 310 Kr. og 5.000 Aktier af Serie B à 400 Kr. Man havde derved opnaaet, at Aktierne fik fast Paalydende, som paastempledes de gamle Aktiebrev, og at fremtidige Udbytter kunde angives i % af Aktiekapitalen.

Naar Compagniets Aktier paa Københavns Fondsbørs fremdeles noteres som Serie A og Serie B, er dette altsaa kun en Reminiscens fra gammel Tid. Der er for saa vidt ikke mere Anledning til at opretholde forskellige Serier end i ethvert andet Aktieselskab, hvor der findes Aktier af forskellig Størrelse.

Faa Aar efter — i 1939 — nedsattes Aktiekapitalen til 4.500.000 Kr., idet man annullerede Aktier til et Beløb af 40.450 Kr., der var opkøbt af Compagniet til dette Formaal.

I 1936 genoptoges det i 1923 afbrudte Samarbejde med Det københavnske Reassurance-Compagni, idet Compagniet af Det gjensidige Forsikrings-selskab Danmark købte et større Aktiebeløb og blev repræsenteret i Bestyrelsen.

1938 overtog Compagniet det i 1918 stiftede Forsikringsaktieselskab „Hermes“ i Aarhus, der med en meget lille Aktiekapital drev et Par Smaabrancher.

Iøvrigt oplevede Compagniet i 1930'erne en Række gode Aar, selv om Uroen paa Valutamarkedet skabte visse Vanskeligheder med Hensyn til den internationale Forretning. Compagniet benyttede — ligesom iøvrigt de fleste større Forsikrings-selskaber — disse gode Aar til en stærk Konsolidering.

Udbrudet af den anden Verdenskrig kunde naturligvis ikke undgaa at faa vidtrækkende Følger for dansk Forsikringsvirksomhed og derigennem ogsaa for Compagniet.

Der er dog kun forløbet saa kort en Tid siden Krigens Afslutning, at det endnu er for tidligt udførligt at skildre Forsikringsvæsenets Historie i denne Periode, og det falder ogsaa udenfor dette Skrifts Rammer, men der kan dog alligevel være Anledning til kort at komme ind derpaa.

Forsikringsvæsenets Forhold under den sidste Krig lignede paa ingen Maade Forholdene under Verdenskrig I. Man blev forskaanet for at genopleve den Spekulation, der karakteriserede denne Periode.

Straks ved Krigens Udbrud opstod i Compagniet Spørgsmaalet om, hvilke Foranstaltninger der burde træffes til Opretholdelse af Forretningen i Tilfælde af, at Danmark skulde blive inddraget i Fjendtlighederne, og Forbindelsen mellem Landsdelene skulde blive afbrudt. Allerede samme Dag Krigen udbrød, blev der truffet Foranstaltninger til, at Forretningen i Jylland og paa Fyn i saa Tilfælde kunde føres videre. Efterhaanden som Krigen skred frem, udbyggedes disse Foranstaltninger yderligere.

Compagniet deltog i Tegningen af Garantikapitalen for Krigsforsikringen for danske Skibe og for Dansk Krigs-Søforsikring for Varer med et i Forhold til dets Forretning betydeligt Beløb (ialt 350.000 Kr.), en Garantikapital, der ved Danmarks Besættelse maatte anses for tabt, da store Dele af den danske Handelsflaade blev beslaglagt af de allierede, og meget betydelige Varepartier aldrig kom frem.

Det har dog efter Krigen vist sig, at i hvert Fald en ikke ringe Del af Garantikapitalen i Krigsforsikringen for Varer maa anses for at være i Behold.

Krigens Vanskeligheder meldte sig dog først for Alvor i Forbindelse med Begivenhederne den 9. April 1940.

Denne Dag vil for den nuværende Generation af Selskabsledere staa som en af de sorte Dage i dansk Forsikringsvæsenets Historie, helt bortset fra den nationale Ulykke, som Landets Besættelse var for alle.

En meget væsentlig Del af Compagniets Reassuranceafgivelse i Aarene før og op til Krigen var sket til Selskaber i England og Frankrig. For Compagniets Vedkommende

drejede det sig om mere end 50 % af den samlede Reassurance i Brandforsikring. Noget tilsvarende var Tilfældet med de fleste andre danske Selskaber.

Ligeledes hidrørte en meget væsentlig Del af Compagniets udenlandske Reassuranceovertagelse fra disse Lande.

Det stod med det samme de danske Selskabsledere klart, at man maatte regne med, at Forbindelsen med engelske og franske Selskaber ikke kunde opretholdes, og der skulde heller ikke gaa mange Timer, før man gennem Radioen blev bekendt med, at Danmark i økonomisk Henseende vilde blive betragtet som „enemy country“ med den Følge, at de meget strenge Regler i den engelske „Trading with the enemy Act“ vilde komme til Anvendelse.

Det var derfor nødvendigt uopholdelig at foretage Skridt til at skaffe Afdækning til anden Side. Dette skete allerede den 9. April om Formiddagen ved Stiftelsen af „Dansk Brandforsikringspool“, et Fordelingskontor, hvor samtlige Reassurancer, som var blevet ledige i Forbindelse med den 9. April, gik ind for derefter at fordeles paa de i Poolen deltagende Selskaber.

Denne Ordning var den bedste, man kunde naa i Øjeblikket, og viste sig under Krigens videre Forløb at fungere udmærket, men der er vel næppe Tvivl om, at man den Dag engagerede sig stærkere, end danske Forsikringsfolk tidligere vilde have anset for forsvarligt.

Men Sagen hastede, ikke mindst fordi man regnede med, at Tyskerne vilde møde op og gøre Krav paa at faa Andel i „Byttet“, hvorfor man maatte kunne fastholde, at al ledigbleven Forretning automatisk var dækket. Det maa dog i Sandhedens Interesse siges, at de tyske Selskaber med ganske faa Undtagelser, saavel ved den 9. April som iøvrigt under Krigens videre Forløb, forholdt sig meget loyale overfor de danske Selskaber og hverken direkte eller indirekte søgte at tiltvinge sig Andel i Forretningen.

Noget andet var, at man saa sig nødsaget til at opretholde den Reassuranceafdækning, man allerede havde i tyske Selskaber, et Forhold, der dog, efterhaanden som Krigen skred frem, fik mindre og mindre Betydning. Om nogen Udvidelse var der ikke Tale.

Medens Compagniets egen Reassuranceafdækning — i Lighed med andre danske Selskabers — saaledes hurtigt kom i Orden, tog det betydeligt længere Tid at skaffe ny Dækning for de meget store Beløb, som havde været placeret i Co-Assurance hos engelske og franske Selskaber gennem disses Generalagenturer her i Landet. Dækningen hos disse Selskaber maatte efter 9. April betragtes som værdiløs, saaledes at væsentlige Dele af den danske Industri faktisk stod mere eller mindre uden Brandforsikrings-Dækning.

At faa disse udækkede Andele placeret var — med de begrænsede Muligheder, der var for Haanden — meget vanskeligt, men gennem et overordentlig loyalt Samarbejde

mellem Selskaberne naaede man i Løbet af April og Begyndelsen af Maj Maaned saa vidt, at man kunde sige, at samtlige Andele var dækket.

For at tjene Landets og Samfundets Interesser bedst muligt forpligtede de danske Selskaber sig ofte til den alleryderste Grænse, og kun Fagfolk forstaaer tilfulde at bedømme den Indsats, der blev ydet, og den forøgede Risiko, Selskaberne paatog sig ved at overtage langt større Forsikringsbeløb, end de ellers vilde have gjort.

Naar Selskaberne vovede at forpligte sig saa vidt, skyldtes dette ikke mindst den sunde Konsolideringspolitik, som de havde fulgt i Aarene op til Krigsudbruddet.

Medens Forbindelsen med de franske Selskaber, med hvilke Compagniet havde udvekslet Forretning, kunde genoptages efter Frankrigs Fald, var og blev den Reassuranceforretning, som Compagniet før 9. April havde faaet fra England, tabt. For Compagniet betød dette selvsagt en væsentlig Nedgang i Præmieindtægt og Indtjeningsmuligheder, men ny Forretning kom dog snart til, som i nogen Grad bidrog til at udligne det tabte.

Saaledes overtog Compagniet i Maj 1940, efter at et Forsøg paa at oprette et særligt Forsikringselskab til Overtagelse af de herværende udenlandske Selskaberne egne direkte Porteføljer var glippet, Selskaberne Guardian's, Motor Union's, London & Lancashire's og Legal's danske Porteføljer samt en Del af de i Lloyd's i London placerede Forsikringer. At det ikke var noget helt lille Arbejde, det drejede sig om, vil man forstaa, naar man hører, at der i denne Forbindelse i Løbet af faa Dage blev overført ca. 30.000 Forsikringer til Compagniet.

Disse Forsikringer er efter Krigen tilbageført til de respektive Selskaber, hvilket i ikke ringe Grad har bidraget til i Efterkrigsaaarene at lette Genoptagelsen af Compagniets Forretningsforbindelse med engelske Selskaber. —

En anden betydningsfuld Opgave meldte sig i Forbindelse med Oprettelsen af de forskellige Krigsforsikringsindretninger for Bygninger, Løsøre, privat Indbo, Landbrugets Løsøre m. v., som blev oprettet ved forskellige Love i 1939 og 1940.

Disse Krigsforsikringsinstitutter blev organiserede som gensidige Forsikringsforbund og havde intet med de bestaaende Selskaber at gøre, udover at det ved Loven paalagdes Selskaberne at opkræve de fornødne Bidrag, der beregnedes paa Grundlag af Brandforsikringssummen for de respektive Kategorier af Ejendom.

Det Arbejde, der herved blev paalagt Selskaberne, var af et ganske overordentligt Omfang og maatte, for et Selskab som Compagniet med dets store Portefølje, gribe meget stærkt ind i det daglige Arbejde.

Men saaledes som Udviklingen kom til at forme sig under Krigen, er der vel næppe Tvivl om, at disse Krigsforsikringsinstitutter har virket udmærket, og selvom det er meget væsentlige Arbejdsbyrder, der derigennem blev paalagt Selskaberne, har der dog

været almindelig Glæde over, at man ad denne Vej har kunnet udføre en betydelig samfundsmæssig Indsats. —

I Begyndelsen af 1942 tog Sabotageskaderne for Alvor fat, og disse varede Krigen ud. Skønt der i Princippet ikke kunde være nogen Tvivl om, at Sabotageskader ikke var omfattet af Selskabernes Policer (Brand- og Driftstabsforsikring), men maatte henføres under Krigsforsikringsforbundene, voldte Skaderne dog alligevel Selskaberne adskillige Bekymringer, idet det ofte, navnlig i Begyndelsen, kunde være meget vanskeligt at fastslaa, om en Brandskade skyldtes Sabotage eller ej, hvilket medførte, at Selskaberne kom til — i hvert Fald i første Omgang — at erstatte Skaderne. Det var meget betydelige Beløb, det kom til at dreje sig om.

Senere hen, da Sabotagen og dens Modstykke „Schalburgtagen“ mest udførtes under Anvendelse af Sprængstoffer og i det hele taget antog en mere aabenlys Karakter, kunde der jo ikke være megen Anledning til Tvivl.

Imidlertid lykkedes det igennem et energisk Undersøgelsesarbejde i Tiden umiddelbart efter Krigens Afslutning at faa tilvejebragt saadanne Oplysninger, at den langt overvejende Del af de Sabotageskader, der var blevet betalt af Brandforsikringsselskaberne, kunde tages op til fornyet Behandling i Krigsforsikringsforbundene med det Resultat, at disse anerkendte Erstatningspligten. —

Den 1. Januar 1944 fratraadte Direktør J. Vissing som Direktør for Compagniet og efterfulgtes af cand. jur. Poul Vissing. Direktør J. Vissing kunde ved sin Fratræden se tilbage paa mere end 50 Aars Virksomhed i Compagniet, og han havde saaledes gjort hele Udviklingen med lige fra Sammenslutningen af de to Selskaber i 1891. I Anledning af hans 50 Aars Jubilæum i 1941, besluttede Compagniets Bestyrelse at oprette et Legat paa 50.000 Kr., der bærer Navnet „Direktør J. Vissing's Fond“, og hvis Renter skal tjene til Gavn og Opmuntring for Compagniets Funktionærer.

Den 19. September 1944 indtraf en ny „sort“ Dag i dansk Forsikringsvæsens Historie: Tyskernes Fjernelse af det danske Politi.

Det var naturligvis navnlig indenfor Indbrudstyveriforsikringen, at Virkningerne heraf straks meldte sig. I Løbet af faa Dage steg Skaderne til Højder, man aldrig havde drømt om. I de første Dage af Oktober Maaned naede Skaderne for Compagniet alene 7 à 8.000 Kr. pr. Dag, hvilket svarede til en Skadesprocent paa mellem 300% og 400% af Præmierne.

Ogsaa Røverierne tog til i uhyggeligt Omfang, og Skadesprocenten for denne Kategori steg i Løbet af Efteraaret til 1000% af Præmien.

Det blev naturligvis nødvendigt at træffe en Række Foranstaltninger til Imødegaaelse af denne katastrofale Udvikling, hvis Varighed ingen paa daværende Tidspunkt kunde overse, men det fører for vidt her at komme ind paa Enkeltheder i denne For-

bindelse. Kun saa meget skal siges, at disse Foranstaltninger først og fremmest tog Sigte paa at muliggøre en fortsat Tegning af Indbrudstyveriforsikringer, og at praktisk taget enhver Forsikringsøgende, der var villig til at opfylde rimelige Krav til Sikkerhedsforanstaltninger, kunde blive forsikret.

Denne Tilstand varede til Krigens Afslutning i Maj 1945. Selvom denne ikke i sig selv bragte normale Forhold til Veje, kunde man dog begynde at overse Situationen, og efterhaanden som Politiet blev organiseret paany, begyndte Skaderne at aftage, uden at de dog endnu — 3 Aar efter Krigens Afslutning — er naaet ned paa Normalen fra før Krigens.

„Tyverimiséren“ havde da medført et Tab for Compagniet for egen Regning paa over 1 Mill. Kr.

Trods alle Vanskeligheder, derunder ikke mindst Tabet af den engelske Forretning og de meget betydelige Tab paa Indbrudstyveriforsikringen, kom Compagniet, ligesom dansk Forsikringsvæsen iøvrigt, godt igennem Krigsaarene og stod parat til paany at knytte de Forbindelser udadtil, der var blevet afbrudt saa brat den 9. April.

Det var med noget bange Anelser, man havde set hen til dette Tidspunkt, men allerede inden Udgangen af 1945 var det lykkedes Compagniet at faa genoptaget alle gamle Forbindelser paa det engelske Marked og endda dertil at føje mange nye.

Retableringen af denne betydelige Forretning finder Udtryk i det sidste Regnskab, som Compagniet har aflagt, inden dette lille Skrift gik i Trykken, nemlig Regnskabet for 1946/47, eller som det kaldes i Compagniet „Det 149nde Assurance-Aar“, idet Præmieindtægten i dette Aar naar op paa ca. 15,5 Mill. Kr., hvoraf omtrent Halvdelen hidrører fra den indirekte Reassuranceforretning. Ifølge samme Regnskab udgør Compagniets Aktiekapital og Kapitalreserver ca. 10,9 Mill. Kr.

I Regnskabet for 1918/19 var de tilsvarende Tal ca. 2,9 Mill. Kr. og ca. 5,2 Mill. Kr.

I 1946 erhvervede Compagniet praktisk talt hele den 2 Mill. Kr. store Aktiekapital i Forsikringsaktieselskabet „Nord og Syd“.

Krigens Afslutning gav Compagniet Anledning til at paabegynde et omfattende Rationaliseringsarbejde indenfor den indendørs Organisation. Krigens har paa mange Omraader medført Nyskabelser, og ikke mindst indenfor Kontorteknikken har der aabnet sig mange nye Muligheder.

Planerne til en fuldstændig Omlægning af Forretningsgangen er udarbejdede, men det afhænger helt af de valutabevilgende Myndigheder, hvornaar de kan sættes i Værk.

Indgangsportalen til Højbroplads 10

Træk af Compagniets Historie gennem 150 Aar“ er dette lille Skrift blevet kaldt, og man har herved ønsket at tilkendegive, at Hensigten med dette ikke har været at udsende et egentligt Jubilæumsskrift om Compagniets Historie i alle dens Enkeltheder igennem disse mange Aar. En saadan Bog vilde selvsagt være væsentlig mere omfattende og indeholde meget, som ikke kan have Interesse udenfor en yderst beskeden Kreds af Læsere.

Tanken har alene været at fortælle lidt om de væsentlige Træk i dette gamle Selskabs Historie i en saadan Form, at det maa formodes at have Interesse for videre Kredse indenfor det danske Samfund.

I en Tid, hvor Opfattelserne af, hvilke Retningslinier der skal lægges til Grund for den økonomiske Virksomhed i et Samfund, er saa forskellige, kan det være paa sin Plads at følge Udviklingen indenfor et saa gammelt Foretagende som Compagniet, der har gennemløbet hele Udviklingen fra Monopol til fri Konkurrence.

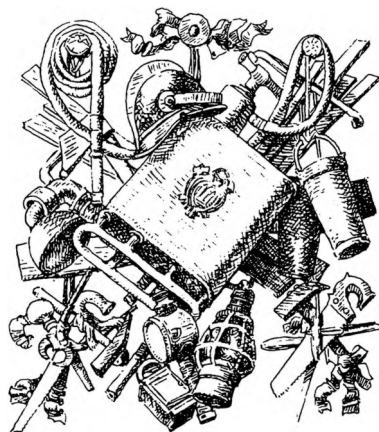
Det sunde Forsikringsvæsen, som vi kender i Dag, er Resultatet af en fri Konkurrence mellem en Række Selskaber — Aktieselskaber saavel som gensidige Selskaber — ikke saa meget med Hensyn til Præmierne som med Hensyn til den Maade Forretningen drives paa.

At man maatte begynde som Monopolselskab, saaledes som det var Tilfældet med det københavnske Compagni eller som „mestbegunstiget“ som det almindelige Compagni, har sin naturlige Forklaring i Datidens Forhold, men først efterhaanden som Konkurrencen sætter ind, vækkes den virkelige Forstaaelse for Forsikringstankens sunde Idé.

Hvad de danske Selskabers udenlandske Forsikringsvirksomhed angaar, er denne helt og holdent et Barn af det frie Forsikringsvæsen.

Der har været Perioder, hvor Forsikringsvirksomhed ikke nød synderlig Agtelse i vort Land, som f. Eks. i Aarene under og efter første Verdenskrig, men det private Forsikringsvæsen — saaledes som det staar i Dag — er sig utvivlsomt den Opgave bevidst, som allerede blev fastslaaet i Compagniets Octroi af 1798 at tjene Landet og dets Befolkning ved at hjælpe „Landmænd, Kjøbmænd, Fabrikanter og Manufacturister til større Udvidelse af deres Virkekraft“.

Enhver, der vil ofre et Øjeblik Eftertanke paa disse Ord, vil utvivlsomt erkende, at Forsikring ikke — som det saa ofte siges — er et nødvendigt Onde, men tværtimod en afgørende Forudsætning for hele det moderne Samfunds Trivsel.

Gengivelse i Sølv af Dragespiret paa Børsen, skænket af Compagniets Personale i Anledning af 125-Aarsdagen som Erindring om Compagniets Tid i Børsbygningen.

*Oversigt over Compagniets Virksomhed
gennem de sidste 50 Aar*

OVERSIGT OVER COMPAGNIETS VIRK-

Assurance Aar	Præmieindtægt		Præmie- og Skades- reserve Netto	Indbetalt Aktiekapital og Kapital- reserver	Indtægt ved Rente o. l.	Overskud	Dividende	
	Brutto	Netto					Serie A	Serie B
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr. Ø	Kr. Ø.
1897-98	455.611	333.653	172.033	5.268.621	228.551	324.430	21.50	27.50
1898-99	509.446	356.793	186.211	5.129.444	225.860	208.429	16.50	21.—
1899-1900	576.531	382.399	213.582	5.053.795	229.383	243.813	16.50	21.—
1900-01	643.153	409.043	263.373	5.068.937	234.246	200.909	13.75	18.25
1901-02	728.639	439.720	221.469	5.104.884	238.904	303.232	20.75	26.50
1902-03	770.176	463.984	179.351	5.101.868	237.695	367.558	23.50	30.—
1903-04	781.553	475.496	264.914	5.103.776	235.486	277.914	19.50	25.—
1904-05	804.144	486.557	275.931	5.131.326	226.259	301.156	21.—	27.—
1905-06	806.024	493.085	238.894	5.127.642	218.018	239.047	16.—	21.—
1906-07	831.307	506.679	261.792	5.062.415	225.105	346.784	22.—	28.—
1907-08	864.895	541.586	267.552	5.071.053	229.738	280.634	20.—	26.—
1908-09	890.815	560.506	313.792	5.169.868	229.749	328.305	22.—	28.—
1909-10	904.389	574.064	289.441	5.146.873	232.836	355.681	23.—	30.—
1910-11	956.513	603.863	311.975	5.201.634	231.268	338.985	23.—	30.—
1911-12	992.795	607.103	286.657	5.173.949	231.438	237.484	17.—	21.25
1912-13	973.307	623.197	300.326	5.103.540	234.397	304.205	20.—	26.—
1913-14	1.006.803	634.672	346.000	5.113.276	234.040	359.246	20.50	26.—
1914-15	990.717	615.764	321.676	4.907.689	234.360	366.029	21.—	27.—
1915-16	1.108.120	652.914	336.104	5.155.802	225.003	331.281	21.—	27.—
1916-17	1.405.581	722.348	470.203	5.271.886	263.091	380.556	22.—	28.—
1917-18	2.347.902	1.040.486	553.698	5.289.990	276.695	281.923	20.—	26.—
1918-19	2.919.856	1.252.110	823.579	5.207.226	282.358	347.277	22.—	28.—
1919-20	4.846.010	2.114.197	1.355.794	5.275.878	294.534	480.304	24.—	31.—
1920-21	6.335.903	2.822.159	2.069.648	5.370.997	358.455	613.337	27.—	35.—
1921-22	6.578.559	3.254.803	2.566.581	5.515.609	383.978	747.875	31.—	40.—

SOMHED Gennem de sidste 50 AAR

Assurance Aar	Præmieindtægt		Præmie- og Skades- reserve Netto	Indbetalt Aktiekapital og Kapital- reserver	Indtægt ved Rente o. l.	Overskud	Dividende	
	Brutto	Netto					Serie A	Serie B
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr. Ø.	Kr. Ø.
1922—23	7.504.289	3.306.135	2.830.017	5.580.955	381.248	786.607	31.—	40.—
1923—24	8.455.895	3.936.586	3.333.814	5.704.565	432.403	868.643	31.—	40.—
1924—25	7.198.780	3.401.705	3.049.931	5.930.351	441.519	873.886	31.—	40.—
1925—26	7.566.795	3.666.996	3.146.427	6.054.696	456.328	877.796	32.—	41.—
1926—27	7.928.028	3.955.345	3.349.370	6.363.758	467.958	880.989	34.—	44.—
1927—28	8.156.663	4.165.880	3.411.763	6.808.604	515.150	867.931	34.—	44.—
1928—29	8.280.266	4.515.559	3.548.293	6.980.068	547.304	759.190	34.—	44.—
1929—30	8.599.857	4.709.487	3.438.455	7.430.607	554.671	707.762	34.—	44.—
1930—31	8.520.492	4.745.773	3.684.746	7.351.105	558.676	769.722	33.—	43.—
1931—32	8.147.658	5.085.776	4.168.031	7.387.447	588.167	799.943	34.—	43.—
1932—33	8.697.695	5.704.107	5.027.214	7.803.268	599.742	787.294	34.—	44.—
1933—34	8.751.440	5.665.184	4.904.668	8.556.223	585.161	767.301	34.—	44.—
1934—35	8.594.867	5.459.282	5.236.962	8.102.512	609.909	792.445	11 %	
1935—36	8.670.460	5.538.455	5.391.222	8.574.766	608.147	887.821	12 %	
1936—37	9.168.788	5.641.598	5.488.037	8.418.739	627.048	915.575	12 %	
1937—38	9.778.671	6.251.020	6.061.746	8.851.901	656.253	876.553	12 %	
1938—39	10.189.173	6.645.856	6.639.240	8.005.869	650.524	853.307	12 %	
1939—40	10.135.988	6.387.168	7.189.979	8.461.617	635.949	721.182	9 $\frac{1}{2}$ %	
1940—41	10.276.223	6.169.641	7.596.428	9.163.587	626.413	705.695	10 %	
1941—42	11.481.576	6.848.228	7.919.781	9.702.044	670.986	666.769	10 %	
1942—43	12.759.724	7.225.828	8.708.909	10.515.574	675.669	697.691	10 %	
1943—44	13.160.951	7.404.550	9.644.294	10.677.979	688.778	597.035	10 %	
1944—45	12.628.098	7.135.139	9.925.008	10.428.953	682.012	364.480	10 %	
1945—46	12.443.863	7.080.162	9.945.095	10.883.905	745.476	978.659	10 %	
1946—47	15.548.656	9.081.541	11.036.221	10.906.608	859.192	937.774	12 %	

Indtil 1933/34 incl. har Udbyttet været ansat i Kroner pr. Aktie, men fra og med 1934/35 har der været ansat procentvis.

Tekst:

Afdelingschef, cand. polit. J. M. Due Jensen

Tegning:

Compagniets Bygning og Portal: Arkitekt Preben Hansen, M. A. A.

Vignetter: Svend Otto

Reproduktion og Tryk:

Egmont H. Petersen, Kgl. Hof-Bogtrykkeri

derom giørende allerunderdanigst Forestilling, saadant, efter Omstændighederne, i Raade ville ansee og bevilge. Givet i Vor Kongelige Residentestad Kiøbenhavn den 4de April 1798.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

Schimmelmänn. Sehestedt. Lawætz. Rantzau.

Holm.

DIS-Danmark

1 0 7 8

SLÆGTSFORSKERNES

BIBLIOTEK